

Kotiseutulehti

Parkanon Jouluku

2005

Arvoisat Parkanon Joulu-lehden lukijat!

Lämmin ja kaunis syksy on takana, sitä vastoin talven säätä voimme vain arvailla. Toivonkin, että tämä sää on pitänyt myös ihmissuhteet lämpiminä, ystävällisinä ja toiset huomioonottavina. Kulunut vuosi on ollut Parkanon nuorisoseuran kannalta merkityksellinen, sillä jokainen kansantanssiryhmä on ollut mukana jossakin tapahtumassa eli on osallistuttu monenlaisiin tilaisuuksiin. Olemme järjestäneet mm. ilmatat yhdessä Pohjois-Parkanon Nuorisoseuran kanssa, mikä oli mielestäni todellinen osoitus yhteistyön merkityksestä. Jokainen meistä varmaankin oppi jotain tärkeää, ainakin sen että, kaikkia meitä tarvittiin aikaan saamaan onnistuneet ilmatat ja että hyvä ryhmähenki tekee toiminnasta mielekkään. Tämä on hyvä esimerkki meille siitä, kuinka meistä jokainen tarvitsee toisen tukea. Emme kukaan pysty elämään yksin vaan haluamme ympärillemme kannustavan ryhmän, johon meidän on mukava tuntea kuuluvamme. Nyt käsillä oleva joulun aika laittaakin meidät ajattelemaan ystävyysmerkitystä ja sitä miten tärkeää meille kaikille on toistemme huomioonottaminen. Toivonkin, että voimme viettää tätä tulevaa talven keskellä olevaa valon juhlaa avoimin mielin ja toisiamme kannustaen.

Yhdistyksen puolesta toivotan kaikille lukijoille rauhallista joulun aikaa ja menestystä vuodelle 2006!

Parkanon Nuorisoseura ry:n johtokunta
Riitta Kaitaranta, puheenjohtaja

Sisällys:

Pääkirjoitus	1
Kaupungin tervehdys	2
Seurakunnan tervehdys	3
Aurejärven Kuirinlahdesta	4
Talven lumo	5
Aureen koululla monta vaihetta	6
Kartinahon kansakoulu	8
Koulu kuin toinen koti	11
Jaakkolan koulu	13
Vahojärven koulut	14
Kuu	16
Muistelmani juhannuskirkosta	17
Joulun odotus -runo	17
Seitsemän vuotiaan joulu	18
Soimajärven muistelmät	20
Muistoja Väinö Soimajärvestä	22
Joulun juoksut	23
Terveystalo	24
Lapinnevan koululaisten joulu	26
Parkanon kirkonkylä	28
Turpeuslammen kauppapaikka	30
Lehtolan liiketalo	31
Tukinuittoa Vuorijoella	32
Monikäyttöinen sauna	34
Mistä tuntee joulun?	35
Sanottua	5, 13, 35
Brysselin terveisiä	36
Miljoonat kassissa	38
Ohjaaja palkittiin	39
Kansantanssijoiden kesä	40
Sata vuotta elämää	42

Kotiseutulehti

Numero 34

Parkanon Joulu

Julkaisija:	Parkanon Nuorisoseura ry
Painos:	1200 kpl
Paino ja taitto:	Parkanon Kirjapaino, 2005
Toimituskunta:	Aino Rimppi (pj.) Minna Lautamäki (siht.) Maarit Lehto Riitta Kivikari-Leino Niina Martikainen Anneli Humala
Nuorisoseuran yhteyshenkilö:	Riitta Kaitaranta
Kansikuvassa:	Joulutunnelmissa Matias Kolistaja ja Elina Haapaniemi. Kuva Maarit Lehto
Piirrokset:	Niina Martikainen
Palautetta ja juttuvinkkejä Parkanon Joulu -lehdelle osoitteeseen:	Aino Rimppi Hakojärventie 91, 39700 Parkano Puh. (03) 442 4303 aino.rimppi@ippnet.fi

Osaammeko pysäyttää ajan?

“Aika on avaruuteen sitoutunut neljäs ulottuvuus, joka virtaa väijäämättä eteenpäin – ihmisten näkökulmasta”, kirjoittaa Anssi Ylirönni viime vuoden Parkanon Joulussa. Hän jatkaa: “Joka kerta kun katsomme tähtitaivasta, katsomme menneisyyteen.”

Anssi tarkoittanee menneisyyttä konkreettisesti: *“Auringon takana sijaitseva ensimmäinen tähtikin on noin neljän valovuoden päässä meistä ja me näemme sen sellaisena kuin se oli neljä vuotta sitten. Ja aikahan aina jättää meidät, jättää meihin myös jälkensä.”*

“Aika koetaan subjektiivisesti”, kirjoittaa Anssi. Niin se toki on. Jokaisella meistä on omanlainen ajantajumme. Sille kuitenkaan emme voi mitään, että aika joka tapauksessa jatkuu. Joskus hetki voi kuitenkin tuntua ikuisuudelta. Hyvässä opimme keskittymään, vaikeassa tilanteessa hetki venyy tahtomattamme. Eräs mies lausahiti taannoin terveyskeskuksen hiljaisessa odotushuoneessa - Tällä aika pysähtyy.

Joulun aikaan ihminen kaipaa pysähdystä kiireensä keskelle. Usein pysähtyminen tuntuu kuitenkin mahdottomalta. Rutiinit ja paineet ajavat alati eteenpäin. Toisinaan jopa kiivaammin kuin aika edes antaisi myöten.

Silloin keskittyminen on olennaista, ei kuitenkaan keskittyminen itse aikaan. Meidän pitäisi lakata pyrkimästä! Anssi kirjoittaaakin: *“Tämän hetken aika luiskahtaa käsistämme, kun yritämme tarttua siihen”*. Yrittäminen lyö tyhjää. Pitää opetella uppoutumaan mieleiseen asiaan. Totaalisesti.

Kokeillaanpa! Tähtitaivasta tuijottaessa tuntuu kuin se imaisisi mukaansa. Vetovoima on niin vastustamaton, että aika unohtuu. Tähtien tuike ikään kuin laajenee kaukana syvyyksissä ja jää paikoilleen. Tulee tunne, että aikakin pysähtyy.

Oikeastaan aika on mahdollista pysähdyttää lukematomilla tavoilla. Jo pelkkään hiljaisuuteen keskittyminen tuo tunteen. Täydellistä hiljaisuutta emme tietenkään löydä. Aina kuulemme joitain ääniä, rapinaa tai humi-

naa. Mutta ympärillä ja sisällämme olevat äänet katoavat, kun vain osamme tarrautua olennaiseen.

Lapsi keskittyy kuunnellessaan satua, hän ei huomaa mitään muuta ympärillään. Kun sadussa tapahtumat kärjistyvät, lapsen aika pysähtyy. Aikuisen aika saattaa pysähtyä hänen sitä tiedostamatta, kun eteen tulee ylittävä tilanne. Hetki syöpyy mieleen seisahtuneena.

Krakovassa ystävättäreni vei minut myöhäisen syksyn sumuisena iltana Verkahallin aukiolle. Tuskin puut erottuivat, halli ei lainkaan. Silloin trumpetin ääni halikaisi tienoon. Sävelmä tarttui kaikkeen ympärillä olevaan. Aika jähmettyi paikoilleen.

Unkarilaissyntyinen, Yhdysvalloissa asuva psykologian professori Mihaly Csikszentmihalyi on tutkinut ihmisen optimaalista tunnekokemusta: *“Ihminen sulautuu yhdeksi tekemisensä kanssa, menneisyys ja tulevaisuus katoavat. Oma itse unohtuu.”*

Lukijani, toivon sinulle ajattomia hetkiä vuoden 2005 Parkanon Joulun parissa!

Aino Rimpä

Kaupungin tervehdys

Parkanon Nuorisoseura tunnetaan paitsi laajasta nuorisotyötoiminnastaan kansantanhuiineen myös Parkanon Joulu -julkaisustaan.

Nykyään keskustellaan julkisuudessa paljon ns. kolmannesta sektorista johon nuorisoseurakin kuuluu. Näillä sanoilla tarkoitetaan yksityisen ja julkisen sektorin rinnalla olevia järjestäytyneitä toimijoita, joille lienee tyypillistä yleishyödyllisyys, eettisyys, yhteisöllisyys, joustavuus ja vapaaehtoisuus. Tällä alueella ihmiset järjestävät toimintaa itselleen ja muille.

Parkanon kaupungin nykyisessä taloudellisessa tilanteessa kaikki kolmannen sektorin toiminta on tervetullutta ja suorastaan välttämätöntä.

Nuorisoseuratyö tukee hyvin myös yhteistä kasvatustyötämme nuorison ja lasten parissa. Hyvinvointi syntyy yrittämisellä ja yhteistyöllä. Jokainen myönteinen teko vie kehitystä eteenpäin myös Parkanossa. Jokaisen tulee entistä enemmän olla valmis ottamaan vastuuta itsestään. Säännösten ja normien rinnalla soisin myös ihmisten omatoimisuuden kehittyvän. Maailma muuttuu ja verkostot uudistuvat.

Parkanon Joulu on antanut lukijakunnalleen mahdollisuuden tuoda julki sattumuksia, tapahtumia ja kokemuksia omasta ja Parkanon kaupungin elämästä sekä uusista että vanhoista. Lehdellä kerättyjen varojen avulla nuorisoseuran aktiiviset toimijat voivat taas monella tavoin rikastuttaa meidän parkanolaisten elämää.

Esitän kaupungin puolesta kannustavat kiitokset Parkanon Nuorisoseuralle ja lehden toimituskunnalle hyvästä yhteistyöstä ja tuloksesta ja toivon perinteen jatkuvan tulevinakin vuosina.

Uskon ja luotan, että lehti antaa lukijoilleen ikimuistoisia hetkiä jouluajan odotuksessa.

RAUHAISAA JOULUA

Martti Humala

sivistysosaston talouspäällikkö

Joulumieli jokaiselle

“Älkää peljätkö! Minä ilmoitan teille ilosanoman, suuren ilon koko kansalle. Tänään on teille Daavidin kaupungissa syntynyt Vapahtaja. Hän on Kristus, Herra”. Näin tervehti Herran enkeli paimenia eräänä yönä kedolla kauan sitten. Tuona pyhänä yönä, jolloin “Sana tuli lihaksi ja asui meidän keskellämme” (Joh. 1:14).

Kristityt ympäri maailmaa muistelevat jouluna pyhän yön tapahtumia. Vapahtajan syntymän muistoksi palavat kynttilät. Vapahtaja, tuo Jumalan meille antama suuri joululahja, on antanut aiheen joululahjojen antamiseen toisillemme. Paimenten lailla riennetään joulukirkkoon kuulemaan iki-ihanaa jouluevankeliumia Vapahtajan syntymisestä. Hiljentyessämme pyhän joulusanoman eteen, voimme aivan kuin kuulla enkelin lausuvan meille “Älä pelkää! Sinulle on syntynyt vapahtaja.”

Meitä ei kuitenkaan auta ajassa kaukainen Vapahtaja. Me tarvitsemme tänään, juuri tänään, Vapahtajaa. Kirkkovuoden ensimmäinen sunnuntai eli 1.adventtisunnuntai julistaa, ettei Jumala ole kaukana meistä. Hoosiannaa laulaen tervehdimme Jeesusta Kuninkaanamme ja iloitsemme siitä, että Hän on tullut ja vapauttanut meidät yhteyteen Jumalan ja toistemme kanssa. Evankeliumin kertomus Jeesuksen ratsastamisesta Jerusalemiin liittävät adventin ja joulun palmusunnuntaihin ja pääsiäisen tapahtumiin. Sanoma Vapahtajan syntymästä saa merkityksensä vain yhteydessä pääsiäiseen, Kristuksen kärsimykseen, kuolemaan ja ylösnousemukseen. Sillä juuri sen vuoksi meillä on tänäkin päivänä Vapahtaja. Hän ei lepää enää pienenä lapsena Betlehemin tallissa. Hän elää ja on läsnä elämässämme. Meillä ei ole Vapahtajaa vain jouluna, vaan joka päivä. Jeesukseen Kristukseen uskovien joulu kestää läpi vuoden, kuten eräässä joululaulussa sanotaan: “Jos nyt joulun Herra saa sydämessä asustaa, niin silloin meillä joulu aina on”.

Viime joulun aikaan eräässä lastenohjelmassa peikko mietti kynttilöitä sytytellessään, että mikä se selkainen joulumieli oikein on? Ja yksin kun asustelee, ei hän sitä keksinyt. Sitten hän illan kuluessa huomaa metsän asukkien tarvitsevan apua ja niin hän antaa oraville ruokaa. Sitten tuo peikko toteaa itseksensä, että tulipa hänelle hyvä mieli. Ja silloin hän ymmärtää - joulumieli. Tuon kaltaisen joulumielen meilläkin on mahdollisuus omistaa. Meidän aikamme monet ihmi-

set kokevat elämän olevan valtavan kiireistä ja vaativaa. Toisaalta taas yksinäisyys on monilla ainoa seuralainen. Joulun lähestyessä koetaan jopa ahdistusta sen mukanaan tuomasta touhuamisesta. Jouluruoat pitää valmistaa ja joulusiivot painavat mieltä ja kuinka sitten lahjat...se ainainen miettiminen, mitä minä sille ja sille laitan... Joulumieli kaikkooa jonnekin kaiken touhun keskellä.

Jouluna toivotellaan toisilleen jouluiloa ja joulurauhaa joulumieltä. Mitäpä jos tänä jouluna en stressaisi kaiken maailman touhuilla? Tulisiko joulu vähemmäläkin? Jos tuntuu, ettei nykyisessä elämäntilanteessa ehdi tehdä kaikkea sitä, mitä on ennen jouluksi tehnyt, niin voi etsiä muita keinoja saada joulu kotiin. Perinteiset jouluruuat maistuvat joulupöydässä, vaikka ne olisikin ostettuja, samoin piparit yms. Joulumielen löytäminen on tärkeämpää. Joulumieltä voimme saavuttaa samoin kuin tuo sadun peikko, antamalla toisillemme aikaa, rakkautta ja huolenpitoa. Mutta tärkein joulumielen ja -rauhantuojana on joulun Herran päästäminen asumaan omaan sydämeen. Jumala on antanut meille lahjaksi Vapahtajan, tien Hänen luokseen, rakkaudesta meitä ihmisiä kohtaan. Jeesus itse oli meille esimerkkinä lähimmäisen rakkauden osoittamisesta. Voimme toimia toisillemme hyvää tehdessämme Jumalan rakkauden välikappaleena.

Joulu on kristittyjen, Jumalan perheen yhteinen juhla. Vapahtajan läsnäolo tuo juhlaan joulurauhan ja ilon.

Siunattua Vapahtajan syntymäjuhlaa jokaiselle.

Tuija Haukkaluoma

Diakoni, Parkanon seurakunta

Aurejärven Kuirinlahdesta

Teksti: Ulla-Maija Riihimäki

Aurejärven kylä kuului alun perin Kuruun ja Kuru kuului Ruoveden kirkkokuntaan. Kylä oli alkujaan pinta-alaltaan laaja, mutta harvaan asuttu. Ensimmäiset pysyvät talot asettuivat Aurejärven itärannalle, jossa vuonna 1580 oli viisi taloa.

Aurejärven kylä jakautui lahteen selvästi soisistaan erottuvaan kyläkuntaan, Isoon- ja Vähään-Aureeseen, sittemmin nimellä Itä- ja Länsi-Aure. Länsi-Aureesta siirrettiin vuoden 1925 viimeisenä päivänä kylän osa, niin sanottu Lannetan kinkeripiiri, Parkanoon.

Kihnön Kovanen jaettiin vuonna 1639 kahtia. Niistä tuli talot Kovanen ja Lannetta. Lannetta oli ensimmäinen talo Aurejärven eteläpäässä järven länsirannalla. Lannettaa asuttiin sinne asettuneiden isäntäperheiden taidolla ja luonnon suomien olosuhteiden avulla. Vuonna 1706 selitti silloinen isäntä muuttoaan Lannetasta järven toiselle puolelle Pusuun sillä, että heidän oli yksin mahdotonta pitää tietä auki. Useat kylässä olevat asumukset olivat nälkävuosina autioituneet.

Lannetan nimellä mainitaan kirkonkirjoissa 1740-luvulla isäntä Märten Josepinpoika, syntyisin Kurussa II talosta. Hänellä oli puolisona Myllärin Anna-tytär. Heillä oli ainakin kymmenen lasta; Märten, Margetha, Thomas, Carin, Malia, Valborg, Cris, Eric, Henric ja Johan. Lapsista Henric syntyi tamikuussa 1755 ja avioitui 1782 ikaalilaisen Carin Rautalahden kanssa. Parin vuoden päästä mainitaan tämä pari Kuirinlahden torppareina.

Kuirinlahden töppärällä oli asuttu varmaan aikaisemminkin, vaikka mitään kirjallisia merkintöjä en ole löytänyt. Sijaintsijan se tärkeän vesiväylän rannalla. Aurejärven vesistöä käytettiin kuljettaessa erämaille kohti pohjoista. Kuirinlahti oli ensimmäinen Lannetan talon nimeltä mainituista ja rippikirjoihin merkityistä torpista. 1900-luvulla mainitaan torppareina myös seuraavanlaisia nimiä, kuin Kivelä, Kiviniemi, Viinamäki, Hietikko, Halmela, Aho-Vierikko ja Ohra-aho. Muitakin varmaan oli, mutta en ole tutkinut kuin Kuirinlahden. Puheena olevan vuosisadan alussa nämä torpan nimellä kulkeneet talot anoivat ja saivat itsenäisyytensä.

Kuirinlahden lohkominen itsenäiseksi tilaksi tehtiin kesäkuussa 1908. Kuirinlahti oli tähän asti kuulunut Lannettaan ja siihen Lannetan talon puolikkaaseen, joka vaihtoi omistajaa useaan kertaan 1900-luvulle siirryttäessä. Kuitenkin Kuirinlahdessa asui koko ajan ensimmäisen isäntäparin jälkeläiset ja hoitivat verot ja työpäivät kantataloon. Kun taloksi erotettuna Kuirinlahtea myytiin marraskuussa 1909, oli isäntänä Pauli Kuirinlahti, vaikka varsinainen omistaja-myyjä olikin Vihtori Prihti Ikaalisten Kilvakkalasta. tässä julkisessa pakkohuutokaupassa Kuirinlahden osti Paulin sisarenpoika Stefanus Sippola. Stefanus oli muuttanut sukunimensä Kuirinlahdeksi ja mainittiin kauppakirjassa "kasvatiksi" ilmeisesti siksi, ettei Paulilla ollut omia lapsia ja ostoa oli jotenkin pohjustettu.

Stefanus Sippola syntyi 26.12.1880 Ikaalisten Poltinkoskella Johan Sippolan ja Aleksandran (o.s. Kuirinlahti) neljäntenä lapsena. 21-vuotiaana hän lähti siirtolaiseksi Yhdysvaltoihin ja avioitui siellä nurmoslaisen Helvi Sofia Luhtalan kanssa. Heidän neljästätoista lapsestaan kolme syntyi tuolla "meren takana". Takaisin Suomeen he tulivat vuonna 1907 ja asuivat vuoden verran Ikaalisissa ja täällä syntyi heidän neljäs lapsensa. Äidin syntymäkoti oli ilmeisesti ollut nyt mielessä ja sen osto asuinpaikaksi muutti sukunimenkin Kuirinlahdeksi.

Perhe kasvoikin sitten Aurejärven maisemissa sen ajan mukaan monilapsiseksi, kaksitoista poikaa ja kaksi tytärtä, joista poika ja tytär kuoli lapsina. Perheen pojista on ollut juttua aikaisemmassa Parkanon Joulussa. Jutussa kerrottiin heidän osallistumisestaan talvi- ja jatkosotaan. Sodassa olivat nimittäin kaikki yksitoista veljestä ja tyttären aviomies. Ainoastaan yksi heistä haudattiin Parkanon sankarihautaan. Kesäkuussa 2004 paljastettiin Kuirinlahden pihapiirissä Parkanon Sotaveteraanien ja Sotilaspoikien toimesta muistokivi näiden veljesten muistoa kunnioittaen. Kuirinlahden talo on edelleen saman suvun hallussa.

Omat muistoni Kuirinlahdesta perustuvat sukutapaamisiin, joita on pidetty vuodesta 1999 alkaen, Tämän vuoden kesällä kolmannen kerran. Äitini oli Stefanuksen veljen, Aleksin, tytär ja hänen muistoissaan oli monta käyntiä Kuirinlahdessa. Milloin mentiin syntymäpäiville tai muuten vain "hyvällä kelillä" kyläreissuun. matka tehtiin hevosella ja vuodenajasta riippuen, joko reellä tai rattailla. Matkareitti oli Poltinkoskelta Leppäsjärven ja Ruojärven ohi Vahojärvelle, sieltä Aurekosken ohi Kuirinlahteen. Ei varmaankaan aivan samana päivänä takaisin tultu.

Kuirinlahden isäntäparit:

Henrich (Heikki) Märteninpoika ja Carin (Kaisa) Pähl'in tytär Rautalahti.

He asuivat Kuirinlahtea vuoteen 1803, jolloin muuttivat Vahojärven Onkilamminniemeen.

Anna Henrikintytär Kuirinlahti ja Anders Josepinpoika (en ole löytänyt Andersille vanhempia).

Anna jäi Kuirinlahteen, kun toiset muuttivat Vahojärvelle. Hän avioitui, mutta he eivät saaneet omia lapsia.

Saara Henrikintytär Kuirinlahti ja Esaias Johaninpoika Ylä-Naskali.

Saara muutti Onkilamminniemestä takaisin Kuirinlahteen vuonna 1813 ja avioitui viisi vuotta myöhemmin Kuirinlahteen muuttaneen rengin kanssa. Heistä tuli Kuirinlahden kolmas isäntäpari.

David Esanpoika Kuirinlahti ja Maria Jacobintytär Aittoniemi.

Edellisen isäntäparin poika.

Pauli Davidinpoika Kuirinlahti ja Eva Justina Nikodemuksentytär Ryttilä.

Edellisen isäntäparin poika. Eivät saaneet omia lapsia.

Stefanus Johaninpoika Kuirinlahti, e. Sippola ja Helvi Sofia Nikolaintytär Luhtala.

Paulin sisaren, Aleksandran, poika.

Johan Stefan (Juho Hanne) Kuirinlahti ja

Sanni Serafia Vuotari.
Edellisen isäntäparin poika.

Arvo Aleksi Kuirinlahti ja Elli Maria Marttila.
Edellisen isännän veli.

Urho Kaarle Kalervo Kuirinlahti ja Eevi Rajala.
Edellisen isännän veljen poika. Tämä sukuhaara hallitsee edelleen Kuirinlahden rakennusten tonttimaata.

Kuirinlahden sukua 1755-2005, koonnut Ulla-Maija Riihimäki.

Lähdeteokset:

Heikkilä Marjo, Aurejärven kylä natisee liitoksissaan.

Pro gradu 2001. Tampereen yliopisto.

Kurun historia 1867-1918. Erkki Laitinen. Jyväskylä 1971.

Ikaalisten, Parkanon ja Kurun seurakuntien rippikirjat.

*Hämeenlinnan maakunta-arkisto/Satakunnan tuomiokunta/
Käräjäpöytäkirjat, Kuru.*

Talven lumo

Teksti: Katariina Saarela

Kävelin koulusta kotiin. Olin karannut omiin haavekuviini eikä kukaan olisi löytänyt minua sieltä, jos olisi yrittänyt. Katselin tien pintaa. Sen pinnalla liisi valkoista jauhoa, lunta. Näytti siltä, että tuuli kosiskelisi lunta yhtymään siihen, mutta lumi epäröi.

Oli aivan äärettömän kaunista katseltavaa, kun lumi leikki tien pinnalla tuulen kanssa. Selkäpiitäni alkoi kylmätä, sillä harssomainen lumi tien pinnalla muuttui todella haamumaiseksi. Onkohan haamuja oikeasti olemassa? Jos olisi, ne näyttäisivät melko varmasti tuolta. Rupesin kaavailemaan elokuvaa, joka kuvattaisiin Suomessa. Haamuja täällä on jo omasta takaa, siis-pä Chost bustersille vielä yksi jatko-osa...

Suunnitelmani keskeytyivät, kun tien pinnalla alkoi tapahtua. Lumi rupesi pyörimään kiertäen. Tuuli keräsi tien pinnan lumen hunnuksi, joka pyöri yhtä vimmakkaasti kuin tornado. Se kasvoi, muuttui niin sanomattoman kauniiksi. Lumihuntu oli niin ohut, vahingoittuva, että sydäntäni riipaisi. En halunnut menettää sitä hetkeä, se oli minun.

Tie oli autio. Paikalla oli vain minä ja lumi sekä tuuli. Oli hyvin hiljaista. Mieleeni tuli pakostakin ajatus, että tilanne oli kuin hylätystä villinlännen kylästä talvella. Lumi tien pinnalla korvasi oksista muodostuneen pallon, joka antoi kylälle pienen hengen.

Lumi ja tuuli olivat nyt yhdessä. Ne muodostivat tiimalasi-maisen kierteen. Se oli suuri ja liikkui kovaa vauhtia. Se oli

keskeltä hyvin ohut, mutta ylös- ja alaspäin leveni. Katselin sitä lumoutuneena, kunnes kuulin kaukaisuudessa auton äänen. Pelästyin. En halunnut kenenkään muun näkevän sitä. Lumitiimalasi oli minun oma salaisuuteni, halusin pitää sen kauneuden täysin itselläni. Kukaan ei saisi jakaa sitä kanssani. Olin mustasukkainen ja tiesin, mitä oli tehtävä, vaikka kamalalta se tuntuikin.

Otin maasta kiven tärisevin käsin. Minun oli nyt tuhattava jotain niin äärimmäisen kaunista. Tunsin olevani murhaaja. En voinut muuta. En hallinnut kättäni. Minun oli pakko heittää kivi kohti upeaa tiimalasia. Se osui. Lumihuntuun tuli pieni reikä, joka laajeni, kuin siihen olisi valutettu happoa. En kyennyt katsomaan, joten suljin silmäni.

Auto meni ohitseni, ennen kuin uskalsin avata silmäni. Sen ääni särki tärykalvojeni. Yhtäkkiä tunsin jotain kosteaa nenälläni. Oli jälleen hiljaista. Avasin silmäni. Näin jotain uskomatonta. Lähes pilvettömältä taivaalta leijui hitaasti nauttien suuria lumihuitaleita. Aika oli kuin pysähtynyt niiden leijaillessa niin rauhallisesti maahan. Erikoista oli, että kohdassa, jossa lumitiimalasi oli ollut, ei satanut ollenkaan lunta. Tien kohta oli aivan lumeton ympyrä, mistä tiesin, etten ollut kuvitellut mitään.

Jatkoin kotimatkaani pitäen sisälläni suloisen salaisuuden, mutta tuntien samalla hienoista haikeutta sen menettämisestä.

Sanottua

Kerännyt Tellervo Ruohonen

Viinimariapuskasta ne lähtee ja nokkospuskaan ne menee, sano Sööteri Miia avioliitosta.

Kateus on vihan kaveri, ilieytys pahan ja syrämmen kyllyyrestä suu puhuu.

Om kunki hyvä sammakonki nuijapää.

Vuoden 1686 kirkkolaki määräsi:

“Kirkkoherran piti sija murhen pitämän että nuori cansa hänen Pitäjäsäns oppis luceman kirja ja ymmärräis Christillisen Opins cap-palet. Nijn myös menemän Sanancuulioit-tens tygö Huonesta Huonesen ...”

Lähde: Aureenloppi 2001

Parkanossa on ollut enimmillään 21 koulupiiriä. Tässä lehdes-sä piipahdamme Aureen, Kartinahon, Soljan, Vahojärven ja Jaakkolan kylän kouluissa. Vuoden 2004 Parkanon Joulussa esiteltiin Raivalan, Sydänmaan ja Kuusiluoman koulut.

Aureen koululla monta vaihetta

Teksti: Aino Rimpä

Kuvat: Niemen ja Seija Rinnetmäen perhealbumeista

- Minä olen käynyt Lannettaa, nauroi entinen taksikuski Elli Lehtonen.

Elli meni kouluun 12-vuotiaana, kun sota vähän sekoitti suunnitelmia. Velipoika menikin sitten suoraan Aureen “uu-teen” kouluun. Myöhemmin, koulunsa käyneenä, Elli kuskasi lapsia samaiseen Aureen kouluun – kesään 1993 asti.

Aureen koulu sijaitsi vastapäätä Aureskosken sahaa. Sinne koulu muutti Lannettasta vuonna 1948. Uuden koulun vierelle lapset saivat pallokentän ja talkootyöllä vähän myöhemmin jää-kiekkokaukalon.

Aureen koululla järjestettiin äitienpäiviä jo 1930-luvulla...

Kiertokoulusta se alkoi

Aure kuului koulujen perustamisaikoihin 1800-luvun puolivä-lissä Kurun kuntaan. Kansan lukutaidon tasoa valvottiin rippi-kouluissa ja jokavuotisilla kinkereillä. Aikuisten piti itse huo-lehtia omasta lukutaidostaan ja opettaa myös lapsensa luke-maan. Niinpä kiertokouluihin tuli usein aikuisia ihmisiä.

Aurejärvi muodostettiin yhtenäiseksi kyläksi maakirjoissa ja kirkollisissa lähteissä. Vuonna 1856 Aure kuitenkin jaettiin kahdeksi kirkonpiiriksi. Kurun Aureeseen perustettiin kierto-koulu vuonna 1895. Koulua pidettiin Huotarintalossa, Kartti-perällä, Lannettasta nelisen kilometriä länteen.

Elli Lehtonen muistaa, että hänen äitinsä oli käynyt kierto-koulua Huotarissa. Myös Vilho Lannettan kaksi vanhempaa si-sarta menivät kiertokouluun. Koulua piti Huotarintalossa Mari.

Oikea koulu perustetaan 1924

Huotarintalosta kiertokoulun jälkeen perustettiin Lannettan taloon Vuotarintaloon kansakoulu, vuonna 1924. Johtokunta kokoon-tui ensimmäisen kerran 21. toukokuuta. Läsnä olivat tuolloin Efrain Ylä-Lannetta, Ida Kartinahon, Stefano Kuirinlahti ja Ju-lius Halmela.

Päätettiin täyttää Vuotarintaloon opettajan ja käsityönope-tajan virat. Lehti-ilmoituksessa kerrottiin, että “koulu on uusi ja sijaitsee toistaiseksi vuokrahuoneissa, Lannettan talossa. Paikka on erittäin ihana kalarikkaine järvineen ja kouluhuoneet tilavat – Kurun kunnassa”.

Tuolloin naiskäsityöopettaja sai “valtionavun lisäksi kun-nalta Smk 300:- vuodessa”. Sillä piti tulla toimeen. Polttopuut koululle päätettiin hankkia huutokaupalla “lukuvuodeksi 1924-25 kuivia koivuhalkoja 20 syltä ja vuodeksi 1925-26 niin ikään 20 syltä tuoreita koivuhalkoja ensi talvena hakattavaksi”.

Viimeisenä Kurun kunnan vuonna 1925, marraskuussa, kou-lussa esitettiin hankittavaksi karttateline “Smk 80:- ja viisi pulpettia Smk 1000:-” Alueliitoksen myötä vuonna 1926 Vuotarintaloon kansakoulu siirtyi Parkanon kunnalle. Parkanon kunnan Vuotarintaloon kansakoulun johtokunta kokoontui ensimmäisen kerran 1. helmikuuta 1926.

Aureessa ryhdyttiin pitämään op-pivelvollisten luetteloa jo vuonna 1910 syntyneistä alkaen, koska kaikki eivät halunneet lähettää lapsia suorittamaan lainmukaista oppi-velvollisuuttaan.

Joskus oli johtokunnan käytettävä järeitäkin otteita, joka saattoi olla “kirjallinen kehoitus”, ja ellei se-kään toiminut lähetettiin tieto “Par-kanon piirin Herran Nimismiehelle” ja sitä kautta asia “yleisen syyttäjän tietoon”

Musiikkia jo 1920-luvulla

Vilho Lannettan perhe asui Ylä-Lannettassa. Viereisessä talossa, samassa pihapiirissä sijaitsi koulu. Vilho on syntynyt vuonna 1920, ja meni kouluun 1928. Koulua piti tuolloin käydä neljä vuotta. Vilholla ei ollut opinahjoon pitkä matka kuten monilla muilla, hän käveli vain pihan poikki.

- Siellä oppi hyvin lukeen. Alakoulussa opetti Kanerva, yläkoulussa Markkanen, miesopettaja. Likat ja pojat istu sekasin. Kotitehtäviä oli kolmesta tai neljästä kirjasta. Minä urheilin paljon. Voitin monet hiihtokilpailut. Monet sukset meni rikki ja veli teki uudet. Ei niitä saannu ostaa siihen aikaa.

- Oli meillä musiikkiakin koulussa. Minä soitin viulua, hanuria ja koulun urkuharmonia, kun oli tuttu opettaja. Tanssikappaleita ja virsiä. Siinä pihapiirissä oli sekatavarakauppakin yhden vuoden. Meillä oli aina karkkeja taskut täynnä. Se kauppa lopetettiin, kun sieltä varastettiin niin paljon.

Lannettan lähellä oli useampia taloja, myös Kuirinlahden talo, kahden ja puolen kilometrin päässä. Vilho kertoo heillä olleen 12 lasta, yksi tyttö. Ylä-Lannettassa asui "kortteerilapsia", kun matkat olivat kovin pitkiä eikä lapset jaksaneet joka päivä kilometrejä kävellä tai hiihtää. Joidenkin koti oli jopa kymmenen kilometrin päässä koulusta. Karttiperän tie tuohon aikaan oli sekin kovin mutkikas ja huonossa kunnossa.

1930-luvulla hiihdettiin

- Lannettan aikaan koulua piti käydä kuusi vuotta, kertoo lähellä asuva Lauri Salminen. Hän meni kouluun 30-luvulla. Kaksi vuotta käytiin alakoulua ja neljä vuotta yläkoulua. Sitten oli vielä kaksivuotinen jatkokoulu. Alakoulussa oli opettajana "Nuppolan Selma". Yläluokilla ja jatkokoulussa opetti Vilho Järvensivu. Jatkokoulu alkoi vasta sitten, kun yläkoulun tunnit päättyivät. Koulussa oli tuolloin 12 oppilasta.

- A:sta aljettiin, kertoo Lauri. Kun oli opittu lukemaan, alkoi maantieto. Kartta laitettiin maantiedon tunnilla riippumaan ja opeteltiin koko maailma. Sellaisina päivinä, kun oli uskontoa, tunti aloitettiin heti aamuhartauden jälkeen. Jos joku teki ilkeyttä, joutui nurkkaan, muurin taa, silmät seinään päin, mutta ei ne silloin niin villiä olleet kuin nykyisin.

- Välitunneilla Lannettassa piti olla varovainen, ettei pallo lentänyt ikkunaan. Pihamaa ei ollut suuri ja rakennuksia oli ympärillä. Mitään erillistä pallokenttää ei ollut. Talvella urheilutunneilla pääsi hiihtelemään Auresjärven jälle. Järvessä oli Korkeesaari, jossa mäki lasketella, kuvailee Vilho Lannetta.

- Pihamaalla tytöt hyppäsivät narua, pojat heittivät rahaa tai nappia. Rosvoa leikittiin yhteisesti, kertoo Elli, joka oli koulussa Anna Niinimäen opettaessa.

Aureen koululaisia Lannettan talon edessä 30-luvulla.

Lapset auttoivat 1940-luvulla

Vuotarin koulupiiri piti koulukeittolaa Lannettassa. Perunasoppaa oli joka toinen päivä 40-luvulla. Elli Lehtonen muistelee, miten hänkin joutui vuorollaan perunoita kuorimaan.

- Ei se ollu helppoa... pieni käsi kuori... kuri oli aika kova. Paleli niin. Perunat oli nurkassa, kylmissä vesissä. Lannettan mummo vei sitten kuoria navettaan mun kanssa ja pisti mun käteni kuumaan vesipataan... tuikkaa sinne vaan, että lämpiiä, se sano. Äiti ja isä sano, että mitä sitä niin aikaiseen lähtee, kun piti lähteä kuorimaan. Karkasin viideltä kotoa kouluun, että ehdin kuoria perunat ja ehdin ajoissa luokkaan, kun opetus alko, muistelee Elli.

Eteisen perällä sijaitseva kylmä koppi rakennettiin vuokra-koulussa keittiöksi. Taloista vietiin perunaa ja puolukat poimittiin joukolla. Maitokin vietiin koululle taloista. Sotien jälkeen Parkanon kunta päätti rakentaa Aureeseen koulun.

Uuteen kouluun

Parkanon kunta osti Auresjärven rannalta ensin maan ja aikoi rakentaa koulun Impivaaraan, lähelle Auresjärven rantoja. Uuden koulun paikaksi valittiinkin sitten tontti sahan luota. Tontille rakennettiin koulu vuonna 1948.

- Ennen kuin koulu oli edes täysin valmis, sinne jo mentiin, rakennusjätteitä siivottiin vielä ympäriltä, muistaa Elli Lehtonen.

- Ihan toista se oli, hienoa! Oli se koulu olevinaan komea. Oli myös oikea vahtimestari, joka lämmitti luokat, kunnia-asia oli, jos pääsi perää sekottaan. Isommat tytöt pääsi. Ruokajututkin hoitui toisella tavalla...

Uudessa koulussa oli kaksi luokahuonetta ja kaksi opettajan-asuntoa yläkerrassa. Keittola oli alakerrassa ja sen takana kammari. Kammarista tehtiin jossain vaiheessa luokka, jossa tunteja kävi pitämässä kiertävä englanninkielen opettaja. Järvensivu ja Niinimäki jatkoivat opetusta koululla vakituksina opettajina.

Sinikka Niemi oli Aureen koululla Keittolan emäntänä. Hän naurahtaa, miten lapset sanoivat aina mielipiteensä ruoasta.

- Kehuivat kun oli hyvää, sanoivat suoraan, jos ei maistunut. Useimmiten maistui, mutta silakkalaatikkoa ei oikein haluttu. Normaalit kouluruoat silloin oli nakkikastiketta, hernekeitto ja punajuuripihvi. Oli myös paljon vihanneksia ja salaatteja. Mielelläni lapsille keitin. Se oli hyvää aikaa.

Koulu lopetetaan 1990-luvulla

Aureen koulu oli kylän yhteinen, sanan mukaisesti. Sinikka kuvailee vapaa-ajan osallistumista.

- Me teimme Aureen koulun eteen paljon yhdessä, myös lapset ja miehet - jääkiekkokaukalonkin. Se rakennettiin porukalla. Sitä sitten piti aina jäädyttää. Muistan kerrankin, miten vielä kello kahden aikaan yöllä mieheni kanssa sitä jäädytimme.

Kartinahon koulupiirin oman opinahjon loputtua vähäiset oppilaat siirrettiin Aureen kouluun vuodesta 1967. Koulu peruskorjattiin vuonna 1980, mutta 90-luku toi jo uusia tuulia: koulu jouduttiin lopettamaan.

Lukuvuonna 1991-92 Aureen koulun ala-asteella oli 13 opilasta. Silloin vuonna 1992 oltiin vielä sitä mieltä, että pienimpiäkin kouluja olisi ylläpidettävä.

Aureen uusi koulu

Ensin kaksi ensimmäistä luokkaa siirrettiin 1. lokakuuta 1992 Soljan kouluun. Sitten, 1. elokuuta 1993, kaikilla oppilailla oli edessään koulutie Jaakkolan kouluun. Niin päättyi Aureen koulun tarina. Sananmukaisesti koulu kuopattiin, sillä se purettiin sahan ohi johtavan uuden tien tieltä.

Lähteet: Aureen kylä natisee liitoksissaan, Marjo Heikkilä 2002, Parkanon kaupungin arkisto ja haastattelut

Kartinahon kansakoulu

Teksti: Aino Rimpä

Kuvat: Asumaniemen ja Huhdanpään perhealbumit

Parkanon Kartinahon piirin kansakoulun johtokunnan ensimmäinen kokous pidettiin 1.7.1947. Puheenjohtajana oli Anni Vuotari, taloudenhoitajana August Vuotari.

Ensimmäisessä kokouksessa päätettiin lähettää anomus Parkanon kunnanvaltuustolle, että tämä myöntäisi Kartinahon koululle koulukalustoa 80 000 markan määrärahalla, koska "Aureen koululta ei ole tuoda paljoa koulukalustoa." Halkojen hankintakin oli tärkeää ja on kirjattu pöytäkirjaan - luokat oli saatava talviaikaan lämpimiksi.

Keittola oli koulussa alusta alkaen

Heti syyskuun alusta 1947 aloitettiin myös koulukeittolan toiminta. Keittäjäksi valittiin neiti Vappu Annikki Rajala. Vappu Rajalan tehtävät eivät suinkaan jääneet keittolan seinien sisä-

Kartinahon koulun alaluokka vuonna 1949 Leponiemessä. Takana keittäjä Vappu Rajala (vas.) ja opettaja Annikki Järvinen.

puolelle, vaan hänen harteilleen säilytettiin vuodesta 1954 lähtien myös talonmiehen tehtävät.

Talonmiestä tarvittiin uudessa juuri valmistuneessa koulussa, sillä rakennus oli suuri ja varsinkin lämmitys vei oman suuren osansa tehtävistä. Ennen koulurakennuksen valmistumista koulu oli jaettu Kartinahon piirissä kahteen eri taloon. Alakoulu toimi Leponiemessä ja yläkoulu Kartinahon talossa. Talot sijaitsivat reilun puolen kilometrin päässä toisistaan.

Keittäjän työssä ei ollut aluksi helppoa, sillä ruokatarvikkeet oli ostettava ja lähin kauppa oli Aureessa. Vappu Asumaniemi, entinen neiti Vappu Rajala, kertookin että August Vuotari toimitti Aureesta kaupasta aineksia puuroihin ja keittoihin. Kerankin kaksi ylioppilasta, jotka saapuivat Tampereelta Kartinahon koululle opettamaan, toivat tullessaan ruisjauhoja.

Vuonna 1948 Arvo Kartinaho perusti kylälle oman kaupan, mikä helpotti suunnattomasti neiti Rajalan toimia ruoanlaitossa. Tuohon aikaan ruoka oli enimmäkseen ruis- tai kaurapuroa ja lihasoppaa.

Uudessa koulussa hyvin tilaa

Oppilaita tuli kaukaa. Uljaan kulmallekin oli matkaa noin seitsemän kilometriä. Tiet aurattiin kerran viikossa, vaikka päätie Kurusta Parkanoon kulkikin juuri Karttiperän kautta. Vappu Asumaniemi muistelee, että Uljaasta tuli kouluun ainakin kolme lasta ja Patomäestäkin yksi tyttö. Jollain hevosella he pääsivät. Yleensä he hiihtivät, lumettomalla kelillä kävelivät. Kun meijeriauto rupesi kulkemaan kylällä, tiet aurattiin useammin.

Uusi koulu valmistui vuonna 1954. Se oli kolmikerroksinen, liki 900 neliötä pinta-alaltaan, kertoo Juhani Kaartinaho.

- Isä myi tontin kunnalle. Muistan hyvin, miten rakennusvaiheessa Pentti Kiviniemi ajoi paikalle tiiliä, kun koulua rakennettiin. Valmis tiilirakennus rapattiin päältä ja maalattiin vaalean kerman väriseksi.

- Koulussa oli hyvin tilaa. Kesimmäisessä kerroksessa oli kaksi luokkahuonetta ja suuri voimistelusalali. Salin ja toisen luokkahuoneen välillä oli kääntöovi, niin saatiin komea juhlasali. Yläkertaan rakennettiin kaksi asuntoa opettajille ja kellari-kerrokseen tuli sauna, suuri varasto ja halkoliiteri.

Keskikerroksessa toimi niin ikään koulun keittola ja sen vieressä oli keittäjän asunto. Keittolan vierellä oli myös ruokailuhuone, jossa söivät alakoululaiset. Kirjastohuone sijaitsi eteisen toisessa päässä, ja siellä söivät yläkoululaiset. Koulurakennus sai myös siiven, jossa sijaitsivat asuntolat, tytöille ja pojille erikseen.

Emäntä, neiti Rajala, keitti aamupäivisin niin suuret annokset soppaa, että siitä riitti iltaruoka vielä asuntolassa asuville oppilaille.

- Aamupäivällä keitettiin paljon keittoa, sitä lämmitettiin sitten illalla yöpyville oppilaille asuntolaan. Aamutee tarjoiltiin koulun puolesta. Lapsilla oli mukana omat eväät, se oli silloin ruisleipää.

Keittolan emännän ja talonmiehen tehtävien lisäksi neiti Rajala otti osaa myös lasten asuntolan hoitoon. Uusi koulurakennus oli "pumpukiertolämmitteinen keskuslämmitystalo", kuten pöytäkirjoihin on tallennettu, joten Vappu Rajalalle töitä piasi lähes vuorokauden jokaiselle tunnille.

Uuden Kartinahon koulun vihkiäispäivänä kyläläisiä portaalin vierellä.

Asuntolassa yöpyviä tyttöjä koulupäivän jälkeen.

Johtajaopettaja oli hyvä esimerkki lapsille

Opettaja Erkki Simpanen oli alusta asti mukana Kartinahon koulun toiminnassa ja opetti yläluokilla. Hän oli hyvin aktiivinen opettaja, kertoo Juhani Kaartinaho.

- Simpanen teki paljon lasten eteen myös vapaa-aikana. Koululla oli suuri urheilukenttä, ja opettaja Simpanen pelasi mielellään pesäpalloa ja lentopalloa. Hän sai mukaan kyläläisetkin pelaamaan.

- Simpanen oli viimeisen päälle esikuva oppilaille, aina valkoinen paita, suorat housut ja villatakki päällään. Hän tupakoi, muttei koskaan oppilaiden nähden. Hän oli myös erittäin jämätti ja piti kurin. Kouluradiota kuunneltiin aina yhdessä, ruokalassa.

Simpanen oli hyvin kiinnostunut eläinten täyttämisestä ja opetti sitä myös lapsille. Niin koululle saatiin opetusmateriaaliksi lintuja ja oravia kertoo Kaartinaho. Kun koulu lopetettiin, myös opettaja Simpanen lähti Parkanosta.

Tuore opettaja uuteen kouluun

"Vanhan koulun" aikaan Kartinahon piirin koulussa toimivat opettajina Annikki Järvinen ja Erik Kalaoja.

Uuteen kouluun tuli vuonna 1957 opettajaksi Kerttu Kotkaranta, nykyisin Huhdanpää. Hän oli juuri valmistunut Tornion seminaarista. Kerttu Huhdanpää toimi opettajana Kartinahon piirissä kymmenen vuoden ajan, siihen asti, kunnes koulu lopetettiin vuonna 1967.

- Opetin alaluokkia, ensimmäisestä kolmanteen. Erkki Simpanen oli yläkoulun opettaja, neljännessä seitsemänteen luokkaan. Se oli hyvä, hieno koulu. Siellä oli iso voimistelusalii. Voimistelusalissa oli kaikki mahdolliset kalusteet: kiipeilyköydet, hyppyelineet, ponnahduslauta... Kääntöovet vain avattiin, niin saatiin juhlasali. Luokkaan rakennettu näyttämökin oli silloin käytettävissä, ja kääntöovien takana oli mahdollisuus esimerkiksi pukeutua johonkin kuvaelmaan.

Ainoaksi puutteen uudessa koulussa kokivat sen asukkaat lämpimän veden. Boilerit olivat aivan liian pienet, vesi piti keit-

tää. Muutoin koulu tuntui erinomaiselta ja sen lopettamista ihmeteltiin. Jäljellä olevat lapset siirrettiin Aureen kouluun.

- Uutta, tilavaa ja ajanmukaista koulua muistelee vieläkin mielellään. Olisiko koulutyö Kartinahon koulussa voinut vielä jatkua oppilasmäärää ajatellen? Oheisissa luokkakuvissa on vuoden 1958 oppilaat, yli 40 oppilasta yhteensä. Tiedossani ei ole lopettamisvuoden oppilasmäärää 4-7 luokilta, mutta itselläni oli silloin 1-3 luokilla kahdeksan Kartinahon koulupiirin oppilasta, ja ennuste oli laskeva.

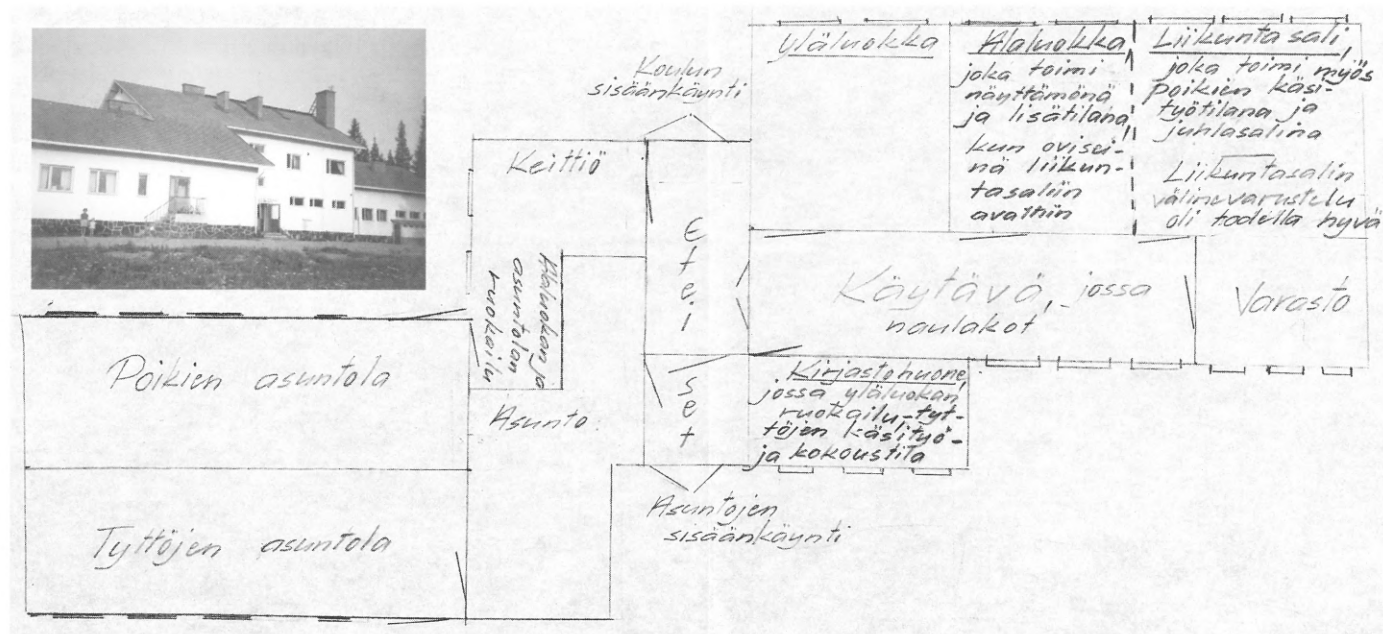
- Meillä oli hieno koulu, mutta oppilaat loppuivat, pahoittelee Kerttu Huhdanpää.

Lähteet: Parkanon kaupungintalon arkisto ja haastattelut

Koululaisia uudelta koululta opettaja Erkki Simpanen (oik.) kanssa.

Uusi koulu ja sen pohjapiirros

Koulu on ollut kuin toinen koti

Teksti: Minna Lautamäki

Kuvat: Niemisen ja Lautamäen perhealbumeista

Jaakkolan koulussa yli 40 vuotta keittäjä-vahtimestari-siivoojana työskennelleellä Vappu Niemisellä on aivan erityinen suhde entiseen työpaikkaansa.

Kylällä syntynyt ja ikänsä asunut Vappu suoritti oppivelvollisuutensa koulussa, asui perheineen liki kymmenen vuotta koulun keittiön vierisessä huoneessa ja perheen oma talokin nousi aikoinaan kivenheiton päähän koulun pihapiiristä. Vapun neljä lasta kävivät kaikki myös aikoinaan samaa koulua, samoin kuin neljä Vapun yhdeksästä lapsenlapsesta.

Vappu Niemisen ensimmäiset muistot koulusta liittyvät sen rakentamiseen 1940-luvulla, kun hän muiden koululaisten tapaan osallistui koulun rakennustöihin.

- Me oppilaat olimme innokkaasti mukana talkoissa. Koulu toimi siihen aikaan tien toisella puolella Mäntylän talon omistamissa tiloissa, nykyisessä Lennontalossa, josta oli lyhyt matka rakennustyömaalle. Meidän tehtävämme oli lykkiä puutikulla sammalta tilkkeeksi hirsien väliin, Vappu muistelee.

Uutta koulua oli alettu puuhata Jaakkolaan vanhan koulun käydessä ahtaaksi. Kausen saha veti väkeä kylälle ja oppilasmäärät kasvoivat sen myötä. Uusi koulu valmistui vuonna 1948 ja tuli todelliseen tarpeeseen, sillä vanhassa koulurakennuksessa ei ollut kuin yksi luokkahuone. Ennen uuden koulun valmistumista kolmekymmentä alakoululaista kävi koulua Kallio-ksen talossa.

Työtä vuorotta

Vappu muistaa, kuinka oli isänsä kanssa muuttamassa koulun tavaroita vanhasta koulusta uusiin väljempiin tiloihin.

- Koulun valmistuminen oli tärkeä asia kaikille kyläläisille. Isäni Vilhelm Mäkinen oli pitkäaikainen koulun johtokunnan jäsen ja oli kylän miesten kanssa rakentamassa koulua urakoitsijan apuna. Minulle on jäänyt elävästi mieleen, kun isän kanssa ripustimme kelloa uuden koulun seinälle.

Vailla opetuskäyttöä ei Lennontalo jäänyt uuden koulun valmistuttuaan. Vapun aloittaessa työt koululla vuonna 1959 oppilasmäärä oli noussut jo yli sadan ja

osa opetuksesta oli siirretty jälleen Lennontalolla.

Suuri oppilasmäärä ja kahdessa rakennuksessa tapahtuva opetus teettivät runsaasti työtä nuorelle perheenäidille. Työaika oli epämääräinen käsite ja päivät venyivät pitkälle iltaan.

- Ruoka kannettiin koululta myös Lennontalolle ja astiat tietyksi mukana. Talvella piti kaksi kertaa päivässä lämmittää uunit. Uuneja oli yhteensä yhdeksän, joten puiden kantaminenkin otti aikansa. Siivoamisen lisäksi oli monenlaista tekemistä. Talvella oli tietysti lumityöt ja kesällä huolehdiin pihapiirin kuntoa. Olen itekin jälkeenpäin ihmetellyt, kuinka oikein selvisin kaikesta työstä, Vappu naurahtaa.

Vappu uskoo, että hän piti työstään niin paljon, ettei koskaan edes ajatellut sen olevan liian raskasta. Lisäksi hän oli saanut hyvät eväät työntekoon lapsuudenkodistaan.

Koulua käytiin tuolloin vielä lauantaitsinkin ja rakennus oli pidettävä lämpimänä myös koululaisten lomien aikana. Vappu haki itse ruokatavarat polkupyörällä kyläkaupasta, joka sijaitsi onneksi aivan koulun tuntumassa.

Ruoka oli alkuaikoina vaatimatonta. Puuropäiviä oli kerran viikossa. Muuten oli perunaa ja kastiketta sekä perunasoppaa ja hernekeittoa. Ruoka tehtiin puuhellalla. Vaikka kouluruokailu muuttuikin ajan saatossa paljon, yhdestä asiasta Vappu piti kiinni loppuun asti. Hän pyrki valmistamaan ruuat alusta loppuun itse, vaikka valmiita aineksia olikin tarjolla jo runsaasti hänen viimeisinä työvuosinaan.

- Kerran yritin tarjota valmiita pinaattilettuja, mutta siitä tuli niin paljon napinaa, että seuraavalla kerralla paistoin taas letut itse, Vappu kertoo.

Jaakkolan koulun hengetär Vappu tarjoi oppilaille aina parasta, kun oli juhlan aika. Kuvassa on meneillään alaluokkalaisten jouluateria Vapun viimeisinä työpäivinä ennen eläkkeelle siirtymistä vuonna 1999.

Vuonna 1982 koululla tehtiin peruskorjaus. Yläkerrassa sijainneet opettajien asunnot muutettiin opetustiloiksi ja keittiö uusittiin nykyaikaisemmaksi.

Omat lapset aina koulussa

Koko Niemisen perhe eli vahvasti mukana koulun arjessa. Puoliso Lauri osallistui suursiivouksiin ja lapset kulkivat pitkät koulupäivät äidin mukana ja autoivat minkä osasivat ja pystyivät.

Vapun aloittaessa työt vanhin lapsista oli kolmeen kuukauden ikäinen. Koska äidin työpaikka oli seinän takana, erillistä hoitopaikkaa ei tarvittu. Lapsia syntyi vielä kolme lisää, onneksi kesällä, koska äitiyslomia ei siihen aikaan myönnetty. Vapun sisko hälytettiin joskus hätäapuun muutamaksi päiväksi, mutta muuten Vappu hoiti lapset itse työn lomassa.

- Lapset kantoivat puita ja touhusivat milloin mitäkin. Muistan heidät istumassa keittiön uunin päällä seuraamassa oppilaiden ruokailua.

Osmo ja Pirkko Villanen ystävyistyivät Vapun kanssa työskennellessään opettajina Jaakkolan koulussa. Kuva on Osmon läksiäisistä.

Koulu merkitsi Vapulle paljon enemmän kuin pelkkää työpaikkaa.

- Minulla oli siellä kaikki, koti ja työ. Pidin henkilökohtaisesti tärkeänä, että paikat olivat kunnossa ja koulu viihtyisä työympäristö niin lapsille kuin opettajillekin, Vappu sanoo.

Vapun aloittaessa työt, koulun opettajina olivat Lyyli Kallioniemi sekä Kimmo ja Helmi Puronen.

Lyyli Kallioniemi oli Vapulle ennestään tuttu, sillä hän oli ollut opettajana jo silloin, kun Vappu oli itse oppilaana koulussa.

- Lyyli oli temperamenttinen persoona, joka hallitsi koulua omalla vahvalla otteellaan. Se aiheutti välillä hämmennystä niin oppilaissa kuin vanhemmissakin. Opettajana häntä pelättiin. Muistan kerran, kun eräs poika juoksi hädissään Lyyliä karkeen luokassa, josta pakeni turvaan minun luo keittiöön. Sain siitä syyt niskoilleni, kun autoin hätäantynyttä poikaa.

Lyyli Kallioniemi opetti koulussa pitkään, peräti 37 vuotta. Muita opettajia tuli ja meni. Pitkään koulussa olleista tuli Vapulle läheisiä työtovereita ja ystäviä. Heidän joukossaan muun muassa Aaro Repola, Osmo ja Pirkko Villanen, Harri Hiitti, Päivi Saarinen, Minna Lepistö ja Simo Viitanen.

Kolmen kylän kouluksi

Koululla työskennellessään Vappu sai läheltä seurata kylän hiljenemistä. Oppilasmäärä laski 1970-luvulla alle kolmeenkymmeneen.

Yksi virstanpylväs Jaakkolan koululle oli, kun kahden naapurikylän, Aureen ja Soljan koulut lakkautettiin ja Jaakkolan oppilasmäärä pomppasi kerta heitolla lähes kolminkertaiseksi ja koulu muuttui jälleen kolmiopettajaiseksi.

- Arkirutiinit muuttuivat, kun oppilaita oli yhtäkkiä taas yli kuusikymmentä. Marja-Liisa Kiho tuli Soljan koululta työkaveriksi parin vuoden ajaksi. Se oli mukavaa vaihtelua, kun olin aina tehnyt työt yksin, Vappu kertoo.

Vuosikymmenten ajan koulussa opintiellä olleista lapsista ja opettajista jäi Vapulle paljon lämpimiä muistoja.

- Viihdyin koulussa tavattoman hyvin ja siellä oli hyvä yhteishenki. Vieraatkin sanoivat usein, että sen tuntee heti koulun ovesta sisään astuessaan. Lasten kanssa tulin aina hyvin toimeen ja he tuntuivat kuin omilta. Pahaa sanottavaa ei jäänyt kenestäkään, vuonna 1999 eläkkeelle jäänyt Vappu sanoo.

Kun kolme koulupiiriä: Jaakkola, Solja ja Aure yhdistettiin vuonna 1993, Jaakkolan koulun oppilasmäärä liki kolminkertaistui. Koulu muuttui jälleen kolmiopettajaiseksi. Opettajina toimivat tuolloin Minna Lepistö, Päivi Saarinen ja Osmo Villanen. Kouluavustajana oli Alli Mäkinen ja Vappu Niemisen työparina keittiössä työskenteli Marja-Liisa Kiho.

Jaakkolan koulu on itäisen Parkanon viimeinen kyläkoulu

Jaakkolan kylässä sijaitseva kyläkoulu on itäisen Parkanon viimeinen toiminnassa oleva kyläkoulu. Kun Soljan ja Aureen koulut lakkautettiin vuonna 1993, naapurikyliä lapset siirtyivät opintielle Kuruntien varrella sijaitsevaan Jaakkolan kouluun.

Jaakkolankylän koulupiiri perustettiin vuonna 1928. Ennen sitä kylällä annettiin opetusta kiertokoulussa ja joitakin opinhaluisimpia nuoria kävi myös naapurikyliä tai keskustan kouluja.

Jaakkolan kansakoulun johtokunta kokoontui ensimmäisen kerran 22. päivänä kesäkuuta 1928. Ensimmäisen johtokunnan muodostivat Petteri Niiranen, Jalmari Lehtikoski, Vihtori Kallioniemi ja Juho Peräjärvi. Myös koulu toimi aluksi Mäntylän talosta vuokratuissa tiloissa. Veistotunnit pidettiin Rantalassa.

Oppilasmäärän noustua ja tilojen käydessä ahtaaksi lisätilaa vuokrattiin Kalliokoskelta, jonka isossa pirtissä ryhdyttiin pitämään alakoulua.

Kylän uusi koulu valmistui vuonna 1948 Mäntylän perikunnalta ostetulle tontille. Samaan aikaan samoilla piirustuksilla aloitettiin myös Aureen koulun rakentaminen.

Koska opettajien palkkaukseen sisältyi tuohon aikaan rahapalkan lisäksi laissa säädetty luontaisedut, rakennettiin koulun pihapiiriin myös navetta ja kunnostettiin pala viljelysmaata.

Uuden koulurakennuksen myötä aloitettiin myös kouluruokailu.

Lähde: Harri Hiitti: Jaakkolan koulun 50-vuotishistoriikki

Jaakkolan koulu otettiin käyttöön syksyllä 1948. Oppilasmäärä oli suurimmillaan 1950-luvun loppupuolella, jolloin oppilaita oli yli sata. Syksyllä 2005 koulussa on oppilaita yhteensä 34.

Sanottua

Kerännyt Tellervo Ruohonen

- Sen parempaa, mitä paksumpaa, sano Eemeli pannukakkua.

- Siinä meni paljon turhia höpinöitä, sano Kankaanpään Eemeli, kun sanomalehden takkaan heitti.

-Tervaa ja karvoja on Mörkö Hermannin silimälääke.

- Selevä pyy, sano Manninen varista.

- Ei korppi toiselta korpilta silimää vie, sano vanha kansa herrojen asioitten ajosta.

Vahojärvi – kahden koulupiirin kylä

Teksti: Minna Lautamäki

Kuvat: Markkolan ja Soljanlahden perhealbumeista

Parkanon eteläisin kylä Vahojärvi jaetaan maantieteellisesti kahteen osaan, alaseenpään ja yläseenpään. Kylällä toimi pitkään omat koulupiirit molemmissa päissä kylää, alasessa-päässä Vahojärven ja yläsessä Soljan koulupiiri.

Koulutoiminta alkoi Luojun talossa vuonna 1902. Vahojärven koulu valmistui vuonna 1925. Soljan koulupiiri aloitti seuraavana vuonna Juho Haapanimeltä vuokratuissa tiloissa. Oma koulu valmistui yläseenpään vuonna 1938.

Vahojärven koulupiiri yhdistettiin Soljaan vuonna 1963. Vahojärven koulu toimi sen jälkeen Helsingin kaupungin opettajajohdistuksen ylläpitämänä lasten kesäsiirtolana. Kun helsinkiläiset kymmenen vuotta myöhemmin siirsivät kesäsiirtolan lähemmäksi pääkaupunkia, alkoi koulutiloissa leirikeskuksen aika. Parkanon kaupungin nuorisotoimen ylläpitämä leirikeskus toimi vanhassa koulussa aina kesään 1988 asti, jolloin se salaman sytyttämänä paloi. Yli kuusikymmentä vuotta palvelut kaksikerroksinen rakennus muuttui juhannusyönä kasaksi hiiltyneitä hirsii. Uusi leirikeskus valmistui vuonna 1991.

Vahojärven koulu ja Hilda Hanhimäki

Vahojärven koulun valmistuttua koulussa aloitti alaluokkien opettajana Hilda Hanhimäki. Käytännössä Hanhimäki toimi

Vahojärven koulussa opettajana koko sen olemassa olon ajan. Kun Hanhimäki jäi eläkkeelle opettajan virasta vuonna 1961, ei kyläkoulukaan enää jatkanut toimintaansa kuin kaksi vuotta.

1950-luvulla Vahojärvellä koulua käynyt Anna-Liisa Markkola kertoo, että 36 vuotta koululla asunut ja työskennellyt Hanhimäki jäi mieleen erityisesti taitavana käsityöihmisenä.

- Hän oli taitava käsistään ja kannusti oppilaitakin kädentaitoihin. Kolmannella luokalla teimme omat nuket, jotka vaate-tettiin viimeistä yksityiskohtaa myöten itse. Ainoastaan nukeen pää ostettiin valmiina, Anna-Liisa Markkola muistelee.

- Tavanomaisten sukan kutomisten lisäksi virkkasimme myös alushameen helmapiitsin, koristelimme reikäompelein tyynyliinan ja yläluokilla ompelimme itsellemme puvut.

Poikien veisto-opetus oli kylän miesten kontolla. Puutyöt aloitettiin pernavoinuijista ja leikkuulautoista. Ylemmillä luokilla tehtiin jo jakkaroita ja saaveja.

Kurittomat pojat värittivät koulupäivää

Lapset pidettiin kurissa ja nuhteessa koulunpenkillä ja varsinkin ääneen lukeminen oli tarkkuutta vaativaa työtä. Jos lukies-sa teki kolme virhettä, joutui laiskanläksylle koulun jälkeen. Aina ei tarkkuus ja huolellisuuskaan riittänyt.

- Pojat tekivät kiusaa ja huusivat virheen, vaikka mitään virhettä ei oikeasti tehnyt. Pojille ei tietenkään uskallettu antaa samalla mitalla takaisin. Piti vaan yrittää olla hyvissä väleissä heidän kanssa, Anna-Liisa Markkola muistelee naureskellen.

Opettajalle ei sanottu vastaan, vaikka olisi ollut kuinka varma asiastaan. Hanhimäellä oli tapana lyödä karttakepillä pulpettiin ja muistuttaa oppilaita siitä, että opettajaa ei saa vastustaa. Kuria ja järjestystä uhmasivat vain isot pojat, joista uskaliaimmat joskus jopa karvailivat koulusta.

Hilda Hanhimäki korosti oppilaille aina myös hyvien tapojen merkitystä. Vanhempia ihmisiä piti teititellä ja aina piti sanoa kuuluvalla äänellä päivää kun joku tuli vastaan tiellä. Niiaaminen ja pokkaaminen opetettiin myös koulussa.

Opettajat kävivät paljon lasten kotona. Koska puhelmia ei ollut, yhteyttä pidettiin kutsumalla opettaja kotiin. Anna-Liisa Markkolan koti oli lähellä koulua, joten opettajat poikkesivat heillä usein kutsumattakin.

Hilda Hanhimäki asui koululla, jossa hän piti komentoa muutenkin kuin kouluaikana. Opettaja oli sen ajan tavan

Lukuvuosi 1956-57 Vahojärven koululla

Eturivi: Raija Lehtiniemi, Eila Piilola, Seija Haveri, Kirsti Lahtinen, Sirkka Korpela, Pirkko Lautamäki, Raija Ojala, Leena Hähkiöniemi, Hilka Piilola.

Toinen rivi: Marja-Liisa Niinimäki, opettaja Hilda Hanhimäki, Anja Sarkola, Anna-Liisa Hähkiöniemi (nyk. Markkola), Marjatta Rinnetmäki, Ritva Wigelius, Matti Hähkiöniemi, Sirkka-Liisa Lautamäki, Aili Rytönen.

Kolmas rivi: Antti Riuttaskorpi, Heimo Viitahalmes, Erkki Rytönen, Pekka Riuttaskorpi, Erkki Kirjonen, opettaja Salme Korvenpää

Neljäs rivi: Pauli Korpela, Juhani Niinimäki, Jorma Niinimäki, Heimo Koivisto, Lasse Niinimäki.

Takarivi: Pauli Korpela, Seppo Haveri, Tauno Ahola, Jarmo Kirjonen, Raimo Korpela, Tarmo Viitahalmes.

mukaan kunnioitusta herättävä persoona kylällä ja koulu oli hänen valtakuntansa. Auktoriteettia lisäsi vielä opettajan iso berhandilaiskoira, joka oli siihen aikaan muutenkin harvinaisen näky.

Hanhimäki tunsu itse oman arvonsa ja muisti aina tarpeen tulen mainita, että hän oli opiskellut Raahen seminaarissa. Kesät Hanhimäki asui miehensä luona Härmässä.

Viimeisinä työvuosinaan Hilda Hanhimäen kuulo heikkeni ja hän joutui käyttämään kuulolaitetta, jonka hän kuitenkin välillä unohti asettaa paikoilleen. Silloin pojat taas keksivät kepposen ja huusivat, että tarkastaja tulee, jolloin pelästynyt opettaja kiirehti hakemaan kuulolaitettaan.

Opettajalla kylän ensimmäinen televisio

Anna-Liisa Markkola muistaa, että Hanhimäki rikastutti kylän elämää muutenkin kuin opettajana.

- Hanhimäellä oli kylän ensimmäinen televisio, joten iltanavetan jälkeen kyläläisillä oli tapana kokoontua koululle ihmettelemään uutta näköradiota, Markkola kertoo.

Hanhimäki oli kuitenkin tarkka siitä, mitä televisiosta sai katsoa ja lapset komennettiin aina pois, jos ruudussa näkyi jotain heille sopimatonta.

Kylälle tuli pian toinenkin televisio Luojun taloon, jossa ohjelmia katsottiin vapaamielisemmin.

- Siellä oli iso pirtti, jonne mahtui paljon väkeä ja kyllä siellä aina olikin pirtti täynnä, Markkola muistelee.

Ymmärrettävistä syistä talossa kuitenkin joskus väsyttiin ainaiseen väenpaljouteen. Kun talon vanha isäntä peitti ruudun istahtamalla sen eteen sytyttämään kaikessa rauhassa piippuansa, tiesivät vieraat, että televisiota oli sinä iltana katsottu jo ihan tarpeeksi.

Hilda Hanhimäki piti myös hengellistä ompeluseuraa, jossa neulottiin sukkia lähetykselle. Myös maatalousnaiset ja raittiusyhdistys pitivät kursseja koululla ja Hanhimäki osallistui niihin aktiivisesti.

Hengellinen elämä oli kylällä muutenkin vilkasta ja koululla vieraili säännöllisesti Hanhimäen kutsusta kiertävä saarnamies Osmo Talvitie.

Kouluun jalan tai hiihtäen

Vaikka kouluja oli ennen joka kylässä ja Vahojärvellä kaksinkin kappalein, koulumatkat olivat pitkiä jalan ja talvella hiihtäen kulkeville lapsille. Pisimmän matkaa taittoivat Ikaalisten puolelta ja Ruojärven takaa tulleet lapset. Heidän koulumatkaansa helpotti pitkä ja kylmä talvi, jolloin oikaisu järven yli jäätä pitkin lyhensi matkaa useilla kilometreillä.

Varsinkin pitkänmatkalaisten piti varustautua eväin pitkäksi venähtäneeseen koulupäivään, vaikka koulussa tarjottiin ruoka.

- Leipä ja maito tuotiin itse kotoa, samoin sokeri puuron päälle. Lauantaisin oli marjapuuropäivä. Muuten syötiin perunaa ja ruskeaa kastiketta sekä keittoja. Erityisenä herkkuna on jäänyt mieleen Hietalan Ellin hernekeitto, Anna-Liisa Markkola kertoo.

Soljan koulu esillä eduskunnassa

Soljan koulupiirin lasten siirtäminen naapurikouluihin oli esillä jo sodanjälkeisinä vuosina. Syynä oli koulutilojen ahtaus oppilasmäärän lisääntyttyä. Soljassa väki ei siihen suostunut ja koulun johtokunta esitti, että koulutaloa olisi sen sijaan laajennettava. Koulu jatkui kuitenkin ahtaissa tiloissa ja laajennusta saatiin odottaa vielä kauan. Koulussa oli vain yksi opetusluokka ja yläluokan oppilaiden täyttäessä sen, alaluokkalaiset joutivat olemaan kylmässä eteisessä. Laajennusosa valmistui vasta vuonna 1960.

Soljan koulu jatkoi kylän ainoana kouluna aina vuoteen 1993 asti, josta lähtien vahojärveläisten lasten koulu on ollut Jaakkolassa. Koulupiirin yhdistyminen herätti myös silloin paljon julkista keskustelua ja Soljan koulun lakkauttamisestakin tehtiin jopa eduskuntakysely. Eduskunnan "kyselykeisarina" tunnettu kansanedustaja Sulo Aittoniemi halusi kyselyllään tuoda esille yleisen huolen sivukylien asemasta.

Soljan koulun lakkauttamisen myötä päättyi yksi merkittävä aika kylän historiassa. Koulun opettajana 36 vuotta palvellut Liisa Ekola jäi samaan aikaan eläkkeelle.

*Lähteet: Vilho Salokangas: Soljan koulun historiikki
Maarit Lehto, Tarja Puolanne: Sata savua - Vahojärven vaihteita.*

Soljan koulun yläluokka 1950-luvun lopulla.

Eturivi: Leena Lahtinen, Liisa Lahtinen, Kirsti Sahinoja, Eila Rajalampi, Pirkko Ahonen, Juhani Soljanlahi, Jouko Kivioja, Aarno Saarinen, Veijo Koskela, Tapio Viitamäki.

Takarivi: Anja Hähkiöniemi, keittäjä Alina Huuhka, Tuula Kivioja, Paula Käkelä, Arja Kiho, opettaja Jorma Ekola, Irja Järvinen, Vilho Kiho, Arto Haapaniemi, Erkki Ojajärvi, Vilho Ahonen, Pertti Lautamäki, Matti Lautamäki, Markku Järvinen, Pauli Mäntylä, Markku Lahtinen, Kauko Sahinoja.

Kuu

Teksti: Terttu Kärkölä

Mikä, mikä tuo oli? Ohitamme kaupunkia, mainosvaloja, katuvaloja, liikennevaloja, autonvaloja joka puolella. Mutta olin näkevinäni jotain muuta. Jotain, joka saa minut valppaaksi. Tuijotan kiihkeästi äskeiseen suuntaan. Ylikulkusilta peittää näkyvyyden, mutta sitten, sitten se näkyy uudelleen. Se on se! Näen nousemassa olevan Kuun!

Se on valtavan iso ja pyöreä, salaperäinen. Suunnattomana se loistaa juuri ja juuri puiden latvojen yläpuolella. Pilvenrepaleet verhoavat sitä, monta poikittain kulkevaa repaletta, vaaleanoransseja, sekoittuneena ovelaan sinivihreään. Se on minun salaperäinen Kuuni. Lumoudun jälleen.

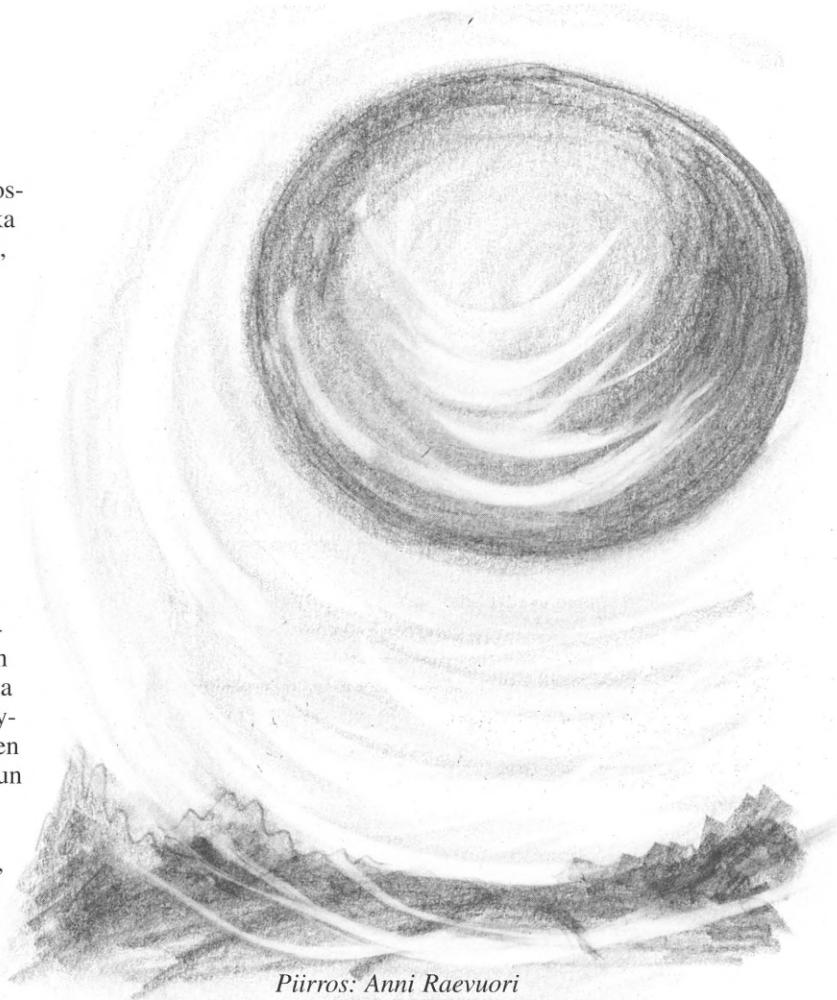
Kuu seuraa minun elämäni uskollisesti, vuodesta toiseen. Lapsuusvuosina piirtelin talvimaisemia, jossa lumiset puut ja luminen mökki kylpivät kuunvalossa. Maalailin vesiväreillä elokuun iltoja, jolloin kuunsilta heijastui järven pinnasta. Unelmissani aina salaperäinen kuu valaisi maiseman, oli sitten kysymyksessä meren ranta tai luminen metsä. Paksujen hankien aikaan tein hiihtoretkeä iltahämärissä, kuun valaistessa metsän kirkkaaksi kuin päivällä.

Tuijotan Kuuta auton ikkunasta. Onneksi en aja, saan antautua mieleeni tulvivien muistojen vietaväksi. Mummulan ulkovessaan kipitin hankkeen poljettua kinttupolkua pitkin. Kuun valo pilkisti lautojen raoista. Paluumatkalla seisoin hyvän tovin aina pihamaalla tuijottaen taivaalle. Mummun kanssa kävimme kauempana naapurin vanhuksia tervehtimässä, kylätien viimeisessä talossa. Lumiset isot kuuset reunustivat tietä, kuu valaisi meidän kävelyämme, pakkanan narskui kenkien alla. Tunnelma pysähdyttää jopa muistoissa.

Nuoruusvuosien onnentunteet ja katkerat kokemukset huokailin taivaalle, seisoin hiljaisella pihalla kaukana tiestä ja katuvaloista. Kuu jaksoi aina vaiti kuunnella vuodatukseni, olla minun turvani, valaa minuun uutta toivoa ja rohkeutta. Kopioin vihkoihini sekä koulukirjojeni sisäkansiin kuurunoja, tottakai. Siitähän sitä mikä mielessä. Kuu ei antanut minulle yksiselitteisiä neuvoja, mutta tuntui jollain tapaa helpottavalta saada purkautua. Kun elämä oikein potki päähän, minä huokailin kohti taivasta: "Oi kerro, rakas kalpea kuu, joka kiertele taivaan rantaa, miks' sydän nuorena rakastuu ja mustia murheita kantaa?" Vastausta ei tullut, mutta runon ääneen lausuminen jo selkeytti kummasti ajatuksia.

Myöhemmällä nuoruusiällä tapasin elämäni miehen. Muistan yhteiset kuutamoiillat ja kuutamokävelyt. Opiskelin kaukana ja kaihoissani itkeskelin taivaalle päin. Puhelimessa sain vakuutuksia: "Samaa kuuta minäkin täällä katselen, yhtä ikävissäni. Kun tuijotamme haaveissamme kumpikin taivaalle, onhan se melkein sama kuin vierekkäin sitä katsoisimme." Nuo sanat auttoivat minut sen talven yli.

Edelleen, nyt aikuisiällä, lumoudun kuun nähdessäni. Kortti- ja julistevalikoimista löydän silmiäni eteen kuumaisemat. Sykähdyttävempiä ovat talvi-iltojen kuvat. Voisin seisoa koko yön ikkunassa tai pihamaalla kuuta tuijottamassa. Parasta se on puolison kanssa yhdessä. Kuutamo on jotain sellaista, mitä ei voi selittää. Eikä tarvitsekaan. Usein maisema on yhtä kirkas kuin

Piirros: Anni Raevuori

päiväsaikaan. Silti kuu kumottaa eri suunnasta aurinkoon verrattuna, varjot ovat salaperäisesti oudoissa paikoissa.

Tuijotan tuota nousevaa Kuuta tunnin. Käännyimme risteyksestä itään, ja niin Kuu on suoraan edessäni. Vaivun muistoihin ja unelmiin, en kuule perheen ääniä. Kaikki yhteiset hetket, Kuun ja minun, lipuvat silmiäni editse. Pikkuhiljaa Kuu nousee hieman korkeammalle taivaalle ja jonkin verran pienentyy. Yhtäkkiä sen edessä ei ole enää pilviä. Se katsoo minua keltaisena, pyöreänä, vakavana. Kuu kertoo minulle tarinoitaan, imen ne itseäni enkä riko lumousta kertomalla niitä muille. Saapuminen omiin lapsuusmaisemiini tuntuu juhlavalta Kuun seurattessa matkaani.

Kuu on turvallinen yöunieni vartija. Suhteemme on kestänyt vuosikymmeniä eikä osoita laimenemisen merkkejä. Väkevä ensirakkaus mieheeni oli ohimenevää, alkuvuosien polvennotkahdukset ja vetelät jalat ovat vaipuneet unholaan. Rakkautemme on muuttanut muotoaan. Mutta Kuu ei petä. Kun se saapuu pyöreänä taivaankannelle, minä valahdan pehmeäksi, vatsaani kouristaa ja sydäntä puristaa. En saa puhuttua, tuijotan vain. Tosirakkauteen ei sanoja tarvita, riittää vain me kaksi - ja hiljaisuus. En sovi Kuun kanssa treffejä etukäteen, vaan annan sen yllättää itseni. Ja siinä se onnistuu, yhä uudelleen, täydellisesti.

Muistelmani juhannuskirkosta Parkanossa 1928

Olin silloin 14-vuotias, kotipaikkani oli Lempäälässä. Tapaamme oli kuitenkin joka kesä käydä täällä Parkanossa sukulaisia tapaamassa. Niinpä nytkin olimme siskoni kanssa tulleet tänne juhannusta viettämään.

Päätimme mennä kirkkoon, kun oli mitä kaunein aamu. Kirkossa asetuin istumaan miestenlehterin etupenkkiin, enojeni keskelle. Kirkko oli tupaten täynnä, sillä olihan tyttöjen ripillepääsytilaisuus. Seurasimme, kun pastori Rantamaa kuulusteli tyttöjen osaamista Raamatun kysymyksiin.

Sitten kuului valtava räjähdys ja silmiä häikäisevä valon leiskahdus ja silmissä alkoi näyttää siltä, kuin tulta ja tulikiveä olisi satanut. Varmaankin pyörriin joksikin aikaa, sillä väki oli tietämättäni poistunut lehteriltä. Ainoastaan yksi mies seisoit takanani; hänen vaatteensa olivat ilmiliekeissä ja hän käsillään pyyhki loppujen vaatteidensa riekaleita. En kuitenkaan ymmärtänyt tehdä mitään hänen hyväkseen, olin vielä niin pökerryksissä ja ajattelin, että tämä on kaiken loppu.

Vähitellen kuitenkin alkoi tajuntani palautua, tietämättä kuitenkaan, mistä moinen tilanne johtui. Katsellessa ympärilleni huomasin, että lehterin katossa oli valkea ja kirkossa vallitsi mahdoton pakokauhu. Ihmisen olivat ahtauneet oviaukoille, yrittäen yhtä aikaa päästä ulos toisiaan taltaten.

Tietämättä salamaniskusta, käsitykseni oli vain, että tämä on maailmanloppu. Katsoessani lehteriltä alas johtavaa rappukäytävää, huomasin, että ulospääsy siitä oli mahdotonta kovan paniikin vuoksi. Vieressäni olevasta ikkunasta oli kaikki ruudut rikki ja pokat vain paikoillaan, niin katsoin parhaaksi poistua

sitä kautta ulos. Sain niskaani mahdollottoman vesiryöpyyn katolta, joka ehkä selvitti ajatuksiani. Mietin, että jonnekin tästä on lähdettävä selvää ottamaan ja sukulaisia etsimään.

Tapasin tätini kirkon edustalla ja hän selvitti minulle tilanteen. Paniikki jatkui edelleen ja loukkaantuneita hoivattiin, joita olikin jo pitkä rivi kedolla pitkänään. Neljälle tämä kirkkomatka oli viimeinen ja kohtalonpaikka miestenlehterillä usealle, sillä salama tuli sisään juuri lehterin nurkasta tappaen heti poliisin ja muut menehtyneet kuolivat palovammoihinsa.

Matkatessamme takaisin kyläpaikkaamme alkoivat silmäni tuntua niin valonaroilta, etten voinut niitä edes raottaa. Tätä pimeyttä kesti toiseen päivään. Boorivesihauteen ansiosta alkoi näkökykyni vihdoinkin palautua. Lonkassani oli tähtimäinen ruskea läiskä, johon salama varmaan osui, se pysyi siinä kauan ja oli arka. Nenässäni tuntui tulikiven ja palaneen ihmislihan haju kuukausikaupalla.

Tämä oli sellainen kokemus, joka vetää vertoja sodan kauhuille ja pysyy mielessäni läpi elämän.

*Jo edesmenneen Ossi Rautaniemen
pöytälaatikkomuistelma, Greta Rautaniemi*

Allekirjoittanut itse muistaa, kuinka kuuden vanhana pikkutyttöä istuskelin samaisena, kauniina ja kirkkaana sunnuntai-aamuna Lehtosen aidan päällä katsellen, kuinka kirkkokansaa oli liikkeellä runsaslukuisena, hevoskyyteineen.

Hellin Salmenoja

Joulun odotus

*Kilkkaa, kalkkaa joulun kellot
juhlaa suurta odottaa.
Linnuillekin lyhteet tuodaan
näin ne saavat jouluruokaa.*

*Vuoden pimein aika,
jolloin saadaan valoa kynttilöistä.
Kuu-ukkokin taivaalla tlymyä,
tyytyväisenä jopa hymyää.*

*Lumilyhdyt ovat kauniita
kelpaa niitä ihastella.
Lumesta on monenmoista iloa
voi tehdä jopa lumilinnankin.*

*Lapset ovat aivan haltioissaan
ja malttamattomina odottavat tulevaa.
Utelaina he kurkistelevat ikkunaverhon takaa
jos vaikka tonttuset menevät salaa...*

*Tupsulakit heiluvat ja heiluvat,
heillä on monta määränpäätä.
Niin monen monituista lasta on,
jotka odottavat lahjojaan.*

*Piirros
Karoliina Ojanen, 5 lk*

Jouluni seitsenvuotiaan muistikuvina

“On äiti laittanut kystä kyllä, hän lahjat antaa ja lahjat saa”. Näillä joululaulun sanoilla haluan aloittaa yhden lapsuuteni joulun muistelon. Sitä touhua ja tohinaa vähän ennen joulua, lumilyhtyjen pyörittämistä, joulupukille kirjoittamista ja tietysti joululahjojen valmistelua. Äidin pitää saada uusi neulatyyny ja nukkeille uusia vaatteita.

Se vasta tuntui hienolta, kun isä hommasi ison laatikollisen omenia, niin ja se ihmeellinen reikäjuusto, joka kyynelehti, oli emmental-juusto. Lanttu- ja maksalaatikko valmistuivat äidiltä käden käänteessä, aikaisemmin valmistetut ruisleivät olivat jo pirtin katossa orrossa kuivumassa.

Maistuvaa piimälamppua, jonka äiti teki ruisleipätaikinan loppuun, sekoittaen sinne tarvittavat aineet, maistui maailman parhaimmalta. Puhumattakaan kakosta ja pullalongista. Oli siinä pikkutyttöllä ihmettelemistä, kuinka niin veteliä kakkoja äiti nopsasti otti leipälapioon ja laittoi uuniin paistumaan. Sitten, kun tämä kaikki leipomustouhu oli ohitse, laitettiin valtavalta näyttävä kinkku (kaipa se sitä olikin) paistumaan uuniin, jossa se sai olla aamuun asti.

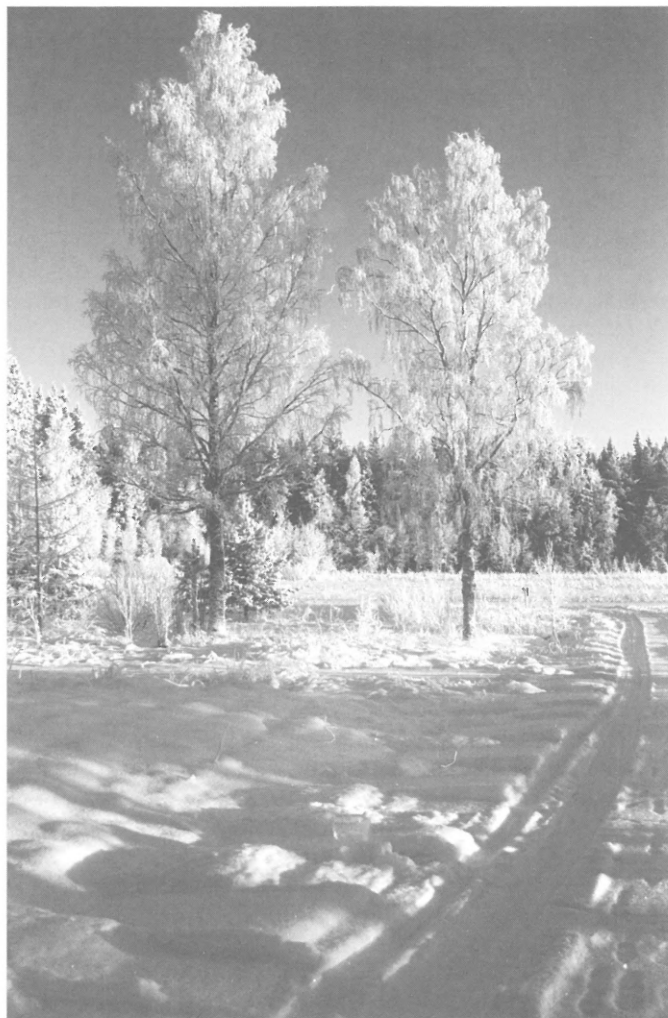
Monta hauskaa tapausta muistuu mieleen. Sekin, kun isä meni järvelle verkkoja kokemaan. Sitä en muista, oliko järvi jäässä, mutta luultavasti. Minä tietysti luulin, että nyt niitä livekaloja tulee lisää. Oletin niitä jo olevan vintin narulla roikkumassa. Sitten jossain vaiheessa minulle selvisi, että ne olivatkin isän jäätyneitä alusvaatteita; tavattiin viedä sinne pyykki kuivumaan. Oli siinä hauskaa siskoilla, mutta minusta ne näyttivät ihan livekaloilta.

Olin nähnyt ne siellä samalla, kun sain hakea valmiiksi pahvilaatikon, jossa oli joulukoristeita. Hieman siinä jännitti olisiiko äiti vihainen, kun kuusenkaramellit, jotka olivat aivan ihanan näköisiä enkelikiiltokuvineen ja silkkihapsuineen, olivatkin sisältä tyhjiä. Joskaan eivät kaikki, sillä kesällä oli pakko vähän katsella niitä ja samalla kiusaus tuli liian suureksi, ja siskoni kanssa sitten maistelimme ensin yhden ja meni siinä sitten muutama litteä karkki; kyllä oli makoisaa. Kaipa jouluisin samanlaisia kuusenkoristekaramelleja kuustamme koristamaan, ei vaan taida olla sellaisia olemassakaan enää.

Kamarin sohvan alusta kiinnosti, kun sinne oli ilmestynyt eriskummallinen pahvilaatikko, josta näkyi pikkuriikkisen jotakin punaista paperia. Kamariin ei ollut lupa mennä, ja selvisihän se aikanaan, mitä sekin kätkö piti sisällään. Isosisko ompeli koneella. Aina, kun minä ilmestyin paikalle polkeminen loppui ja joku vihreä, pehmoisen näköinen vilahti ompelukoneen alle piiloon. Sekin sitten selvisi jouluaattona; nukkehan se oli. Siitä tuli rakas nukke, Miila nimeltään.

Jouluaaton aamu koitti. Ihmeellistä sahaamista ja naputusta jo ani varhain. Siristän unisia silmiäni, no isähän se laittaa kuusta jalkaan. Alkaa tulla kuusen tuoksua, kinkku paistettuna uunin päällä, lämmintä ja lokeisaa. Katselen pirtin sängystä, vielä ei jaksaisi nousta, mutta nukkuakkaan ei malta.

Edellispäivänä olin isän kanssa kuusenhakumatkalla. Minun matkani päättyi muutaman metrin päähän, koska lunta tuntui olevan. Yritin mennä isän jäljessä ja hypähtää samoihin kengän

Talvinen maisema lapsuuden kodin maisemista, Lapinnevan Viertolasta.

painamiin jälkiin. Sanoin isälle, että otetaan tämä kuusi, mutta isä oli sitä mieltä, että antaa sen vielä kasvaa. Joka vuosi se sai kasvaa ja tänä päivänäkin se kasvaa ja kohoaa korkealle. Lapsuuden kotini keittiön ikkunasta sitä vieläkin saa ihailla. Oi-keassa isä oli.

“On villiä melskettä, helinää helskettä pienten tiukujen...” kuuluu radiosta, kun asettelen tuolilla seisoen radion eteen hyllylle riisipussin kyljestä irrottamaani pahvista tonttunjoukkoa. Hienosti tontut siinä punaisine tonttuasuineen tanssahtelevat. Ompelukoneen päälle punainen tonttuliina ja siihen jouluisia koristeita. Riisipuuron ja rusinasopan tuoksu... Mummun tuoma salmiakkiaski keventämään jouluaaton jännitystä. Touhua ja tohinaa. Pirtti on siivottu ja kylmät matot tuotu sisälle. Isä laittaa kuuseen kynttilät ja nauhat, minä siskoni kanssa ne tyhjäät kuusenkaramellit ja joulupallot. Vettä pitää kuuselle antaa. *“Voi miten kaunista”,* kaikki alkaa tuntua niin juhlalliselta.

Joulusauna on lämmitetty... Iso musta kiuas, johon isä heitti löylyä, pihisi ja puhisi veden kadottua sen kuumien kivien uumeniin; aivan kuuli sen, kuin se olisi soinnut. Jälkeenpäin tajusin mitä tarkoittaa *“kun soivat kiukaan tummat urut unhoittuvat arjen surut”*. Äiti auttoi pesuhommissa tehden sopivaa pesuvettä, koska toisessa saavissa oli kylmää ja toisessa kiehuvaa vettä. Saunomisen jälkeen isä kietaisi lämpimän viltin ympärille ja kantoi pirttiin. Voin vieläkin tuntea sen lämpimän viltin kosketuksen, tuoksun ja tähtitaivaan, jota sieltä yritin kurkistella.

Kirjoittaja oikealla yläpeänä uusien suksien ja myssyn kanssa.

Nopsasti pukeuduin juhlatanttuun. Äiti kattoi ruokapöydän meidän siskosten auttaessa. Isä luki jouluevankeliumin. Jouluruoka maistui maukaalle. "Kunpa jo kaikki olisivat syöneet", aika kuluu hitaasti. Lapsen mieli on joulupukin odottelussa...

Sitten päästään mielestäni varsinaiseen asiaan, kun isä tulee sanomaan joulupukin olevan tulossa jo tienhaarassa. Siskoni ja minä juoksimme ikkunaan katsomaan. Siinä me sohvan päällä pimeyteen katseltiin tai niin pitkälle, kuin pihavalon näytti. Sieltähän se pukki saapui (ei mikään kiiltokuvapukki) – pelottavaa. Ruskea paksu takki, karvahattu, tumma parta ja kaiken kaikkiaan pelottavan näköinen. Tuntui, että sydän hakkaa ja oli pian päästävä turvallisen välimatkan päähän. Kädessä omena, joka oli tarkoitus antaa joulupukille, menin pirtin pöydän alle. Se omena on vieläkin antamatta pukille.

Joulupukki oli aika erikoinen, vähän pienikokoinenkin, lahjasäkki melkein yhtä suuri. Ihmettelin, kun yksi siskoistani ei ollut paikalla ja kun pukki sanoi, että tässä hänelle lahja, äiti otti sen ja samalla pukki antoi kintaalla merkin, että sen voi laittaa muurin päälle. Siskoni oli kuulemma joutunut pukin poroa pitämään kiinni ulkona tienhaarassa, kun siellä oli niin pimeääkin. Joulupukin piti lähteä, kun oli vielä monta paikkaa, jossa piti käydä. Toivottelimme hyvää joulua ja sinne pimeyteen se lähti. Minä sitä sen kummemmin ajattelemaan.

Availin lahjoja. Mieleeni on jäänyt neulemyssy, jossa oli monta väriä, valkoinen tupsu, ja ne omenat, jotka olivat myssyn sisällä. Ne olivat niin punaisia ja ihanan tuoksuisia – sitä tuoksua en ole kokenut se jälkeen. Punaiset puusukset nahkalenkeineen oli toiveiden täyttymys; näin jo itseni laskettelevan Hukka-vuorella, joskaan en kuitenkaan menisi siihen hyppymäkeen, jonka naapurin serkku-pojat olivat väsänneet.

Keltainen iso nalle, joka äänteli, kun sitä käänsi – vieläkin se on muistuttamassa olemassaoloaan korvattomana, mutta rakkaana muisto-

na. Suklaakin maistui erilaiselta johtuen kai siitä, kun sitä sai niin harvoin. Ei sitä raaskinut kaikki syödä, piti säästää. Minähän laitoin se tyynyn alle, kun menin nukkumaan. Aamulla herättyäni ajattelin, että olisi ollut parempi syödä, kun sain nuolla sitä tinapaperista.

Joulukuusen kynttilät loistivat omalla aavemaisella tavallaan luoden pirtin seinään varjoja. Isä ja äiti olivat lähdössä joulukirkkoon.

Herättyäni katselin lahjojani. Värityskirja ja värit odottelivat pientä värittäjänsä. Vihreävaltalainen nukke oli saanut hienon mekon, siskoni sinivartaloinen nukke vierellään.

Joulu vietettiin perheen parissa. Uudenvuoden aattona isä valjasti Kekkuli-hevosien reen eteen ja matkasimme enon perheen luo. Oli hienoa olla vällyjen alla reen liukuessa eteenpäin ja kuulla kavion kopse ja höyryävä hevosen hengitys.

Thailin enon perheen joulukuusta, sen erilaisia kimaltelevia joulukuusen palloja, hienon hopeisia ja kultaisia nauhoja. Tarjolla oli hyvää mehua ja kastamisia. Liköörikaramellit maistuiivat hieman oudoilta, kun en aikaisemmin moisia ollut saanutkaan... Niin vierähti se joulun aika.

Pikkuhiljaa vuosien kuluessa sain kohdata totuuden joulupukin olemassaolosta. Yksi siskoistani kyllästyi minun joulupukille lähettämiin kirjeisiin, niitä kun alkoi olla nastalla kiinnitettyinä rappusilla ja kaiteilla, jotta tontut ne siitä näkisivät. Siskoni teki selväksi, että nyt riittää, pukkia ei ole olemassakaan. Olemme sillä jälkeenpäin makoisasti nauraneet, vaikka hän ei oikein muistanut sellaista tapahtuneenkaan, mutta minun mieleeni se jäi.

Olen myöhemmin saanut kokea monta lapsuuteni joulua omien lasten kautta. Heidän monen monet kirjeet joulupukille ovat olleet rappusilla ja aina se tonttu oli ne siitä löytänyt. Nytkin, vaikka lapsemme ovat jo aikuisia, asuu meissä kaikissa pieni joululapsi. Lahjat ovat jääneet vähemmälle, mutta joulutunnelma kuusineen, kynttilöineen ja joulusanomineen luo sitä joulutunnelmaa, kinkkua ja "itkevää" juustoa unohtamatta.

Toivotan kaikille rauhallista ja muistorikasta joulun aikaa.
Armi Möhkö

V. Soimajärvi

Julkaistu Ylä-Satakunnassa 1964-67. Alkuosa muisteluista Parkanon Joulussa 2002-04

Hajanaisia muistelmia toimintani alkuajoilta Parkanosta ja parkanolaisista

Parkanon puheliain mies

Olin ollut Parkanossa vasta pari kolme päivää, kun kunnanlääkärin talon odotushuoneeseen ilmestyi vastaanottoajan ulkopuolella hyvin puettu nuorenpuoleinen herrasmies, jolla oli siisti salkku kainalossa ja kävelykeppi kädessä.

Mies oli varmakäytöksinen ja esitteli itsensä asioitsija Mäki-seksi. Katselin miestä tarkkaan ja arvailin jo mielessäni, minkä alan asioitsija hän saattaisi olla, kun hän itse kertoi olevansa Singerin koneasioitsija ja asuvansa Parkanossa. Seuraavassa hetkessä hän ilmoitti asiansakin. Oli nimittäin ollut tapana, että Parkanon edelliset lääkärit, Ellilä ja Mäkinen, olivat ottaneet hänet autoonsa mennessään kerran kuussa vastaanottomatkalleen Kihniölle, jossa samana päivänä oli aina toripäivät. Kun hänellä itsellään ei ollut autoa, ja kun oli asiakkaiden kanssa sovittu, että hän käy juuri toripäivisin perimässä osamaksuja kihniöläisille myymistään ompelukoneista, niin hän tuli nyt kysymään, voisiko uusi lääkärikin jatkaa jo perinteelliseksi käynyttä tapaa ja ottaa hänet autoonsa. Minä tietysti suostuin, kun asioitsijan pyyntö oli hyvin perusteltu, ja kun oli kysymys suorastaan perinteistä.

Kun tämä ensimmäinen Kihniön matkani sitten tehtiin yhdessä asioitsija Mäkinen kanssa, niin sain matkan kestäessä häneltä täydellisen selostuksen Parkanon ja Kihniön oloista, paikakunnan väestöstä, tavoista ja taloudellisesta asemasta, Parkanon virkamiehistä ja ennen kaikkea Parkanon edellisten kunnanlääkärien luonteitten laadusta ja ammattikyvystä. Esittipä matkatoverini minulle sellaisiakin kohteita, jotka silloin vallitsevan kieltoain aikana olivat julkisesti salaisia. Kun matkamme päättyi, minä kiitin asioitsijaa erittäin valaisevasta ja monipuolisesta opastuksesta. Myöhemmin tulin huomaamaan, että asioitsija Mäkisellä oli ollut harvinaisen tarkka silmä havaintoja tehdessään.

Samana syksynä v. 1926 sain asioitsija Mäkiseltä kuulla hänen liiketoiminnastaan ja toimintaperiaatteistaan. Yleensä Parkanossa ja ympäristökunnissa ymmärrettiin hyvän ompelukoneen merkitys kehittyvässä talonpoikaiselämässä ja koneita ostettiin, mutta löytyipä sellaisiakin taloja, joissa isännät vanhoiluudessaan eivät tahtoneet ymmärtää emäntien ja tyttären ostohalua. Silloin, niin silloin – lausui Mäkinen, oli käytettävä pientä ja viatonta juonta.

Eräänä syksyisenä iltapäivänä Mäkinen oli lähtenyt, oman kertomuksensa mukaan, kuljettamaan hevosella ompelukonetta erääseen Alaskylän taloon, jonka isäntä oli tunnettu vanhoiluudesta. Matkan varrella alkoi juuri parahiksi sataa ja Mäkinen poikkesi taloon “sadetta pitämään”, kertoen talon väelle,

että hän oli viemässä tilattua konetta Ikaalisten puolelle. Kun sade ei hellittänyt, vaan yltyi aika-ajoin suorastaan rankkasateeksi, niin Mäkinen oli pyytännyt nostaa koneen rattailta talon porstuaan, ettei se vaan kastuisi. Kone nostettiin ja kun talon tuvassa tuli väen kanssa puhetta yleensä koneista ja vähitellen myöskin juuri tästä Ikaalisiin vietävästä koneesta, niin emäntä pyysi, että kone nostettaisiin sisälle tupaa, jotta hänkin saisi oikein paikan päällä nähdä koneen, josta oli kylässä puhuttu kaikkea hyvää. Kun sitten konetta oli aikansa puolelta ja toiselta katseltu ja nähty kuinka kaunista jälkeä sen tikkauksella saatiin, niin lopulta isäntäkin tuli vierestä konetta katselemaan ja ihmettelemään. Kun lisäksi isännälle selvisi, mitenkä nopeasti hänkin saisi ompelukoneen avulla itselleen uuden paidan ja nimettömät, niin jo tuli kysyttyäkin, kuinka paljon tämä kone maksaa ja minkälaiset ovat maksuehdot.

No, maksuehdoista kyllä sovittiin, kertoi Mäkinen, mutta se hän tässä oli harmin paikka, että hän oli luvannut viedä juuri tämän koneen Ikaalisiin. Mutta yhä jatkuvat sade tuli tämän tilanteen pelastajaksi ja ompelukone jäi taloon, johon se oli tarkoitettukin, eikä mihinkään Ikaalisiin.

Kun tämän kuvaukseni otsikoksi olin merkinnyt “Parkanon puheliain mies”, niin arvonimitys johtui seuraavasta tapahtumasta, minkä Mäkinen myöskin aikanaan kertoi minulle.

Eräs tunnettu yhdistys oli saanut Amerikoista lahjaksi arvokkaan komeahelaisen piipun, mikä päätettiin myydä huutokaupalla yhdistyksen kokouksessa. Kun Mäkinen oli jo silloin tunnettu hyväksi meklariksi, niin hänet pyydettiin “vasaramieheksi”. Aikansa puhuttuaan huutokaupattavan piipun hyvistä puolistista ja hinnan noustessa meklarin mielestä tarpeeksi korkeaksi, vasara lyötiin pöytään ja piippu sai uuden omistajan. Mutta tämä omistaja lahjoitti piipun takaisin yhdistykselle ja niin oli huutokauppa aloitettava uudestaan. Piti siinä sitten kuvata uusia puolia piipun erinomaisuudesta, sen kauneusarvoista ja sen “henkisistäkin” ominaisuuksista, sillä henkisauhuja sillä piti aikanaan vetää ja veljet huusivat kilpaa ja hinta nousi ja nousi. Piippu sai toisen omistajan, tämä lahjoitti sen yhdistykselle, huutokaupattiin, lahjoitettiin jne. Pääasia kuitenkin oli, että meklarin oli jatkuvasti käytettävä mielikuvitustaan, keksittävä uusia ihmeellisiä ominaisuuksia juuri tässä suuren valtameren takaa tullessa lahjaesineessä ja puhuttava ja puhuttava, toistamatta mitään jo ennen sanottua.

Kun tätä huutokauppaa sitten oli jatkettu jo toista tuntia, niin Mäkinen kertoi lopulta kyllästyneensä koko hommaan, iski vasaralla viimeisen kerran pöytään ja sanoi hartaille veljille: “Vaikka minä olen Parkanon puheliain mies, niin en minäkään kykene sentään enempää puhumaan yhdestä piippupahasesta, joten pitäkää piippunne, minä lähdän kotiin”.

Kuten edellisestä jo lieene käynyt selväksi, niin asioitsija Mäkinen oli varmaan hyviltä haltijoilta saanut syntyessään tavallista enemmän kummilahjoja, joitten varassa olisi ollut mahdollista nousta korkeammillekin yhteiskunnan portaille. Mutta oliko näitten lahjojen joukosta puuttunut jotakin hyvin olen-naista ja tarpeellista, on vaikea sanoa, vai olivatko ns. ympäris-tötekijät lapsuuden aikana vaikuttaneet tähän ihmiskohtaloon, en tiedä. Joka tapauksessa niin henkinen kuin aineellinenkin nousu jäi kuvattavaltani ihmispoloiselta saavuttamatta.

Kansanomaista huumoria

Erinäisiä vuosia sitten minua pyydettiin sairaskäynnille erä- seen kihniöläiseen taloon, minkä vanha emäntä oli sairastunut ja missä vanha isäntä oli tunnettu reilusta ja suorasukaisesta puhetavastaan.

Lähdin taloon vuokra-autolla ja olin perillä verrattain nope- asti kutsun saatua. Kun tulin talon pihalle, niin vanha isäntä oli vastassa, tervehti kädestä ja lausui: "No, tulithan sinä kui- tenkin ja minä jo tässä ehdin ajatella, että et tulisikaan ollen- kaan". Maassa maan tavalla, ajattelin ja vastasin: "Vai ehdit sinä jo epäillä, että en tulisikaan, mutta sanopas nuori mies, milloin minä olisin lupaukseni syönyt". Vastauksena oli hymyily.

Mentiin sisälle tupaan, jossa isäntä muutamalla sanalla sel- vitti emännän sairautta ja lausui lopuksi: "Muistahan vaan, poi- ka, tutkia tarkkaan minun emäntäni". Tuvan vieressä oli pieni kamari, jossa oli vanhanajan leveät parisängyt, ja niissä tämä vanha emäntä kaikessa pyylevyydessään loikoi kuumeen val- lassa.

Tein työtä käskettyä ja tutkimiseni veikin tavallista pitemmän ajan. Kesken kaiken tuvasta kamariin johtava ovi avautui aivan hiljaa ja varovasti, oven raosta pisti esiin vanhan isännän pää ja isäntä lausui: "Mitäs pirua sinä poika oikein teet minun emän- täni kanssa, kun sinä niin kauan viivyt siellä kamarissa". Minä, vaikka en tainnut enää silloin olla poikasten kirjoissa, vastasin samaan tyyliin: "Kyllähän sinun pitäisi se arvata, mitä täällä tehdään". Vastaukseni ilmeisesti tyydytti isäntää, ja hänen pään- sä vetäytyi oven raosta takaisin ja ovi kamariin suljettiin. Voin niin ollen rauhassa jatkaa tutkimustani, minkä jälkeen emän- nälle kirjoitettiin hänen tautiinsa ilmeisesti sopivat lääkkeet.

Pois lähtiessäni talosta vanha isäntä lausui ilonsa, että olin tutkinutkin emännän tarkkaan, ja niin sitä sitten kättä paiskaten sovinnossa erottiin.

Eipä tainnut ko. isäntä osata kuvitella, kuinka virkistäväksi tämä sairaskäyntini minulle kaiken lääkärintoiminnan vakavuuden keskellä muodostui eikä varmaan sitäkään, että vielä vuo- sien päästä pelkkä tapahtuneen ja tapahtumattoman "tekemi- sen" muisteleminen saattaisi minut hyvälle tuulelle.

Vakaumuksen mies

Onpa siitäkin kulunut jo kokonainen vuosien sarja, kun minul- le soitettiin tunnetusta naapurikunnasta ja pyydettiin neuvoja erään vauraan talon eläkevaarin sairauden johdosta.

Eläkevaari ei ollut talon isännän kertoman mukaan voinut pariin päivään tyhjentää kunnolla virtsarakkoaan, ja oli sen täh- den kovissa poltteissa. Selitin välittömästi talon isännälle, että vaarin rakko olisi keinotekoisesti tyhjennettävä joko niin, että vaari tuotaisiin Parkanon sairaalaan tai että minä tulisin taloon vaarin luokse.

Isäntä meni asian heti selvittämään vaarille, mutta jo hetken päästä hän tuli takaisin puhelimeen ja ilmoitti, että vaari ei ha- lunnut lähteä Parkanoon eikä myöskään halunnut, että minä olisin tullut hänen luokseen. Eiköhän niitä olisi ollut muitakin

keinoja, joilla tämänlainen vika olisi kotiloissa voitu korjata, oli vaari lisäksi olettanut. Vaikka olinkin kutakuinkin varma sii- tä, että millään muulla toimenpiteellä, kuten esim. lämpöisellä hautomisella tai lämpöisellä istumakylvyllä ei tässä vaarin ta- pauksessa olisi sanottavaa apua, niin kerroin niistä kuitenkin isännälle. Lisäksi katsoin olevani pakotettu kertomaan vaarille, että mikäli lääkärin ehdottamaa hoitokeinoa ei käytettäisi, niin ilmeisesti hänellä ei olisi montaakaan elonpäivää jäljellä.

Kun isäntä sitten kolmannen kerran tuli puhelimeen ja va- kuutti, että hän oli vaarille kertonut kaiken esittämäni, niin vaa- rin vastaus oli ollut ehdottoman jyrkkä ja se kuului "Minkä Ju- mala on laittanut, siihen ei ihmisen pidä koskea". Vaari piti sit- ten päänsä ja parin kolmen päivän päästä sain mainitusta talos- ta ilmoituksen, että vaari oli muuttanut siihen kotiin, jossa ei ole itkua eikä kärsimyksiä.

Olen lääkärintoimintani aikana nähnyt monta vakaumuksen miestä, mutta näin päättäväistä miestä en ollut koskaan ennen tavannut. Nyt voidaan kysyä, oliko vaarin "vakaumus" ja päät- täväisyys oikeata laatua, vai vaikuttiko hänen päätöksensä kor- kea ikä ja sen mukana arvostelukyvyn heikkeneminen. Ehkäpä yhdeksänkymmentäyhdeksän tästä nykyajan "lammashuonees- ta" selittäisi asian juuri korkeasta iästä johtuneeksi. Sopinee kuitenkin tässä yhteydessä huomauttaa, että tämäkin vaari kuu- lui vielä niihin "hyvähermoisiin" parkanolais-kihniöläisiin, jot- ka ennen kaikkea olivat tottuneet pitämään Luojaansa kaiken avunantajana paljon korkeammalla tasolla kuin nykyajan "vii- sailla ja ymmärtäväsillä", mutta heikkouskoisilla on ollut ta- pana.

Sattuma korjaa satoa

On kauan, ties kuinkakin kauan puhuttu onnen ja onnettomuu- den luvuista. Vielä tänä päivänä moni ihminen esimerkiksi ar- poja ostaessaan valitsee määrätyn numeroisia arpoja. Jonkun mielestä luku 9 on onnenluku, kun taas luku 13 on onnetto- muuden luku jne.

Kymmenkunta vuotta sitten jouduin sairaskäynnille eräaseen parkanolaiseen asumukseen, jossa perhekunnan päämies oli vaikeasti sairaana. Matkan aikana autossa mukana ollut sairaan lähisukulainen otti puheeksi luvun 13 ja kertoi, että hänen su- vussaan kuolemantapaukset olivat usein sattuneet juuri kol- manneksitoista päiväksi ja hän kysyi minulta, uskonko minä puolestani onnettomuuslukuihin – vastasin empimättä kieltä- västi.

Potilas kuoli seuraavana päivänä, mikä ei kuitenkaan ollut kuun kolmastoista päivä. Samana aamuna minä asetin vastaan- ottohuoneessani joukon lääkeruiskujani sähkökattilaan steriloi- dakseni ne kiehuvaan vedessä ja kierrin sähköä päälle. Lähdin tämän jälkeen lääkärintalon keittiöön valmistakseni itselleni aamukahvia.

Jonkin aikaa keittiössä puuhailtuani tuli mieleeni, että vesi sähkökattilassa varmaan oli jo ruvennut kiehumaan. Kuinka ollakaan, sähkökattila oli tulisen kuuma, mutta kun en ollut muistanut laittaa kattilaan ollenkaan vettä, niin kattilassa olleet ruiskut olivat menneet kokonaan pilalle, toisista oli lasisylinte- rit haljenneet, toisista tinaukset sulaneet. Kun sitten kattila oli jäähtynyt, laskin ruiskut ja niitä oli kolmetoista kappaletta.

Onko yleensä luku kolmetoista onnettomuusluku ja oliko edellä kertomallani edellisen illan keskustelulla autossa jotakin yhteyttä minun kolmeentoista ruiskuuni, jääköön lukijani poh- dittavaksi.

Omasta puolestani olin sitä mieltä, että "sattuma korjasi sa- toa" aiheuttaessaan minulle sen aikaisessa rahassa muutaman tuhannen markan vahingon.

Muistoja Väinö Soimajärvestä

Teksti: Irmeli Huhti, o.s. Soimajärvi

Kuva: Soimajärven perhealbumista

Väinö Soimajärvi tuli Parkanoon syyskuun alussa 1926. Matka Parkanoon Helsingistä tapahtui junalla Tampereelle ja sieltä Mäkisen linja-autolla Parkanoon. Huonekalut ym. tavarat sen sijaan tulivat Tampereelta laivalla Kuruun, mistä kuorma-autolla Parkanoon.

Parkanon kunnanlääkärille kuuluivat myös Karvian ja Kihniön kunnat (10 vuotta), joissa kunnissa lääkäri kävi sivuvastaanottoa pitämässä Kihniössä kerran kuussa, Karviassa 2 kertaa kuussa. Hevosella kuljettiin, ajuri Koskinen hevosineen, talvella pitkä turkki päällä. Kihniössä vastaanotto tapahtui Pyhäniemen tienhaarassa olleessa Jyttilän talossa.

Väinö Soimajärvi tuli Parkanoon vuodeksi tohtori Niilo Mäkisen (myöh. Mäkipaja) sijaiseksi, mutta Mäkisen jätettyä virkansa, se pantiin auki. Väinö Soimajärvi haki vakinaista virkaa kauan empien, koska suunnitelmat olisivat olleet vallan muut. Hän tuli valituksi. Siitä alkoi kaikkiaan 35 vuotta kestänyt ura Parkanon kunnanlääkärinä, ainoana lääkärinä 33 vuotta.

Lääkärin työpäivä oli 24-tuntinen, poikkeuksena kesäloma, joka oli yleensä aina heinäkuussa ja täytyi viettää poissa Parkanosta, muutoin työasiat olisivat olleet koko ajan lomanvietossa mukana.

Parkanossa oli alun perin vanha, entiseen Rosenbröijerin taloon perustettu kunnansairaala. Se sijaitsi kunnanlääkärin talon vieressä. Potilaspaikkoja oli "sairastuvassa" kahdeksan. Sitä hoiti miltei koko Väinö Soimajärven Parkanossa oloajan sairaanhoitaja, neiti Mäkitalo.

Kulkutautisairaala oli nykyisen "Pärteenin" kaupunginosan alueella, heti Kuivasen talon jälkeen. Varsinainen kunnansairaala oli siis niin lähellä, että lääkäri poikkesi ennen varsinaista vastaanoton alkua klo 9-10 välillä kierrolla sairaalassa, samoin varsinaisen vastaanoton jälkeen iltapuolella. Pienet leikkaukset, ompelut, jopa kesken vastaanoton, suoritettiin siellä. "Leikkaussali" oli kapeiden portaiden päässä vintillä. Alkeellisissa oloissa lääkäri on saanut tehdä töitään muulloinkin kuin sota-aikana rintamalla.

Lääkärintalon epävirallinen nimi "Plätinämäki" johtui talon rakentajasta, monilapsisesta seppä Nikanderista, jonka työ aiheutti pellin "plätinää".

Lääkärintalon pohjoispuolella naapurina oli apteekkari Oskar Blomqvistin talo, jonka lääkärintalosta erotti korkea ja tuuhe, miltei läpinäkymätön kuusialta. Blomqvistin talosta länteen, juuri mäen ylimmällä kohdalla, aidan erottamana, alkoi Päivölänmäki, jonka lääkärintalon pihasta erottava aita jatkui Kanan talon Kirkkojärven Pappilansalmeen viettäviin rinnepellitoihin saakka.

Maantien, apteekkarintalon, Päivölänmäen, Kanan peltojen ja sairaalan väliin jäävä laaja piha maalaistalomaisine suurine ulkorakennuksineen muodosti Väinö Soimajärven vapaa-ajan työkentän, johon puutarhatöistä palavasti innostuneen lääkärin kaikki harrastukset kohdistuivat. Vanhassa kuvassa näkyvän ankean pihan saaminen 60-luvun kuntoon vaati miljoonia hikipisaroita, töitä hevosena ja auranä, kuokkimista, perkaamista, suunnittelua, kylvämistä, kastelua, vesi haettiin Pappilansalmesta kantamalla, kymmeniä ämpärillisiä illassa. Se vaati kompostin hoitoa, sadonkorjuuta syyskesäisin. Päivölänmäen korkeudesta kahteen kertaan alennettu piha vaati valtavat määrät itse kasvatettua kompostimultaa.

Väinö Soimajärvi suorittaa koulutarkastusta.

Suuri "ruuma", kaksi nelireikäisen, vinkkelissä sijainneen potilaskäymälän ja omassa käytössä olleen käymälän (nykyisin puuseen), alla oli hyvänä apuna. Sen tyhjensi ennen sotia Pappilan vuokraajan Eerolan hevonen isäntineen. Mutta Ville Eerolan ostettua sodan jälkeen uuden hevosen, tämä olikin liian hienonokkainen, joten siitä lähtien ruuman tyhjensi kerran vuodessa Väinö Soimajärvi omin käsin. Hän ei ollut hienonokkainen, kuten hevonen.

1920-luvun loppuvuosina Väinö Soimajärvi sai tutustua pohjois-Satakunnan lapsirikkaisiin perheisiin. Kerran hänelle tuli potilaaksi emäntäihminen, joka ihmetteli, kun ei ole tullut rasakaaksi viime aikoina, niin että tuli lääkäriltä kysymään, missä vika. Keskustelun kuluessa selvisi, että emäntä lähenteli 40. ikävuottaan ja oli 20 lapsen äiti.

Kunnanlääkäri joutui kulkemaan sairaskäynneillä paljon taloissa ympäri pitäjää sekä kansakouluissa lääkärintarkastuksia pitämässä vuosittain. Näin hän tutustui Parkanoon ja parkanolaisiin, niin että vielä 40-luvulla ei tienraitilla tullut vastaan ihmistä – nuorta tai vanhaa – jota ei olisi tervehditty iloisesti. Nimimuisti Väinö Soimajärvellä oli valtava, joten ei juuri sellaista parkanolaista ollut, jota hän ei olisi nimeltä tuntenut, muistanut asuinpaikkaa jne. Lapset tunnettiin ainakin vanhempien näöstä.

“Lastenlääkärinä” Väinö Soimajärvi oli tunnettu ympäri pohjois-Satakuntaa ja länsi-Hämettä, jopa etelä-Pohjanmaata, joten lapsia tuotiin vielä -40-50 -luvulla kauempaakin naapuripiiristä hänen vastaanotolleen. Ei silloin ollut laboratoriotutkimuksia käytettävissä, vaan keskustelu, käsin tunnustelu ja ihmistuntijan vuosikymmenien aikana kehittynyt katse riitti diagnosoimaan (taudinmäärittely) pohjaksi.

Väinö Soimajärvellä riitti aina aikaa potilaitensa kuuntelemiseen. Leikkisä suhtautuminen, vanhusta “pilke silmäkulmassa” nuoreksi mainitseminen/nimittely ja luonteen lapsirakkaus saivat parkanolaisista, ikään katsomatta, lääkärin “ikuisia” ystäviä ja ihailijoita. Ennen sotaa rakennetussa kunnalliskodissa monen vanhuksen silmä kirkastui ja varsi nuortui tohtori Soimajärven astuessa huoneeseen.

Väinö Soimajärvessä oli synnynnäistä opettajaa, niistä lukemattomat sijaisina toimineet nuoremmat lääkärit ovat myöhemmin kiitollisina kertoneet. “Sijaisparat” saivat “luentonsa” pihan puutarhan katselukierroilla, ruokapöydässä istuttaessa ym. Monet olivat ne nuoret sijaislääkärit, jotka kerta toisensa jälkeen hakeutuivat Parkanoon sijaisiksi. Ei ainoana naapurin, apteekkari Blomqvistin pojan, Ollin, tuleva vaimo, ihotautilääkärinä Helsingissä vaikuttanut Kirsti Ravanti.

Väinö Soimajärven suhde työtovereihinsa oli kunnioittava. Apteekkari Oskari Blomqvist, tohtoria vanhempana miehenä ja viisaana oman alansa tuntijana, sai aina kunnioittavan kohtelun, samoin vuosikymmenien aikaiset työtoverit Olga Mäkitalo ja kättilö Tyyne Leppänen, joita muiden työtovereiden tapaan Väinö Soimajärvi teitteli. Silti ystävyys mainittujen henkilöiden kanssa oli syvä.

24-tunnin päivystykset tuntuivat perheen rauhassa. Lukemattomat kerrat sai herätä öiseen puhelinsoittoon, kun lääkärää pyydettiin sairaskäynnille tai myöhemminä vuosina, autojen jo yleistettyä, haluttiin tuoda potilas kiireellisenä vastaanotolle keskellä yötä. Vuosikymmeniä jatkuneesta yöheräilystäkö johtui, että Väinö Soimajärvi sai tarvittaessaan keskellä päivää, heti pitkälle käytyään, kymmenen minuutin torkut.

Jatkuvaa joulurauhan häirintää olivat ne lukuisat jouluaatot, jolloin klo 17-20 välillä tuli, juuri joulupäivällisellä käytyä tai sitä odottaessa, potilaaksi korkeassa kuumeessa oleva, vatsavaivainen tai peräti puukotettu. Joulupäivällinen sai odottaa tai keskeytyä, potilas oli aina ensisijalla.

Perheenjäsenille työtä antavia olivat myös iltapäivän tai illan potilassoitot. Lääkäri oli puutarhatöissä laajan pihan vastakkaisella puolella multaisissa vaatteissa ja oli nimenomaan ilmoittanut, ettei saa tulla hakemaan turhan takia puhelimeen, vaan pitää ensin kysyä soittajalta, kuka soittaa ja mitä asiaa. Me puhelimeen vastaajat saimme uteliaan maineen ja työkeuhkoja vastauksia asiaa toimittaessamme. Aina Väinö Soimajärvi kuitenkin puhelimeen tuli, mieluisan harrastuksensa keskeyttäen.

30-luvulta asti Väinö Soimajärvi suunnitteli uutta sairaalaa Parkanoon. Sota-aika siirsi hanketta pitkään, mutta lopulta vuonna 1958 haave toteutui ja sairaalan valmistuttua Parkano sai toisen lääkärinkin.

Vuoden 1961 syksyksi valmistui Väinö Soimajärven omakotitalo, missä hän sitten viimeiset kuusi vuottaan otti vastaan potilaitaan yksityislääkärinä.

Joulun juoksut

*Nukkua en edes malta
joulu tuntuu ihanalta
kuuntelen joulun kuisketta
kahmaisen joulun tuoksuja
kirmailen joulun juoksuja.*

*Runo: Tittamari Marttinen
Piirros: Eveliina Häyrynen*

Terveystalon rakentamiseen naapuriapua Ruotsista

Teksti: Minna Lautamäki

Kuvat: Leena Perälän ja Vappu Tuomen perhealbumeista

Parkanon vanha terveystalo rakennettiin sotien jälkeen Kirkkojärven pohjoispuolelle Rauhalanniemeen palvelemaan neuvolatoimintaa. Rakennustöihin ryhdyttiin vuonna 1947.

Rakentaminen tapahtui ruotsalaisen Hoforsin kunnan myötävaikutuksella. Parkanon kummikunta Hofors antoi rahallista apua rakentamiseen sodanjälkeisenä aikana, jolloin Ruotsista tullut vastaavanlainen naapuriapu ei ollut Suomessa lainkaan harvinaista.

Leena Perälä muistelee, että yhteistyö hoforsilaisten kanssa oli tuolloin muutenkin vilkasta.

- Ruotsalaisia vieraita kävi säännöllisesti Parkanossa. He asuivat useimmiten pappilassa rovasti Koivukosken vieraina ja kävivät tutustumassa myös kunnalliskotiin, jossa asuimme.

Leena Perälän äiti, Sylvia Laakkonen, oli tuolloin kunnalliskodin johtaja ja hänen vieraskirjastaan löytyy useita mainintoja näistä vierailuista.

Neuvolahankkeen taustalla toimi aktiivisesti myös Mannerheimin Lastensuojeluliiton Parkanon osasto, jonka puheenjohtajana oli Tuovi Soimajärvi.

Rakennus palveli kudonta-asemana viimeiset vuodet

Terveystalon alakerrassa oli yhteinen kanslia sekä kättilöiden, terveyssisarten ja lääkärin työ- ja vastaanottohuoneet. Alakeran suurin yhtenäinen tila oli iso odotussali. Alakerrassa oli myös talonmiehen asunto ja yläkerrassa kättilön, terveyssisaren sekä kodinhoitajan asunnot. Piharakennuksessa oli puuvaja, varasto ja ulkokäymälät.

Kunnallinen terveydenhoito oli terveystalon valmistumisen aikaan hajautettu ympäri kylää. Kunnanlääkärintalo sijaitsi nykyisen kaupungintalon paikalla, kunnansairaala naapuritontilla

ja nykyisen Syrjäsen talon paikalla, kulkutautisairaala oli samassa paikassa kuin Kallion päiväkotina on nykyään ja silloinen kunnalliskoti on nykyinen Mikonkoti.

Terveystalon valmistuttua Kirkkojärven pohjoisrantaa alettiin kutsua Terveystalonrannaksi. Siellä oli myös suosittu uimaran- ta, jossa pidettiin uimakoulua kesäisin.

Kun neuvola siirtyi 1980-luvulla terveyskeskukseen, sen vanhoissa tiloissa aloitti toimintansa Satakunnan kotiteollisuusyhdistyksen ylläpitämä kudonta-asema. Neuvojana työskenteli Riitta Ojanperä.

Kudonta-asemasta tuli lämminhenkinen naisväen kokoontumispaiikka, jonne oli mukava poiketa pikaisillekin visiiteille.

- Ilmapiiri oli kotoinen ja pannu oli aina kuumana. Ovesta sisään astuessa tunsu itsensä aidosti tervetulleeksi. Riitta oli oikea aarre, neuvoi ja opasti kokemattomiakin ja laittoi loimet aina kudontavalmiiksi, kudonta-asemalla monta villahuivia ja poppanaliinaa kutonut Leena Perälä kertoo.

Kudonta-aseman toiminta ei rajoittunut ainoastaan kutomiseen, vaan siellä järjestettiin myös monenlaisia kädentaidon kursseja. Kudonta-asemalla oli oma toimikunta, joka järjesti muun muassa retkiä käsityömessuille.

Aktiivisen naisväen vastustuksesta huolimatta vanha terveystalo purettiin vuonna 1997. Talo oli huonokuntoinen eikä sen korjaaminen olisi ollut järkevää. Alue kaavoitettiin asuinalueeksi ja Pentin kaupunginosassa sijainneen terveystalon paikalla on nyt omakotiasutusta.

Neuvolatoiminta vakiintui terveystalon valmistuttua

Samaan aikaan, kun Parkanon terveystaloa alettiin rakentaa vuonna 1947, aloitettiin säännölliset neuvolavastaanotot 0-7

Valokuva Parkanon terveystalon vihkiäisistä 20.3.1948. Edessä oik. rovasti Yrjö Koivukoski, hänen vas. puolellaan Hoforsin kummikunnan edustaja kirkkoherra Helge Mattsson ja kolme muuta Hoforsin edustajaa. Rovasti Koivukosken oik. puolella piirilääkäri Rikhard Ranta. Takana muurin edessä kunnanlääkäri Väinö Soimajärvi ja rouva Tuovi Soimajärvi. Koivukosken ja Mattssonin välissä toisella penkkitäällä kunnalliskodin johtaja Sylvia Laakkonen.

vuoteen ikäisille lapsille. Ennen terveystalon valmistumista pääneuvolan vastaanotto oli kirkonkylän seuratalo Päivölässä. Myös vastaanotot sivuneuvoloissa kyläkouluilla aloitettiin samoihin aikoihin. Terveystalon valmistuttua neuvolatoiminta vakiintui Parkanossa ja sotien jälkeen syntyneet suuret ikäluokat pääsivät osallisiksi neuvolan tarjoamista palveluista.

Kun terveystalo saatiin valmiiksi 1940-lopulla, siellä aloittivat äitiys- ja lastenneuvolat, joissa työskentelivät kätilöt ja terveyssisaret ja neuvolalääkäri.

Lääkärintarkastukset uunin edessä

Terveystalo oli tyypillinen pula-ajan rakennus. Se oli vaatimatonta tiloiltaan ja myös kylmä talviaikaan. Kovimmilla pakkasilla lääkirintarkastukset tehtiin uunin vieressä suuluukkujen ollessa auki ja tulen lämmittäessä ilman vaatteita värjötteleviä lapsia. Keskuslämmitys rakennukseen saatiin 1960-luvun alussa. Alun perin rakennukseen ei tullut vesijohtoa, vaan vesi kannettiin pihakaivosta.

Neuvolatoiminnan terveystalossa aloittivat kunnanlääkäri Väinö Soimajärvi, kunnan kätilöt Tyyne Leppänen ja Anna Helminen sekä kaksi vastavalmistunutta terveyssisarta, joista toinen oli Bertta Järvinen. Lapsia syntyi tuohon aikaan paljon, joten kätilöillä oli kädet täynnä työtä ja vähän myöhemmin kolmanneksi kätilöksi saatiinkin Anni Virtanen.

Bertta Järvinen työskenteli Parkanossa terveyssisarena aina siihen asti kunnes siirtyi eläkkeelle 1980-luvun alkupuolella. Muita terveystalolla pitkään työskennelleitä terveyssisaria olivat Vappu Tuomi ja Viivi Miettinen.

Pitkäaikaisina neuvolalääkäreinä Soimajärven jälkeen toimivat Kalevi Koski ja Aira Laatu. Neuvolalääkärin vastaanotto oli kerran kuukaudessa.

Kiireetöntä ja ihmisläheistä työtä

Synnytykset tapahtuivat pääasiassa kotisynnytyksinä aina vuoteen 1958 asti, jolloin Parkanon sairaala valmistui. Synnytysavun lisäksi kätilöt seurasivat äitien vointia odotusaikana, joskin se oli paljon satunnaisempaa kuin nykyään. Koska äitien kulkeminen neuvolaan oli hankalaa, kätilöt kävivät kotona. Vaikka terveystalo olikin neuvolatyön keskus, terveyssisarten ja kätilöiden varsinainen työ tapahtui etenkin alkuaikoina pääosin kodeissa ja kouluissa.

Terveystalon kätilöt Tyyne Leppänen, Anni Virtanen ja Anna Helminen. Kuva on otettu Tyyne Leppäsen eläkkeelle lähdön päivänä.

Neuvolatoiminnan ensimmäiset vuodet olivat opettelua äideille. Lähellä asuvien oli helpompi omaksua säännölliset käynnit neuvolassa, mutta sivukyliltä pitkien matkojen takaa säännölliset käynnit eivät onnistuneet kuin satunnaisesti huonojen kulkuyhteyksien takia. Aivan alkuaikoina oli sellaisiakin päiviä, että vastaanotolla ei käynyt kukaan.

Kätilöiden ja terveyssisarten käynnit kodeissa olivat hyödyllisiä, koska kotiympäristössä käytännön neuvoja oli helpompi antaa. Aloite kotikäynneistä tuli aina terveyssisarelta ja vastaanotto kodeissa oli pääsääntöisesti ystävällistä. Terveyssisarten ja kätilöiden työ oli kiireetöntä ja ihmisläheistä ja perheet tulivat neuvolanväelle tutuiksi ja läheisiksi.

Lämpölamput erikoisuutena

Neuvolassa tehtiin tuolloin samaa ennaltaehkäisevää hoitotyötä kuin nykyäänkin. Lasten kasvua seurattiin punnituksin ja mittauksin ja lapsille annettiin rokotuksia. Koululaisille tehtiin ryhtitarkastuksia sekä hampaiden ja näön tarkastukset.

Rintaruokinta oli kaiken perusta ja äitien ravinnonsaannista oli aina kova huoli. Ravintoa ei sotien jälkeen aina ollut riittävästi saatavilla ja riisitautiakin esiintyi. Kulkutaudit saatiin pikku hiljaa kuriin, kun lasten rokotukset yleistyivät.

Parkanon neuvolan ylpeydenaihe oli lämpölamput, jonka lämmössä annettiin valohoitoa heiveröisille lapsille pimeimpään talviaikaan. Hoidon uskottiin vahvistavan pienikokoisten lasten yleiskuntoa.

Terveystalossa oli myöhemmin myös mielenterveystoimiston lääkärin vastaanotto.

Terveyssisarten työhön kuuluivat myös käynnit kouluissa. Kunta oli alueellisesti jaettu kolmeen eri piiriin terveyssisarten ja kätilöiden kesken ja sen jaon mukaan tehtiin käynnit myös kouluihin.

Neuvola siirtyi vanhalta terveystalolta nykyisiin tiloihin vuonna 1982.

Lähteet: Ylä-Satakunta-lehdet vuodelta 1947, terveyssisar Vappu Tuomen haastattelu

Lapinnevan koulun oppilaiden joulu

Joulutarinoita

Jouluiltana tähdet tuikkivat
ja joulupukkia odotellaan.
Jouluaattona
tonttu kurkkii joulukuusen takana
ja ikkunastakin kurkkii tonttu.
Pöydällä on kaksi kynttilää.
Lapset avaavat lahjoja.
Äiti istuu pöydässä.
Isä auttaa lapsia lahjojen avaamisessa.
Lapset saivat hienon värisiä lahjoja.
Veljen paketeissa oli reikkoja ja tyttöjen paketeissa
oli pehmoleluja ja nukkeja.
Äitin ja isän paketissa oli taulu.
Sen pituinen se.
Julia Jokela, 2 lk

Tonttu lähtee Korvatunturilta kohti
etelää. Tonttu otti repun ja jatkoi mat-
kaa. Tonttu näki talon ja meni polkua
pitkin taloa kohti ja vei lahjat.
Tiia Majanmaa, 2 lk

Piirrokset:

Julia Jokela, 2 lk
 Karoliina Kohtakangas, 5 lk
 Tanja Koskela, 6 lk
 Emilia Friimäki, 6 lk
 Rita Jalonen, 5 lk
 Tommi Lahti, 2 lk
 Ilona Mustasaari, 1 lk
 Tuuli Karihtala, 2 lk
 Noora Lehtimäki, 2 lk
 Henna Ahola, 3 lk
 Kristiina Kohtakangas, 3 lk
 Tomi Varto, 2 lk
 Annika Mäensivu, 2 lk

Parkanon katukuvaa 1940-luvun lopulta. Liikerakennukset vasemmalta: Viinikka, Osuuskauppa ja Alatalon Martin kioski sekä kulma Kiviniemeä. Kuva Erkki Syrjäselältä.

Parkanon kirkonkylä vilkastui sotien jälkeen

Teksti: Maarit Lehto

Parkanon kirkonkylällä liiketoiminta virkosi nopeasti sotien jälkeen 1940-50-lukujen taitteessa. Uusiin yrittäjiin lukeutuvat muun muassa Tuula ja Paavo Manninen sekä Sanelma ja Erkki Syrjänen. Manniset ja Syrjäset muuttivat Parkanoon syksyllä 1946.

Tuula Manninen ja Erkki Syrjänen muistavat, että liiketoiminta oli vilkasta ja yrittäjät pitivät paljon yhtä.

Kirkonkylä oli varsin toisen näköinen kuin nyt. Keskustaa halkoi soratie ja puita oli "ihan joka puolella".

Vaateliikkeitä, radiokorjaamo ja limsatehdas

Erkki Syrjänen ja Tuula Manninen muistelivat millaiselta kirkonkylä näytti 1940-50-luvuilla. Liikkeet muuttivat usein paikkaa, joten joku voi muistaa sijainteja toisin. Kuvaus on Parkanon-tietä etelästä pohjoisen suuntaan tien vasenta puolta: nykyisen kaupungintalon tienoilla, tien vieressä oli vanha sairaala, kunnanlääkäri Soimajärven talo ja vastaanotto. Vallilan liiketalon ti-

lalla oli kaksikerroksinen apteekki, ja sen jälkeen Wirtzenin asuintalo.

Wirtzenin pihapiirissä, Pestin ravintolan paikalla oli yleinen kaivo, mistä kirkonkyläläiset hakivat vettä. Wirtzenin jälkeen oli Kantola, jolla oli liiketilana kaksikerroksisen talon alakerta. Yläkerta ei ehkä ollut käytössä.

Kantolan vieressä oli Janakan talo, joka oli käytössä vielä Säästöpankin uuden toimitalon rakentamisen jälkeenkin. Talossa toimi vielä ainakin 1960-luvulla Salosen suutari.

Heinäsen 2-kerroksinen talo sijaitsi nykyisellä Lehtolanraitilla, parkkipaikan tienoolla.

Vieressä oli Lorenz Lehtolan liiketalo. Alakerrassa olivat Onni Yliruusin radiokorjaamo, Lehdon lyhyttavaraliike ja Koskisen limsatehdas.

-Limsatehdas toimi pienessä tilassa, ja siellä tehtiin monenmakuisia limsoja esanssilla. Hyvältä ne maistuivat. Pulloissa oli patenttikorkit. Myynti oli tiskin takaa, eikä tilassa ollut pöytiä ja tuoleja, Tuula Manninen muistaa.

Samassa rakennuksessa oli myös maitokauppa, mistä haettiin mitalla maitoa ja kirnuvoita irtotavarana.

Paloaseman talon tilalle Yhdyspankki

Lehtolan vierelle valmistui Yhdyspankin toimitalo vuonna 1953. Syrjäsen kelloliike siirtyi heti talon valmistumisen jälkeen vuokralle rakennukseen, johon muutti myös Kiviniemen kangasosasto vuokralle useaksi vuodeksi ennen uuden liiketalon valmistumista tien toiselle puolelle. Pankkitoiminta alkoi rakennuksessa vuonna 1954.

-Ennen SYP:n taloa samalla paikalla oli aikaisemmin vapaa-palokunnan talo, missä kelloliikkeellämme oli pieni hiomotila. Kun tulipalolle tuli hälytys tiedon sai ensin Kiviniemi, ja sen jälkeen Kantola, palokunnan päällikkö Rinne, me Syrjäset, Janakka sekä vähän kauempaa Tuurin veljekset, vapaapalokuntaan kuulunut Erkki Syrjänen muistelee.

Tuula Manninen muistaa, että Lehtolan talon kupeessa toimi leipomo. Nimeä hän ei muista, mutta mieleen on jäänyt, että leipomossa tehtiin todella hyviä ruisleipiä. Leipomoon kavuttiin jyrkkiä portaita.

Nykyisellä Tuurin paikalla SYP:n talossa toimi Janakan leipäkauppa. Samassa talossa toimi 1950-luvulla myös Kantolan sekatarvakauppa.

Armi Kuusela vieraili Parkanon Seurahuoneella

Ydinkeskustassa Lehtolaa vastapäätä toimi Korpelan liiketalo. Talossa oli Korpelan sekatarvakauppa ja vaateliike. Yläkerrassa oli ravintola Seurahuone, jonka kuuluisimpiin asiakkaisiin lukeutuu vuonna 1952 Miss Universumiksi kruunattu Armi Kuusela ja puolisonsa Gil Hilario, jotka vierailivat Parkanossa vuonna 1954.

Vuosien varrella Korpelan liiketalossa on toiminut monia eri liikkeitä. 1980-luvulla talossa oli muun muassa kampaamo ja musiikkiliike. Nykyisin liiketalon paikalla on tori.

Korpelan vieressä oli Kiviniemen kauppa. Rakennus sijaitsi samalla paikalla, missä nykyisin toimii muun muassa työvoimatoimisto osoitteessa Parkanontie 66. Kiviniemen kaksikerroksinen puurakennus oli kooltaan noin puolet rakennuksen nykyisestä koosta. Uusi, tiiliverhoiltu liikerakennus valmistui vuonna 1958.

Kiviniemen jälkeen oli osuusliike samoilla sijoilla, missä nykyisin on Sale. Jo ennen vanhaan menopelit parkkeerattiin kaupan pihaan.

-Tuolloin kauppaan tultiin hevosella. Pihassa oli puomit, mihin hevoset laitettiin kiinni kauppamatkan ajaksi, Tuula Manninen selvittää.

Heikintietä alaspäin, Viinikan talon alapuolella toimi Kuljun kirjapaino. Kuljun talossa oli 1940-luvun lopulla myös Onni Yliruusin sähkö- ja radioliike.

-Puolitekoiseen rakennukseen rakensi Oiva Lindroos elokuvateatterin, jonka hän vuokrasi Onnelalle. Olin talon kivijalkakerroksessa myymässä elokuvalippuja ennakoon, Tuula Manninen kertoo.

Viinikan talossa toimi Arvo Tuomaisen kultasepäntiike, Lylyn Pohjois-Satakunnan Sähkö, Niemenmaan Liisan vaatetusliike, Ruhalan konttori sekä Matti Kempin pyörä- ja mopoliike ja Mannisen radioliike, jotka yhdessä muuttivat Sahromaalta Viinikkaan. Viinikan talon tuhoutuessa tulipalossa vuonna 1966 Kemppi ja Manninen palasivat takaisin Sahromalle.

-Kempin liike toimi pihan perällä huoneessa, missä aikaisemmin oli ollut tila sotilaspiirin esikunnalla.

Viinikan talossa oli myös Helle Viinikan lounasravintola. Hän piti myös muutamaa huonetta vuokralla matkustajille.

Viinikan taloa vastapäätä oli E-liike KOP:n vieressä. Kolmiopuiston ensimmäiset puut kaadettiin, kun Satapohjan parakille piti saada paikka. Liike toimi parakkirakennuksessa ennen kuin liikerakennus valmistui. Aikaisemmin kolmiopuiston kupeessa toimi myös taksitolppa.

Mettomäellä monta liikettä

Kirkonkylää ylöspäin kavutessa vastaan tuli Mettomäen liiketalo, jonka neljännessä kerroksessa avattiin 1. syyskuuta 1946 Syrjäsen liike, Parkanon kello- ja kultaliike.

-Alkuaan suunnittelin avaavani liikkeen Porissa, mutta yhdellä linja-automatkalla istuin parkanolaisen Mettomäen rouvan vieressä, ja hän kehotti minua tulemaan perheeni kanssa Parkanoon. Huoneistot olivat tuohon aikaan suorastaan kiven alla, Erkki Syrjänen kertoo.

Alempana toimivat Mettomäen kemikallio ja kahvila sekä myöhemmin Parkanon Kuosiaitta, L. Mettomäki. Pitkään samassa talossa sijaitsi myös Parkanon Osuuskassa.

Kiviniemi (vas.), Korpela, Säästöpankki (nyk. apteekki) ja Janakka.

Mettomäestä seuraava rakennus kirkon suunnalle oli Sahromaan talo, jossa toimi kahvila, leipomo ja leipomomyymälä. Piharakennuksessa toimi Becklundin valokuvaamo.

Sahromaan alapuolella sijaitsi KOP:n puinen rakennus, ja yläpuolella toimi Leikkosen kirjakauppa. Sahromaasta seuraavat rakennukset olivat Nummisen talo ja kanttorin talo. Kulmauksessa sijaitsi Kuoppasalmi, jossa oli kahvila ja matkustajakoti. Vasemmalla puolella seisovan kivimakasiinin vastapäätä (nykyisen seurakuntatalon tontilla) sijaitsi Ratisen suutari ja vieressä Parkanon Kirjapaino.

Nykyisen Keskuskadun varrella on liiketaloja, mutta 1940-50-lukujen taitteessa Markkinämäki oli niittyaukeama, missä sijaitsi iso suuli. Niityllä kasvoi runsaasti muun muassa kissanäkypäliä. Aukeamalla sijaitsi vain Roihan rakennukset.

Yritys alkuun ok-talon yläkerrassa

Paavo Manninen aloitti radioliikkeensä loppuvuodesta 1946 Viinikan asuinalueella omakotitalon yläkerrassa, mistä liiketilaan oli varattu puolet olohuoneesta.

-Asiakkaat saivat kavuta radioittensa kanssa kierreportaita yläkertaan. Näin meni ensimmäiset kuukaudet, Tuula Manninen muistelee.

Myöhemmin Mannisen liike toimi Vähätalon alakerrassa, SOK:n kioskilla, Viinikan talossa ja kahteen eri otteeseen Sahromaan talossa. Tuula ja Paavo Mannisen, toiminimi Mannisen liiketilat sijaitsivat vierekkäin, joskin ensimmäisessä liikkeessään Tuula toimi yksin; vuonna 1950 hän osti jalallisen mökin, jossa toimi paperikauppa. Hän lisäsi kaupan valikoimaan kemikaliotuotteet ja äänilevyt. Kauppa sijaitsi vuonna 1959 kotiseutumuseoksi vihityn kivimakasiinin vieressä.

*Ilmoitus
Ylä-Satakunta
-lehdestä
vuodelta 1949.*

Turpeuslampi - Parkanon vanha kauppapaikka

Teksti: Leena Perälä

Keskiajalla Turpeuslampi oli merkittävä kauppapaikka. Parkano oli tuolloin hyvin harvaan asuttua seutua. Paikalle kuljettiin Viinikkajoen itärantaa seuraten, jätse tai rantaniittyjä pitkin.

Vilho Alasen kotiseutututkimusten mukaan Hämeenkyrön Järvenkylästä kuljettiin Parkanoon niin kutsuttuja mattojauhoja. Ne saatiin kauppapaikalle vesitse Viinikkajokea myöten Turpeuden rantaan. Matot olivat suuria, niinistä punottuja säkkejä.

Rannalla jauhot jaettiin useammalle ostajalle pienempiin pusseihin, joita oli helpompi kuljettaa vaikeakulkuisessa maastossa ja koskirikkaassa Viinikkajoen rantaan.

Pohjoisesta tulevien ostajien veneet olivat rantautuneet odottamaan jauhoja Riuttasjärven eteläpäähen. Veneet palasivat vesitietä pitkin omille asuinsijoilleen.

*Turpeuslampi, taustalla siintää Majakkakadun rivitalo.
Kuvaaja Kari Väisänen.*

Turpeuslampi sijaitsee Viinikanjoella, Parkanon keskustasta alas Viinikkaan laskeutuessa, oikealla puolella.

Lehtolan liiketalon yritykset 1950-luvulla

Teksti: Anneli Humala

Kuva: Mannisen perhealbumista

Maitokauppa

Parkanon osuusmeijerin maitokauppa sijaitsi rakennuksen etelä-päädyssä. Myyjillä oli valkoiset työasut: pääähine, työtakki ja esiliina. Maito kauppaan tuli 50 l tonkissa, joista se mitattiin pitkävartisilla litran mitoilla asiakkaan omaan astiaan. Vaikka meillä oli maitotinki Virranhaaralle, pääsin aina joskus ostamaan maitoa kaupasta.

Kauppareissun jännittävin hetki oli, kun myyjätäti ryhtyi mitaamaan maitoa emali- tai teräskannuuni. Muistan, että pari kertaa onnistuin saamaan kauppatädiltä luvan mitata itse ostokseni.

Kukkakauppa

Kolmostien (nykyisen Parkanontien) puolella oli Hymni Halmisen paperikauppa ja Riipisen kukkakauppa, jotka olivat tietason alapuolella. Näyteikkunat olivat osittain maanpinnalla, mutta ovi oli alempana, joten sinne laskeuduttiin 5-8 porrasta. Sijainti teki myymälöistä hämäriä, ja niissä tuoksui kostealta.

Riipisen kukkakauppa tuli tutuksi, koska kauppiaan Annetytär oli lapsuuteni paras leikkikaveri. Kun vanhempamme olivat päiväisin töissä, leikimme me lähialueella. Kukkakaupan lempikukkiani olivat siihen aikaan yleisimmin myynnissä olleet neilikat ja tulppaanit. Huippuhetki oli ostaa äidille äitienpäiväruusu.

Paperikauppa

Talon kaupoista minua eniten kiehtoi Hymnisen paperikauppa. Käytin melkein kaikki viikkorahani ostoksiin siellä. Ihmettelen, ettei kauppias hermostunut pikkutyttöön, joka harva se päivä piipahti kauppaan katselemaan kortteja ja kiiltokuvia. Niiden ostaminen vaati pitkän harkinnan ja keskustelun myyjän kanssa.

Ostin myös puisia värikyniä ja värityskirjoja, sarjakuvalehtiä ja pieniä hiiriperheestä kertovia kuvakirjoja. Siellä oli myynnissä myös pieniä nukkeja ja erilaisia pelejä. Mustan Pekan kortit olivat suosikkejani.

Lihakauppa

Talon pohjois-päädyssä oli Kantolan lihakauppa.

Liha tuli kauppaan ruhoina, joista kauppias leikkasi asiakkaan pyytämän palan. Jauheliha jauhettiin asiakkaan odottaessa. Myynnissä oli myös pötkömakkaraa ja Suomilenkkiä sekä nakkeja.

Tuula Manninen menossa maitokauppaan Lehtolan talon edessä. Kuva otettu 1948 paikkeilla.

Ravintola

Lehtolan ravintola oli toisessa kerroksessa.

Siitä minulle ei ole muistikuvia, koska minua oli kielletty sinne menemästä. Vaikka siellä myytiin ruokaa ja kahvia, siellä myytiin myös Vaarinkaljaa, joten äitini mielestä se ei ollut pikkutyölle sopiva paikka.

Limonaditehdas

Vaalean päärakennuksen takana oli osittain kallioon hakattu varastorakennus, jossa aikaisemmin oli sijainnut myös limonaditehdas.

Viisikymmentäluvulla kalja ja virvoitusjuomat: Jaffa, sitruunasooda ja vichyvesi tulivat Parkanoon Porin oluttehtaalta. Paikka kuitenkin kiinnosti minua, joten utelin aikuisilta, mitä siellä oli tehty.

Edelleenkin haluaisin saada tarkempia tietoja entisaikojen limonaditehtaista.

Kun Vuorijoella uitettiin tukkeja!

Teksti: Aino Rimppi

Kuvat: Yrjö Rantasen ja Matti Ahosen perhealbumista

Vuorijärvi laskee vetensä Vuorijokea myöten kohti kaakkoa. Joki virtaa Viinikanjokeen, Haaraan kohdalla. Matkaa tulee kilometreissä parisenkymmentä. Joki mutkittelee verkkaisesti, mutta koskiakin löytyy. Pappilankoski on todellisuudessa kaivettu, mutta se kuohuu.

Vuorijärven korkeus meren pinnasta on 143,5 metriä, Kirkkojärven, entisen Vuorilammen, korkeus on 114,1 metriä ja Paranojärven 90 metriä.

Parkanosta on uitettu aikanaan paljon tukkeja, niinpä myös Vuorijoella. Kahden kosken kohdalla joessa on ollut kaksi ruuha, Lehtosen koskessa ja ns. Paroonin koskessa, Korkomäen kohdalla. Viimeisen kerran Vuorijoella tukit uivat vuonna 1934, sanoo nyt yli 80-vuotias Yrjö Rantanen. Yrjön isä, entinen Rannan talon isäntä, toimi uitoissa etumiehenä. Pian viimeisen Vuorijoen uiton jälkeen Rantanen kuoli.

Sata vuotta sitten jokea perattiin

Yrjö Rantanen muistaa vielä, miten isänsä joskus kertoi joen vaiheista.

- Ei sitä varmaan kaikki tiedä, että Vuorijokea perattiin 1800-1900 lukujen vaihteessa. Sillon sen veden pintaakin taidettiin laskea. Niin siitä saatiin kelvollinen joki tukinuittoon. Minä muistan, kun isä joskus jutteli, että jokea kaivettiin lapioilla. Valtion paja oli siinä Ahosen Matin luona ja perkuumiehiksi ryhtyivät myös sepät. Ne kaivo jokea siltä paikalta. Kaivettuun jokeen rakennettiin sitten tolpat pitämään joen reunoja. Tolpia vieläkin saattaa näkyä paikoin, mutta ovat kovin maan sisällä. Vanhat rannat voi kuitenkin vielä erottaa.

Rantasen ja entisen pajan kohdalla sijaitseva kylä on virallisesti Lapinnevaa, mutta se nimettiin kansan suussa Vuorijokeksi. Vähän pohjoisempana on Vuorijärven kylä. "Vuorijoen" kohdalla alkaa pitkä koski, Alakoski.

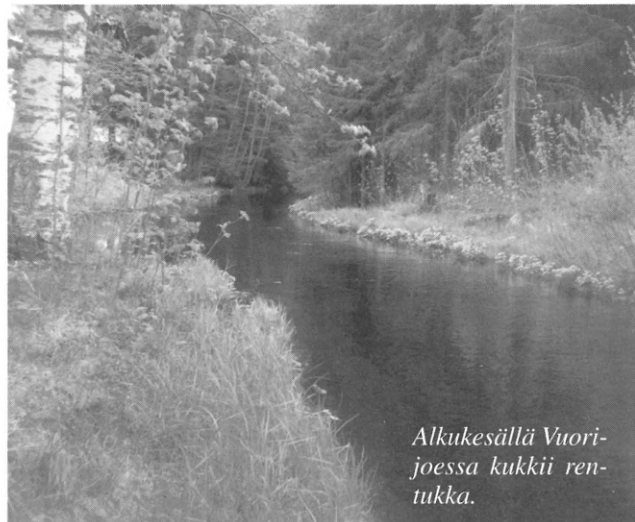
Joen alkupäässä on kasvanut tammi, ja siitä on merkkejä jäljellä vieläkin. Uitoissa tammea käytettiin hyväksi.

- Nyt joessa on kovin vähän vettä, kertoo Yrjö, rannatkin tuppaavat soistumaan. Sama on Vuorijärvestä. Vesi on sameaa eikä enää tee mieli uimaan. Vielä 40-luvulla joen varren asukkaat käyttivät vettä ruokavetenä, siinä myös pestiin ja huuhdottiin pyykit.

Tukkilaisiksi tarjoutui aina paljon miehiä. Työtä oli vähän ja mahdollisimman moni halusi osallistua tukinuittoon. Yrjö Rantanen kertoo, että Rannan talossa oli keväällä paljon "äijiä".

- Isä oli pomo, sellainen etumies. Miehiä odotteli aina meillä, kun ne pyrki töihin. Pihalla niitä oli iso porukka jo huhtikuussa. Huumorimiehiä ne oli, ja juttu luisti. Odotettiin uittoa ja puhuttiin uitosta. Parooni oli mukana, vaikka oli vanha. Keksi kourassa vapaaherra siellä käveli.

Yrjö Rantanen paljastaa, että ennen tukinuiton aloitusta Vuorijärveen padottiin vettä.

Alkukesällä Vuorijoessa kukkii rentukka.

- Järvi oli vesiakkuna. Joen suulla oli tämä, joka avattiin uiton alettua ja silloin jokeen juoksi paljon vettä. Yöksi se sitten pantiin kiinni.

Paljon oli työtä muutoinkin, kertoo Rantanen. Veneet ja puomit kaipasivat viimeistelyä.

- Paatit tervattiin ja kattottiin, että poomi oli kunnossa. Se oli sellanen poomi, joka päästettiin sillon kiinni, kun alapuolella tuli paha suma, ettei tukit uineet toisten selkään... ettei tarvinnu ampuu. Kerran yksi mies meni tukkia pitkin sumaa avaamaan ja putosi... sinne hukkui.

Vuorijoella ehti olla mukana tukkeja uittamassa monta yhtiötä, kertoo Yrjö Rantanen.

- Siellä olivat mukana Kyröskoski, vai oliko se Kyrö Oy, Rosenlew ja Siuro. Niitä tukkeja uitettiin Viinikanjokeen ja Pohjanlahden rannalle saakka. Kokemäenjokea pitkin ne vietiin. Vuorijärvi taas sai vetensä Majajärvestä asti, sieltä Karvian rajoilta.

Palkat maksettiin käteen

Veikko Siltanen Kyröskoskelta toimi entisen Siuron uittoyhdistyksen palkanmaksajana 1950-luvun alkupuolella. Hän oli ennen uittoyhdistystä Kyrön metsäosastolla metsäharjoittelijana ja opiskeli sittemmin Kurun metsäkoulussa.

Hän muistaa, että alueella toimi Kokemäenjoen uittoyhdistys, jonka päämaja oli Vammalassa. Puut uitettiin Kokemäenjokea Poriin asti. Metsäyhtiöt Rosenlew, Ahlström, Kyttälän Saha, Rauma-Repola ja Kyrö (nykyisin M-Real) olivat mukana tukinhankinnassa. Nokia-yhtiö toimi Näsijärvellä, sillä Kokemäenjoen pohjoinen oli jaettu kahteen osaan, Näsijärvestä ja Siurosta puita uitettiin Äetsään ja Poriin.

- Vuorijoki kuului Siuron pohjoispuolella oleviin Kokemäenjoen vesistön jokiin, joita pitkin uitettiin tukkeja. Tuolloin niitä ei vielä kuljetettu autoilla maanteitä pitkin. Vuorijoen lisäksi tukkeja uitettiin Kihniön Nerkoojärvestä ja Kurun puolelta Aurejärvestä. Metsätyön johtajana oli Hilli ja uittopiiriesimiehenä toimi Lauri Pölkky, Vammalan uittoyhdistyksen esimies. Työnjohtajana oli Piilola, joka oli töissä Aureen sahalla.

Veikko Siltasen aikana, 50-luvulla, tukkeja uitettiin kuitenkin enää Kihniön suunnasta. Siltanen laski palkkoja Rytälässä ja Kalliojärven talolla, joissa myös yöpyi. Hän kulki Kyröskoskelta linja-autossa Parkanoon. Parkanon kirkolta hän useimmiten ajoi polkupyörällä eteenpäin joen varteen, milloin ei päässyt mukaan Pölkkyksen saksalaiseen avojeppiin, johon oli myöhemmin asennettu katto.

Kyröskoskessa pudotus oli 22 metriä ja ruuhi sen mukainen, kuvailee Siltanen. Hän muistuttaa, että Parkanon kirkolla yhtyivät kaksi uittoväylää, pohjoisesta eli Kihniöstä toinen ja toinen Aurejärvestä. Haaraan kohdalla Parkanossa Vuorijoki yhtyi Viinikanjokeen. Pohjoisesta tulevalle väylälle hän muistaa hyvin Rännärinkosken.

- Siellä maisema oli silloin erittäin kaunis. Metsätyömiehiä komennettiin töihin uittoyhdistyksille aina kesäaikana. Uittoyhdistysten miehet palkkasivat uittomiehiä ja määräsivät heidän palkkansa. He pitivät kaikesta kirjaa.

Kirjojen mukaan Siltanenin laski palkat, työnsi setelit ruskeaan kirjakuoreen ja kuoren päälle miehen nimen. Kuoret Siltanen luovutti metsätyönjohtajalle, joka puolestaan ojensi kuoret uittomiehille.

Kellopojat ilmoittivat sumasta

Kalle Kettula muistellee, miten Vuorijoella uitettiin tukkeja vuosina 1927-30.

- Siinä Mansukosken kohdalla oli tukkiränni ja jokivarressa niin kutsuttu Pikkuniittu. Yläpuolella oli Välikoski. Pieni koski se oli. Pikkuniitun tykö ne vedatti hevosilla talvisin tukkeja. Se oli silleen kalteva, että siinä oli hyvä purkaa kuormat.

- Kun olin kloppi, niin joka talossa oli tukkipomoja: Raition Taunun isä, Kosken Julle, Majasen isäntä, ja Peltonen oli pääherra. Sitten oli semmoisia kellopoikia, jotka ilmoittivat, kun tuli suma.

Suma tarkoittaa tukkien ahtautumaa, jota oli vaikea purkaa, ja se vei aikaa. Kettula muistaa, miten kosken yläpuolella oli "päästinpoomi".

- Poomi pantiin kiinni, niin ei ruuhkaa päässyt syntyyn. Kõl-vit siellä auto, mutten minä mihkään kelvannu, kun olin niin pieni. Lähdetniemen kohdalla oli kanssa tukkiränni ja Korkomäen tykönä oikein jyrkkä ränni. Siinä oli kaksi lampea.

- Pojat joskus laski ränniä pitkin toiseen lampeen. Se oli niin syvä, että piti osata uida. Parooni asui siinä likellä, ja jos sinne meni ongelle, niin parooni ajo pois. Tuli sieltä salakkaa ja muuta pientä kalaa.

- Lehtosen Jaska oli kanssa pomo, sitä sanottiin Pikku-Jaskaksi, kun se oli pieni ja jämerä mies. Sanottiin, että kun se jokirannassa huusi, niin haukikin kuoli.

Rännit houkuttivat laskemaan

Matti Nikander puolestaan muistaa, miten Vuorijärvellä kerättiin tukkilauttaa. Matkan varrella jokea pitkin oli kolme ränniä, puusta rakennettua.

- Aivan ylhäällä Vuorijärven tuntumassa oli yksi ränni, Parooninkoskessa toinen ränni ja Pappilankoskessa oli pitkä ränni. Rännissä oli noin 30 senttiä vettä. Me poi-jaat, Martti, Pentti, Eino ja Lauri olimme aina Pappilankoskella katsomassa uittoa.

- Kerran me haettiin Jokisen Julian lypsytuoli, kun tukit oli jo laskettu, ja laskettiin sillä alas ränniä pitkin. Tikkuja tuli takapuoleen. Nyt siinä Juliankin tontilla on rivitaloja. Kun me katseltiin sitä tukinuittoa, me istuttiin yleensä Pappilankosken partaalla, vanhalla Salosen sillalla. Se on nyt Heinosen silta. Silloin ennen se silta oli kivistä tehty kaarisilta.

Perkuumiehet kaivoivat jokea ja rakensivat sinne tolpat pitämään joen reunoja vuosisadan taitteen 1800-1900 vaiheilla. Jotkut tolpat ovat yhä näkyvissä. (Kuva Vilho Perälä)

- Siinä oli laiturit molemmin puolin siltaa joen rannalla. Niillä huuhdeltiin hevosen loimia, kun miehet toi niitä armeijan autolla. Niitä tarvittiin sota-aikana ja sitten ne pestiin. Mattojakin huuhdeltiin, mutta se tehtiin laakealla kivellä. Naiset siinä heitti huulta, sattui olemaan hyviä huulitätä siinä... Oli siellä

Vuorijoen varrella tanssilavakin sodan jälkeen ja entisen vanhantalons puolella uimaranta.

Artikkeli Hiljaa virtaa Vuorijoki, Marita Peltoniemi julkaistiin Parkanon Joulussa 1994.

Vuorijärvi nyt

Vuorijärvellä on ollut kolmisen vuotta kunnostushanke. Projekti saatiin päätökseen viime lokakuussa. Kunnostushankkeen takana on Vuorijärven kalastuskunta, jonka vetäjänä toimii Oiva Oksanen.

Tarkoituksena on estää järven umpeen kasvaminen, parantaa järven tilaa ja mahdollistaa sen virkistyskäyttö, kertoo ympäristö- ja terveystarkastaja Milla Ikonen Parkanon kaupungilta. Järvellä on toteutettu ruoppausta, vesikasvien niitto, lampareiden kaivaminen ja särkikalajien tehokalastus.

Monikäyttöinen sauna

Lähde: Arvo Kuivasto: Muistikuvia Kuivaskylän ja Matkuslampi-Kuivasto -tilan vaiheista

“Alussa oli sauna!”

- Asuntona, kunnes tupa tai tuparati valmistui
- Kuivattiin ja puitiin kotipellon ruis
- Kypsytettiin joulukinkut ja maltaat
- Kuivattiin, loukutettiin ja klihdattiin pellavat
- Hierottiin kipeytyneet lihakset
- Kupattiin huono veri pois
- Karkotettiin taudinoreet terva-, yritti- ja pikihikilöilyillä
- Vastaanotettiin perheeseen “pehmeät paketit”
- Kylvettiin! Vesi kannettiin korenoilla pariin saaviin, joista toiseen laitettiin kiukaasta kuumia kiviä.

*Savusauna Kangaslammilla.
Kuva: Leena Perälä*

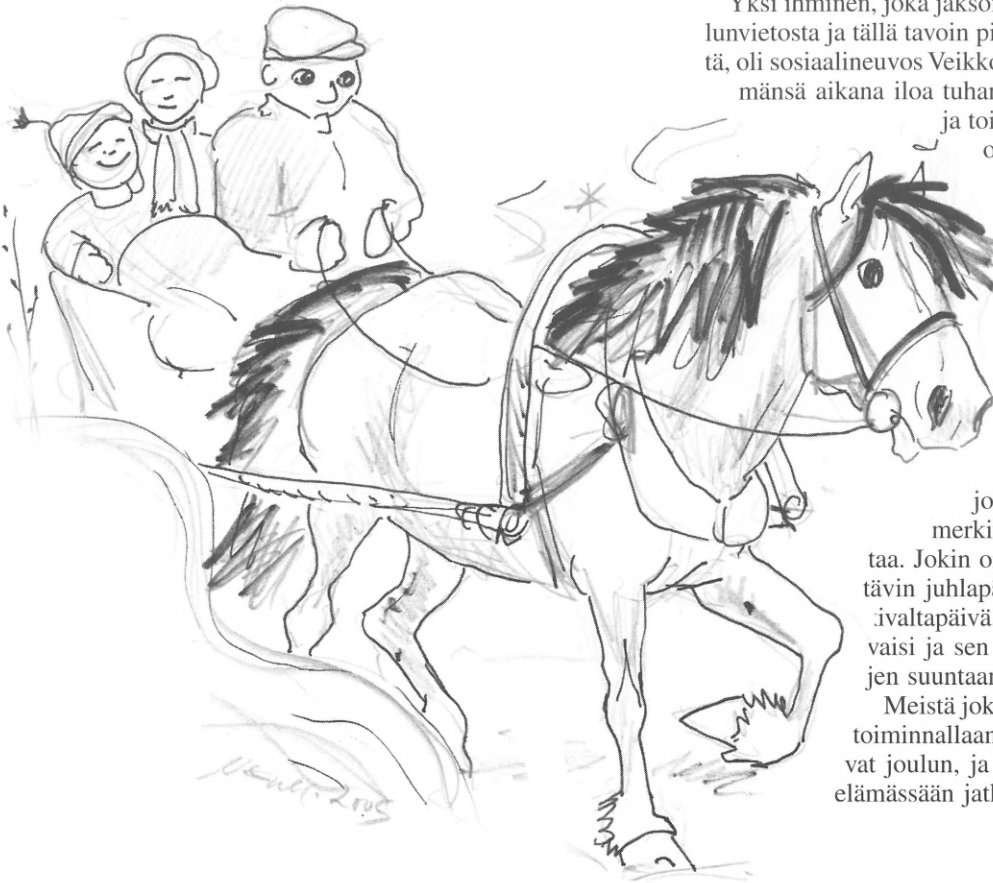
Mistä tuntee joulun?

Teksti: Emmi Lehtonen

Piirros: Niina Martikainen

Joulu on ollut arvostettu vuotuinen juhla jo vuosituhansien ajan. Nykyajan joulu on täynnä kiirettä ja touhua, ja sen perimmäinen tarkoitus saatetaan usein unohtaa kokonaan. Mutta jos matkaamme ajassa muutaman vuosikymmenen taaksepäin, huomaamme, kuinka paljon maailman arvot ja asenteet ovat muuttuneet historiallisesti katsottuna todella lyhyessä ajassa.

Vanhan ajan joululla oli erityisesti symbolinen ja uskonnollinen merkitys. Tärkein syy joulun viettoon oli Jeesuksen, Vapahtajan, syntymäjuhla, ja joulukirkko oli aaton kohokohta. Hiljaisuus, rauhallisuus ja harmonia olivat juhlalle tyypillisiä tunnusmerkkejä. Joulu oli ainut vuotuinen juhla, jolloin koko perhe oli yhdessä koolla nauttimassa joulurauhasta. Valkoisena kimalteleva hangenpinta kruunasi juhlapäivän, kun aamuhämärissä matkattiin reellä kohti kirkon kynttilöiden loistoa.

Sotatantereellakin julistettiin aselepo joulunpyhien ajaksi: viha ja tappaminen saivat väistyä joulurauhan tieltä. Vähäosaisten auttaminen oli mahdollisuuksien mukaan tärkeää, mutta lahjat eivät olleet olennaisia. Niitä annettiin vähän tai ei ollenkaan, joulun mukanaan tuoma tunnelma oli tärkeämpää.

Nykyihmiselle joulu on usein vain stressin ja kiireen täyttämä viikko muiden joukossa. Lahjojen saaminen on monelle tärkeintä, ja antamisen ilo on tyystin unohdettu. Joulusta on yhä kiihtyvää vauhtia muodostumassa karun materialistinen kulutusjuhla, jolloin ei ehditä nauttia perheen seurasta tai hiljaisuudesta. Monesti ruokiin, koristeluun, valojen ripustamiseen, piparkakkujen leipomiseen ja lahjojen hankkimiseen keskitytään niin täydellisesti, että joulun viettoon hiljentyminen unohtuu ja sen perimmäinen tarkoitus jää hämärän peittoon.

Vuosien varrella joulun perinteet ovat muuttuneet. Yhä useammin joulu rinnastetaan juhannuksen tai uudenvuoden kaltaisiin juhlapäiviin, jolloin myös alkoholin käyttö on "hyväksyttävää". Onkin hyvin ironista, että juhlapäivä, jonka tarkoitus on hiljentyä ja nauttia perheen seurasta, on nykypäivänä kriisikeskuksissa ja turvakodeissa vuoden kiireisin päivä. Monissa perheissä joulua ei odoteta, sitä pelätään.

Yksi ihminen, joka jaksoi kantaa huolta vähäosaistenkin joulunvietosta ja tällä tavoin pitää yllä vanhanajan joulun perinteitä, oli sosiaalineuvos Veikko Hursti avustajineen. Hän antoi elämänsä aikana iloa tuhansille elämän runtelemille ihmisille ja toivoa paremmasta huomisesta. Vähäosaisten jouluillallinen oli yksi hänen perinteisistä auttamistavoistaan. On mielenkiintoista nähdä, jatketaanko jouluillallista ilman Hurstin osallistumista ja aktiivisuutta. Jos illallista ei järjestetä, on se mielestäni suoranainen loukkaus Hurstin elämäntyötä ja muistoa kohtaan.

Jos kehitys jatkaa nykyistä suuntaansa, voi pelkona olla se, että jälkipolvemme eivät tunne joulunvieton taustaa. Heille joulu merkitsee vain rahan tuhlausta ja juhlintaa. Jokin on vialla jo nyt, kun vuoden merkittävin juhlapäivä on myös merkittävin perheväivaltapäivä. Toivon, että joulun kunnioitus kasvaisi ja sen merkitys muuttuisi vanhojen aikojen suuntaan.

Meistä jokainen voi vaikuttaa käytöksellään ja toiminnallaan siihen, millaisena lapsemme kokevat joulun, ja siihen, millaisia jouluperinteitä he elämässään jatkavat.

Sanottua

Kerännyt Tellervo Ruuhonen

Jukopätkä ku keliuttaa, sano vaari, ku reen aisa katkes.

*On niin mahalottoman hyvää hampaattoman ruokaa,
sano Hermannin täytekakkua.*

Jouluterveisiä Brysselistä

Tavoitimme kaksi Brysseliin asettunutta entistä parkanolaista ja kyselimme kuulumisia. Vastaukset kysymyksiimme tulivat sähköpostilla ja ohessa tuoreet terveiset Parkanon Joulun lukijoille Tiina Rytälä-Broerelta ja Elina Humalalta.

1. Miten päädyit Brysseliin?
2. Mitä teet ja kuinka kauan olet jo ollut Brysselissä?
3. Kuinka arki sujuu?
4. Minkälaiset yhteydet sinulla on Parkanoon?
5. Joulusuunnitelmat?

Tiina Rytälä-Broere:

1. Tulin Brysseliin syksyllä 1996. Tarkoituksena oli olla Euroopan komissiossa puoli vuotta harjoittelijana ja lähteä takaisin Suomeen, mutta olen edelleen samalla matkalla. Nykyinen mieheni tuli samaan aikaan kaupunkiin ja tapasimme työn merkeissä. Mieheni on hollantilais-englantilainen. Bryssel on osoittautunut hyväksi kompromissiksi meille, koska täältä molemmat ovat löytäneet töitä. Kotimaatkaan eivät ole liian kaukana. Tositaiseksi olemme siis asettuneet Brysseliin, mutta Suomeen muutto jonain päivänä ei ole poissuljettu vaihtoehto.

2. Aloitin syyskuun alussa uudessa työpaikassa. Olen lobbarina eli edunvalvojana organisaatiossa, joka edustaa nestepakkaukseton kartonkia ja nestepakkauksia valmistavia firmoja. Organisaatiossa on jäsenenä muun muassa pohjoismaainen metsäyhtiö StoraEnso ja ruotsalainen Tetrapak. Olen koulutukseltani metsänhoitaja, joten olen erittäin tyytyväinen, että sain työpaikan, jossa voin hyödyntää koulutustani. Olen työskennellyt Brysselissä myös Euroopan Parlamentissa ja ollut Pohjoismaisten yksityismetsänomistajien EU-edustaja.

Olin pari vuotta kotona lasten syntymien jälkeen. Äitiysloma on Belgiassa vain nelisen kuukautta. Koska se tuntui liian lyhyeltä ajalta, päätin jäädä pidemmäksi ajaksi kotiin lasten kanssa. Miehenikään perhe ei asu Belgiassa, joten meiltä puuttuu niin sanottu turvaverkko. Tuntuu siltä, että tässä kielten ja kulttuurien sekamelskassa halusin antaa lapsilleni vahvan suomalaisen pohjan elämään, jos ei muuten, niin ainakin olemalla kotona ja puhumalla heille omaa äidinkieltäni.

3. Meillä on kaksi lasta, Linda 4 vuotta ja Benjamin 2 vuotta. Vapaa-aika kuluu pitkälti heidän kanssaan. Linda on englantilaisessa päiväkodissa. Kun palasin töihin, otimme suomalaisen au pairin hoitamaan lapsia ja puhumaan heille Suomea! Ben on toistaiseksi hänen kanssaan kotona. Mieheni puhuu lapsille englantia.

Pidämme tiiviisti yhteyttä suomalaisiin ystäviimme Brysselissä. Täällä toimiva Suomi-klubi järjestää paljon ohjelmaa lapsille ja olemme koko perhe olleet sen toiminnassa mukana aktiivisesti.

Terveiset Brysselin syksystä. Tuija Rytälän mies, William Broere nappasi kuvan kännykkäkameralla perheestään.

Työpäivät Brysselissä ovat pitkiä. Minä lähdän aikaisin aamulla ja yritän palata mahdollisimman aikaisin kotiin kun taas mieheni lähtee myöhemmin aamulla ja tulee illalla myöhemmin kotiin. Viikonloppujen merkitys perheen yhteisenä aikana korostuu, kun viikot ovat kiireisiä. Viikonloppuisin vietämme lauantiaa perheen ja ystävien kanssa.

Jos on aikaa, niin urheilen ja luen kirjoja. Tänä syksynä Linda on kovasti opetellut ajamaan polkupyörää ja Ben istuu isän tai äidin pyörän takana omassa istuimessaan pyöräretilillä. Brysselissä on ollut kolean kesän jälkeen kaunis syksy.

Bryssel on kohtalaisen helppo paikka ulkomaalaiselle. Käikentäinen byrokratia tuntui aluksi raskaalta, mutta siihenkin tottuu. Asioiden hoitoa helpottaa huomattavasti se, että puhun ranskaa. Täällä asuu paljon ulkomaalaisia. Kaupunki ei ole liian iso, mutta tarjoaa silti paljon mahdollisuuksia esimerkiksi kulttuurin alalla. Alue, jossa asumme on rauhallinen ja kodikas, vaikka onkin ihan kaupungin kupeessa.

4. Vanhempani asuvat Parkanossa ja pidän heihin tiiviisti yhteyttä. Seuraan paikallisia uutisia käydessämme Parkanossa kaksi kolme kertaa vuodessa. Olisi mukava käydä useamminkin, varsinkin lasten takia. Olisi mukava tarjota heille useammin mahdollisuus nauttia puhtaasta luonnosta, isovanhempien seurasta ja heidän puutarhan ja peltojen tuotteista. Työn puitteissa olen ollut yhteydessä Metlan tutkimusasemalla työskenteleviin henkilöihin. Ulkomailla asuvat suomalaiset tietävät Parkanon juna-aseman ansiosta ja metsäalan ihmiset tutkimusase- man ja alueella toimivien sahojen kautta.

5. Olemme tulossa perheen kanssa viettämään joulua Parkanoon. Olen jouluihminen ja lapsuudenkodissani on aina ollut vahvat jouluperinteet, joita ilman joulu ei tunnu joululta. Hautakenttilöiden sytyttäminen isovanhempien ja muiden sukulaisten haudoille, joululaulut, jouluruuat ja -leivonnaiset ja joulusauna tekevät oikean joulun. Lapsena teimme aina siskojeni kanssa joulunäytelmän, mutta tämä traditio taitaa nyt hiljalleen siirtyä seuraavalle sukupolvelle.

Olemme koko loman eli joulun ja uudenvuoden Suomessa.

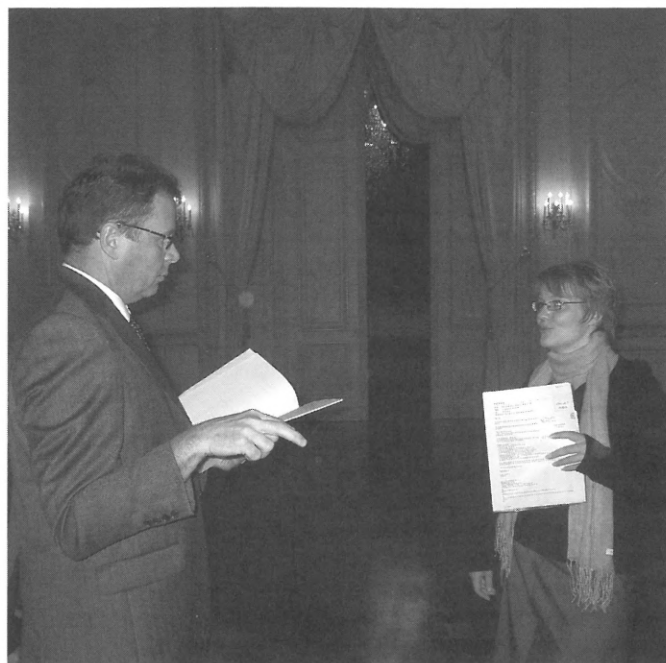

1. Miten päädyit Brysseliin?
2. Mitä teet ja kuinka kauan olet jo ollut Brysselissä?
3. Kuinka arki sujuu?
4. Minkälaiset yhteydet sinulla on Parkanoon?
5. Joulusuunnitelmat?

Elina Humala:

1) Alunperin tulin Brysseliin vuonna 2001 tekemään puolen vuoden työharjoittelua, joka oli osa opintojani. Syksyllä 2001 viimeistelin opintoni Suomessa ja silloin nykyisessä työpaikassani aukesi paikka, jota hain. Olin se onnekas, joka toimeen valittiin ja nyt olen asunut Brysselissä 1.1.2002 lähtien.

2) Toimin informaattikkona Länsi-Suomen Eurooppa-toimistossa. Länsi-Suomen Eurooppa-toimisto on Etelä-Pohjanmaan, Keski-Suomen, Pirkanmaan, Pohjanmaan, Satakunnan ja Keski-Pohjanmaan maakuntaliittojen ylläpitämä alue-edustusto Brysselissä. Toimisto palvelee WFA:n alueen ja Keski-Pohjanmaan maakuntien liittoja ja toimijoita. Omassa työssäni tiedotan EU:n ajankohtaisasioista alueemme toimijoille heidän tarpeiden mukaan. Postituslistallamme on tällä hetkellä noin 1150 henkeä. Lisäksi vastaan EU-aiheisiin kyselyihin, joista useimmat liittyvät EU:n erillisohjelmiin. Seuraan myös EU-politiikan kehitystä muutamalla eri toimialalla ja osallistun muihin toimistomme töihin.

Elina Humala palaveeraa suunnitelmista Länsi-Suomen Eurooppa-toimiston 10-vuotisjuhlia varten juhlapaikassa, Concert Noblessa. Valokuvan on ottanut Laura Runola.

© OPT / POTIGNY

3) Viikolla vapaa-aikaa ei paljon jää ja suurin osa siitä kuluu kuntoillessa tai lukiessa. Viikonloput omistan ystäville eli tärkeimmälle voimavaralleni täällä. Pyrin myös ajoittain tekemään pieniä viikonloppumatkoja ja löytämään uusia mielenkiintoisia paikkoja Euroopassa. Eurooppa on pullollaan rikastuttavaa erilaisuutta, joka ajoittain saa hämmentymään, raivostumaan, ihastumaan, rakastumaan ja hiljentymään.

4) Parkano on osa Brysselissä edustamaani aluetta ja kuuluu sinänsä myös työhöni.

Henkilökohtaiselta kannalta katsottuna Parkanossa sijaitsee Suomen kotini ja Parkanosta löytyvät juureni, jotka edelleenkin ovat vahvat ja hyvin kantavat. Vahvat juuret auttavat minua ymmärtämään paremmin myös itseäni. Parkano on se paikka maailmassa, missä voin rentoutua ja ottaa mittaa asioista mitä olen tehnyt ja mitä tulevaisuudessa haluan tehdä eli paikka missä lataan akkujani vanhempieni hyvässä hoidossa.

5) Jouluksi tulen jälleen Parkanoon ja vietän joulun perinteiseen tapaan. Ulkomaalaisille aina kerron, että useimmiten löydän joulutunnelman ja -rauhan, kun sytytämme kynttilät kirkon hautuumaalla ja hiljenemme ihailemaan kynttilämerta valkoisella hangella pakkasen kipristellessä poskia.

Brysselin kaunein nähtävyys, goottilainen raatihuone Maison de Roi (kuninkaan talo 1400-luvulta) Grand Place -torilla.

Aira Riutta työskenteli Metsähallituksen Parkanon hoitoalueen toimistossa toimistovirkailijana 38 vuotta. Hän kirjoitti oheisen muistelunsa sen jälkeen, kun oli jäänyt eläkkeelle toimestaan vuonna 1981. Kirjoituksessa Aira Riutta muistelee 14 ensimmäistä työvuottaan, jolloin hoitoalueen toimisto sijaitsi aluemetsänhoitaja Hannes Putkosen talossa Köhmölässä. Kirjoitus on julkaistu Metsä-Valtio -lehdessä 1980-luvulla.

Miljoonat kassissa – laskukoneet harvassa

Kun aluemetsänhoitaja Hannes Putkonen ehdotti minulle vuonna 1943, että tulisin Parkanon hoitoalueeseen toimistoapulaiseksi, ei minua tarvinnut kahta kertaa pyytää. Olin saanut vuodessa tarpeekseni työstäni Parkanon kansanhuollon toimistossa, jossa asiakkailta sai harvoin kiitosta, useimmiten vain moitteita.

Enpä olisi osannut aavistaa hoitoalueen toimistoon ensimmäisenä päivänä mennessäni, että työaikani tässä työpaikassa venyisi 38 vuodeksi. Niin siinä kuitenkin kävi.

Ahdasta ja savuista mutta viihtyisää

Onneksi Putkonen ja avustava metsänhoitaja Einari Porvali olivat minulle tuttuja ennestään. Toimisto oli siihen aikaan Putkosen omakotitalossa ja toimistohuone oli noin neljä ja puoli metriä kanttiinsa ja siinä meitä työskenteli kolme henkilöä vakituisesti. Keskellä huonetta ikkunan alla oli iso kirjoituspöytä jonka toisella puolella työskenteli Putkonen ja toisella puolella minä. Pöydän päässä oli pieni konekirjoituspöytä, joka taas oli Porvalin työpaikka. Iso arkistokaappi oli toisella seinällä, samoin pieni hyllykkö, johon sopi muutama mappi. Kaikki arkistot ja kaapit sopivat hyvin kaappeihin. Tänne me siis hyvin mahduimme emmekä edes kaivanneet isompaa tilaa.

Tässä huoneessa paksun tupakansavun seassa työskentelin 14 vuotta. Silloin tupakkaa ei vielä pidetty myrkkynä ja sitä polttivat Putkosen ja Porvalin lisäksi toimistossa käyneet asiakkaat. Kun vielä sodan jälkeen kuvaan tulivat harjoittelijametsänhoitajat, niin kyllä savua riitti. Pienessä toimistossa työskenteli tuolloin viisi henkeä. Nuoret metsänhoitajat harjoittelivat kolmesta kuuteen kuukauteen, toiset jopa vuoden metsähallituksen virkatutkintoa varten. Ahdasta siis oli ja välillä harjoittelijat työskentelivätkin Putkosen ruokahuoneessa tai kesällä lasiverannalla.

Ensimmäinen työ aamuisin oli kirjeiden diariointi. Minun tehtäväni oli huolehtia, että kaikkiin vastausta vaativiin kirjeisiin lähti vastaukset ja muutkin määräaikaisten tehtävien suoritettiin ajallaan. Tein myös joka päivä merkinnät kassakirjaan. Kassanhoitajan oli tuolloin rouva Putkonen. Kassakirjasta tehtiin kuukauden lopussa A- ja B-raportit kaikkine luetteloineen, joita olivat muun muassa käsikauppaennakkomaksut ja perittävät

Aira Riutta 70-vuotispäivänään vuonna 1988 kotitalonsa rappusilla.

saatavat. Kaikista tehtiin ensin konseptit, jotka sitten kirjoitettiin puhtaaksi kosmoskynällä tai musteella. Mustepullot olivat aina esillä, sillä mustetäyttekynän omistaminen oli hyvin harvinaista.

Kirjekuoret kierrätettiin

Putkonen saneli kaikki kirjeet ja minä istuin kirjoituskoneen ääressä ja odotin, mikä sana tulisi seuraavaksi. Välillä oli pitkiäkin ajatustaukoja ja välillä aloitettiin koko kirje alusta, kun ei oikeaa sanamuotoa löytynyt. Kärsivällisesti piti vain odottaa, mitä tuleman piti. Kirjoittamisen saattoi keskeyttää myös puhelin, johon Putkonen aina itse vastasi. Puhelun päätyttyä minä luin, mitä oli siihen mennessä kirjoitettu ja taas jatkettiin.

Puhelin oli käsin veivattava seinäpuhelin, johon puhelut tulivat ja menivät aina keskuksen kautta. Jos Putkonen oli matkalla, vastasi Porvali puhelimeen ja kun muita ei ollut, sain minä vastata.

Asioita hoidettiin enimmäkseen kirjeitse, koska puheluissa piti säästää. Varsinkin sota-aikana ja sodan jälkeisinä sotakorvausvuosina valtion varoja piti kovasti säästää. Kirjekuoret avattiin hellävaraisesti, ne käännettiin toisin päin ja käytettiin uudelleen. Piirikuntakonttori oli silloin Tampereella ja sinne lähettävä posti kerättiin yhteen kirjekuoreen. Myöskin kaksipuoleisista saapuneista kirjeistä revittiin tyhjä toinen puoli lasku- tai konseptipaperiksi.

Laskukone oli silloin myös hyvin harvinainen. En muista, oliko aivan alkuaikoina ”viiksiniekaksi” ristitty kone käytössä. Paljon piti kuitenkin laskea päässä ja paperilla, kun koneella oli monta käyttäjää. Myöhemmin sain Numeria-merkkisen koneen, joka oli minulla käytössä aivan viimeisiin työvuosiini asti. En siis 38 vuoden aikana päässyt käyttämään sähkölaskukonetta. Niin köyhänä metsähallitus kaikista säästötoimista huolimatta pysyi!

Lyijykyniin holkit

Lyijykynät jatkettiin holkilla eikä niitä saanut tuhlaten teroitella. Alkuaikoina ei Parkanossa vielä jaettu postia vaan se haet-

tiin itse postitoimistosta. Monta kertaa hain postista myös rahat tilin maksua varten ja kannoin miljoonia (sen ajan rahaa) kassissani. Tilirahat tilattiin postisiirtona aina vaihtorahoja myöten. Tilin maksoi alueherra metsäkämpillä tai välillä työmaalla kannonnokallakin. Myös teknikat maksoivat tilejä ja heille jaettiin rahat toimistossa. Monta kertaa postista lähtiessäni katsoin, ettei kukaan vain seurannut minua. Nykyaikana tuollainen rahankuljetus ei taitaisi onnistua, kun jo pienemmästäkin syystä saatetaan kadulla kolkata.

Tililistat laati metsäteknikko ja niitä oli monenlaisia. Oli yhden miehen listaa, tunti-listaa ja oli peräti 30 hengenkin listoja. Nämä kaikki tarkastettiin tilinmaksun jälkeen toimistossa ker-toen ja yhteen laskien. Samoin tarkastettiin rahat ja kassa, että kaikki pennilleen täsmäsi.

Sotakorvaukset teettivät työtä

Sodan päätyttyä sotakorvausten aikana lähetettiin monenlaista puutavaraa junalla rajan yli päivittäin ja vaunut oli erikoisen tarkkojen ohjeiden mukaan lastattava aina sidelankoja myöten. Monta vaunua palautettiin vain sen takia, että puut olivat kuljetuksen aikana menneet epäjärjestykseen. Sotakorvauksena meni muun muassa niin sanottuja junntapaaluja luultavasti Leningradin jälleenrakentamista varten. Sota-aikana taas lähetettiin Saksaan lentokonepuita eli saksantukkeja, jotka olivat mah-tavia puita. Kerrankin kylällä oli yksi ainoa puu kuormassa ja sitä koko kylän väki ihmettelemässä. Se oli Aureen hoitoalu- een tukki.

Hoitoalueella pidettiin myös niin sanottuja hankintakortteja, joihin kuukausittain merkittiin tililistoista hakkuut, vedätykset,

hevos-, auto- ja rautatiekuljetukset rahtikirjojen mukaan. Joka hankinnalla oli oma korttinsa ja puutavaralajeja oli paljon: saha-, koivu- ja haapatukit, ratapölkkyt, lentokonepuut, junnta-paalut, erilainen pinotavara, paperipuut, kuoritut, puolipuh-taat, yksimetriset, kaksimetriset, erimittaiset kaivospuut ja erilaiset halot. Näistä sitten tehtiin kuukauden lopussa varastotaseilmoi-tus. Jos esimerkiksi ilmoitettiin laivan saapumisesta hakemaan Englantiin kaivospuuta, tiedettiin heti mistä varastosta se haetiin. Asemalla oli työnjohtaja ja vakinainen lastausporukka, jot- ka hoitivat lastaukset.

Teknikat pitivät alueellaan ainakin kaksi kertaa vuodessa puutavarainvestoinnin. Näistä hankintakorteista sitten vuoden lopulla laadittiin kantorahalaskelmat, jotka välillä teettivät pal-jon työtä.

Putkonen oli tilastomies

Hankintatyöilmoitus tehtiin myös kuukausittain ja sen piti stemmata hankintamomentin loppusumman kanssa. Näin ei aina käynyt, vaan muutaman pennin virhettä jouduttiin hake-maan kauan.

Teimme myös kuukausittain luovutus- ja tuloilmoituksen myydyistä käsikauppapapui- sta eli lupakirjakaupoista. Työt olivat päivittäin ajan tasalla, ja tuntuipa toisinaan, ettei työtä aina ol-lutkaan. Silloin käännettiin taas kirjekuoria tai tehtiin Putkosen kanssa tilastoja milloin mistäkin kustannuksista. Putkonen oli oikein tilastomies.

Leimikoiden leimausluettelot kirjoitettiin myös toimistossa puhtaaksi ja niihin vielä piirrettiin kartta, koska karttalehtiäkin säästettiin.

Kansantanssin parkanolainen ohjaaja palkittiin

Kalevan Nuorten Liitto on myöntänyt parkanolaiselle Ritva Ichtertzille Vuoden ohjaaja –palkinnon.

Ritva on toiminut Parkanon kaupungin tanhuohjaajana nyt yhdeksän vuoden ajan. Hänet on palkannut tehtävään Parka-non kaupunki, Parkanon Aikuisopiston ja Parkanon Nuorisoseuran nimissä.

Ritvalla on viisi erilaista lasten ryhmää opetettavanaan: kaksi Napsakat-ryhmää, 4-5 –vuotiaat ja 6-7 –vuotiaat sekä Kapsakat, Kipakat ja Kiverät. Lapsia on mukana kaikkiaan 70. Li-säksi Ritva opettaa Karviassa.

Tanhuryhmissä lapset oppivat hyvin sosiaalisen kanssakäy-misen.

- Tanhutessa saa myös esiintymiskokemusta, mikä on nyky-päivänä tärkeää, painottaa Ritva.

Kuvassa Ritva leikkaa Vuoden ohjaajan kakkua Parkanon Jou-lun toimituskunnan ja Parkanon Nuorisoseuran lokakuun pa-laverissa.

Kansantanssijoiden kesä

Kapsakat ja Kipakat Barnlek -tapahtumassa

Teksti ja kuvat: Ritva Ichtertz

Matka Parkanosta Lappeenrantaan kesti viisi ja puoli tuntia. Linja-autossa oli tunnelmaa, kun 25 iloista 8-13-vuotiasta tanssulasta oli matkalla Barnlek-tapahtumaan. Monella oli jo aavistus tulevasta, koska Parkanosta on osallistuttu myös jokaiseen Lasten Kalenat-tapahtumaan. Ensikertalaisia oli toki mukana, myös kaksi isovanhempaa oli päässyt lapsenlapsen kanssa reissuun.

Yhteisharjoitukset olivat märät, mutta sen jälkeen päästiin kuivattelemaan Voisalmen koululle, jossa oli majoittuminen. Siellä kuului paljon vieraita kieliä, kun meitä suomalaisia oli vain kaksi ryhmää, toiset olivat lähinnä Ruotsista ja Norjasta.

Avajaisiin mentiin Satamatorille ja silloin aurinko jo paistoi. Leikkiin päästiin mukaan ja jäätelöllekin ehdittiin.

Ruoka oli hyvää ja sitä oli tarpeeksi, mutta iltaisin vanhemmat järjestivät vielä iltapalatarjoilun, että uni maittoi. Aamun isimpia piti herätellä useammankin kerran, mutta aina ehdittiin aamupalalle ajoissa. Kuljettajamme Rauno oli juonessa mukana ja vei meitä sinne minne pitikin. Ryhmät eivät tällä kertaa esiintyneet muualla kuin yhteisohjelmassa ja muutenkin tyydyimme Lappeenrannan tarjontaan. Ohjelmaa riitti ihan tarpeeksi ja isompien tyttöjen toive "shoppailusta" toteutui myös.

Torstaina tanssitupien lisäksi kävimme teatterissa katsomassa hienoja kansantanssiesityksiä.

Perjantaina yksi ryhmä oli tekemässä soittimia soitinpajassa ja toinen ryhmä osallistui taidepajaan. Kaikki olivat tyytyväisiä omiin saavutuksiinsa.

Iltaisin eri maat opettivat tansseja urheilutalolla. Pienimmät osallistujat harjoittelivat tansseja omassa pikkupiirissään, mutta into oli kova ja seuraavalla kerralla varmaan jo uskaltaudutaan isoon piiriin! Tunnelma oli huikea etenkin venäläisessä tanssituvassa.

Lauantaipäivä olikin aurinkoinen, ihan liian kanssa! Torilla kulkueen lähtöä odotellessa piti päättää suojata esiliinoilla ym. sopivilla vaatekappaleilla. Kulkue oli pitkä ja värikäs, kentälle kulkueita johti kaksi ratsukkoa. Yhteisesitys meni hienosti. Kuumuus oli kova, vaikka oltiin jo iltpäivässä. Vettä juoksettiin litroittain ja osa esiintyjistä haki suojaa puiden alta.

Juhlan jälkeen oli pakkaamisen vuoro. Vielä syömään ja sitten osallistuimme päättäjäisiin urheilutalolla. Mukava tunnelma tapahtumassa kesti loppuun asti ja koko joukko lahti tyytyväisenä ja iloisena kohti Parkanoa. Ajoimme yöllä ja aamutui-

Kiverät ja heidän emäntänsä ja isäntänsä.

maan oltiin perillä, väsyneinä mutta onnellisina. Kaikki olivat samaa mieltä siitä, että ilman muuta osallistumme Barlekiin myös 2008 Norjassa!

Elise Majanmaa 9 v. kirjoitti muistoja matkasta:

Meidän ryhmän nimi on Kapsakat. Me harjoittelimme Barnlekiä varten koko vuoden! Me olimme Riitalassa leirillä Kipakoiden kanssa. Odotin Barnlekiä kovasti. Lähdimme varhain aamulla, unikaveri meinasi unohtua, mutta onneksi pappa juoksi tuomaan sitä. Menimme linja-autolla Lappeenrantaan asti!

Olimme siellä neljä päivää. Kävimme tanssivuissa, soitintuvassa, torilla, satamassa ja shoppailemassa. Siellä oli tosi kivaa! Minä ja mummu nukuimme uudella ilma- patjalla. Se oli jännää. Viimeisenä päivänä olimme kentällä loppujuhlassa. Siellä olivat kaikki tanssimassa.

Kiverät veivät tuulahduksen Suomesta etelä-Ranskaan

Nuorten neitojen kansantanssiryhmä suuntasi kesämatkansa etelään, kukkulan laella sijaitsevaan pieneen kaupunkiin, jonka nimi on Lafrancaise (ranskatar). Lentokentällä oli vastassa joukko iloisia etelä-ranskalaisia. Ilma ei ollut läkähdyttävän kuuma vaan pikemminkin pilvinen. Matka oli esiintymismatka ja samalla tutustumismatka ranskalaiseen elämään. Asuimme Bernard Ichtert' in sukulaisten luona. Ensimmäinen esiintyminen oli paikallisen kuoron kanssa. Esiytysten jälkeen oli ruokailua ulkona. Eerika Mylläriä, joka oli Kiverien säestäjänä, pyydettiin soittamaan, kun ensin kuoron johtaja oli esittänyt pari kappaletta saksofonilla. Tanssiakin yritettiin nurmikolla, jenkkaa, polkkaa ja tangoa!

Tutustuimme läheisiin kaupunkeihin, kauimpana oli keskiaikainen Carcassonne, joka hurmasi kaikki. Vanhaa kaupunkia ympäröi täydellinen muuri, jonka sisällä vanhat, kapeat kadut risteilivät. Pikku ravintoloita ja putiikkeja oli joka makuun.

Esitys sunnuntai-iltana.

Toinen esiintyminen oli Verdier-suvun juhlassa, jossa nautiskeltiin mm. kokonaisena paistettua possua. Ilta oli sateinen, joten esiintyminen tapahtui sisätilassa.

Loppuviikolla ilma lämpeni ja saimme nauttia oikeasta helteestä. Onneksi uima-allas oli molemmissa taloissa ja tytöt pääsivät aurinkoa ottamaan. Sunnuntaina oli virallisempi esitys kaupungin toriaukiolla, jonne myös apulaispormestari tuli kiittämään käynnistä ja lahjoitti kaupungin "mitalin" Parkanoon vietäväksi. Illalla ryhmä tanssi vapaa-ajan keskuksessa nauttien ensin hyvää ruokaa ravintolassa, joka täyttyikin ääriään myöten katsojista.

Kiverät herättivät ansaittua huomiota raikkailta tansseillaan, jotka huomattavasti eroavat paikallisesta kansantanssista.

Matka oli kaikille elämys, ei vähiten mukana olleille äideille ja taisi antaa monelle tytölle matkustuskipinän. Ensi kesänä on kuitenkin matkakohteena Nordlek, joka järjestetään naapuriin Ruotsin länsirannikolla, Göteborgissa.

Sata vuotta elämää antaa laajan kokemuksen

Helmi Lystilä on nähnyt niin suuriruhtinaskunnan kuin EU:nkin ajan

Teksti: Mirja Huhtinen ja Niina Martikainen, kuvat Mirja Huhtisen perhealbumista

Vuosi sitten joulun aikaan parkanolainen Helmi Lystilä (o.s. Koskiniemi) täytti sata vuotta, ja tapahtumaa juhlittiin läheisten kanssa Rauhalan palvelutalossa.

Suomen suuriruhtinaskunnassa syntynyt Helmi viettää vanhuudenpäiviään Euroopan Unioniin kuuluvassa Suomessa. Väliin on mahtunut kaksi sotaa, itsenäistyminen ja muita mullistuksia.

Näitä muistellen Helmi Lystilän tytär Mirja Huhtinen kirjoitti historiikkiin, jonka esitti äitinsä 90-vuotisjuhlassa. Lainausmerkeissä olevat tekstikohdat ovat Mirja Huhtisen kirjoituksesta.

“Elettiin vuotta 1904 Suomen suuriruhtinaskunnassa Hänen Armollisen Majesteettinsa Nikolai II:n hallitessa suurta Venäjänmaata ja pikkuista Suomea. Samana vuonna kesäkuussa oli Eugen Schauman ampunut kenraalikuvernööri Bobrikovin, ja maassamme elettiin levottomia aikoja.

Mutta tämä kaikki oli luultavasti kaukaista sen pikku torpan asukkaille, jotka Vatajankylän Isoahon talon Koskiniemi-nimistä torppaa asuivat. Isäntä Kustaa ja hänen vaimonsa Serafia olivat saaneet takaisin Amerikan matkaltaan poikansa Aapelin.”

Aapeli Koskiniemi oli matkallaan mennyt naimisiin Kaustisista kotoisin olevan Maria Matildan kanssa, ja heistä tuli toisena lapsena syntyneen Helmin vanhemmat. Siihen aikaan lapsikuolleisuus oli korkea, ja tulirokko vei hautaan esikoistytär Linnean. Helmi selvisi sairaudesta, vaikka häntä pidettiin sisarusista heikompana.

1900-luvun alussa kodeissa oli paljon työtä, ja Helmikin sai pienestä pitäen tehtäviä.

“Tarvittiin lapsenkehdon keinuttajaa. Kukapa sen soveliaampi olisi ollut kuin Helmi. Kyllä kuusivuotias jo osasi kehtoa liikuttaa. Leikkien aika väheni. Joskus tosin ehdittiin naapurin lasten kanssa leikkiä kolkasta, möhkönpesää, littasta tai panttista.”

Myös koulunkäynti jäi vähäiseksi. Kinkereillä toki käytiin, ja kahdeksanvuotiaana Helmi sai kiitosta hyvin osatusta Isä meidän –rukouksesta. Muusta sivistyksestä huolehti kiertokoulu, jota käytiin neljän viikon jaksoissa. Oikeaan kouluun, Kuivasjärven kansakouluun Helmi pääsi ensimmäisen kerran vasta 13-vuotiaana. Koska matkaa kouluun oli kahdeksan kilometriä, Helmi nukkui viikot toisen tytön kanssa opettajan keittiössä sivustavedettävässä sängyssä.

Olosuhteet olivat muun muassa puutteen vuoksi Helmin koulunkäyntiä vastaan lapsuudessa. Isä Aapeli oli kuitenkin sitä mieltä, että tähän ei asiaa jätetä.

“Isä oli sitä mieltä, että Helmin pitää päästä kansanopistoon, sillä kuten isä itse totesi ”onneton on ihminen, joka ei koulua saa käydä”. Aapeli oli joutunut kokemaan sen todeksi matkoillaan jouduttuaan aikuisena vaivalla hankkimaan luku- ja kir-

joitustaidon. Kaksikymmenvuotiaana Helmi pääsi Kauhajoen Kristilliseen Kansanopistoon. Tämä oli hänen elämässään suurimerkityksinen talvi. Opetus oli siellä hyvin monipuolista ja sieltä hankittua tietoa ja taitoa voi soveltaa suoraan kotielämään.”

Työelämässä Helmi ehti monenlaista. Kesät tehtiin töitä kotona, mutta talvella ansiotyössä.

“Ensin Helmi meni Lehtolan limonaaditehtaalle kirkonkylälle. Punainen limonaadi oli jo silloin suosikkijuoma varsinkin

Helmin lapsuudenperheessä oli monta lasta. Tähän kuvaan mahtuivat isä Aapeli ja äiti Matilda sekä Helmi ja Lilja (takarivissä), isän sylissä oleva Aino sekä Viljo ja Rauha. Myöhemmin syntyi vielä kaksi lasta.

Kuvaustilanne veti ilmeet juhlallisiksi Kuivasjärven kansakoulussa vuonna 1917. Helmi on kuvassa takarivissä toinen oikealta.

toripäivien aikaan ja sunnuntaisin kahvilan puolella. Kauppias Lehto piti kylän suurinta sekatavarakauppaa. Helmi oli siellä keittiöapulaisena yhden talven. Porin Toejoella kului yksi talvikausi keittäjänä lastenkodissa.

Tohtori Soimajärven perheessä kaivattiin kotiapulaista. Helmi oli saanut hyvät suositukset edellisistä paikoista, joten rouva valitsi hänet. Palkkaakin tuli melko mukavasti, 175 markkaa kuukaudessa. Aito naiselliseen tapaan hän osti ensimmäisellä palkallaan mustat remmikengät ja kesätkin.”

Välillä Helmi toimi myös tohtorin vastaanottoapulaisena, ja siltä ajalta Helmin mieleen jäi monta tapausta, joista jokin veti nuoren naisen nenänpäänkin valkoiseksi.

Perheen perustamisen aika tuli, kun Helmi tutustui Eino Lystilään Karvian Laulujuhilla. Kihlat ostettiin 1932, ja loppuvuodesta nuori pari piipahti vihillä vaatimattomasti papinkansliassa. Helmille ja Einolle syntyi kaksi lasta, Mirja ja Juhani. Elämä oli vaatimatonta ja työteliästä. Eino työskenteli vielä 75-vuotiaaksi saakka, jolloin vasta sairastuminen lopetti työnteon.

”Joutilaan päiviä ei äitikään viettänyt. Kotona oli aina puuhaa. Oli lehmä, possu, lammas ja kanoja hoitoa kaipaamassa, kesällä oli työtä pellolla ja puutarhassa. Lukuisa oli se tyttöjen ja poikien joukko, joka sai asunnon Lystilän mäeltä. Meillä oli joka vuosi useita koululaisia Kurun, Karvian ja Kihniön puolelta sekä oman pitäjän syrjäkulmilta. Äitini laittoi heille ruuan ja oli monessa suhteessa heille kun äiti. Olivathan he vasta 11-12-vuotiaita oppikouluun lähtiessään.”

Myöhemmin koulukuljetusten alettua Lystilällä asui aikuisia alivuokralaisia, joista pitkäaikaisin oli yhdeksän vuotta talossa asunut Lea Patjas.

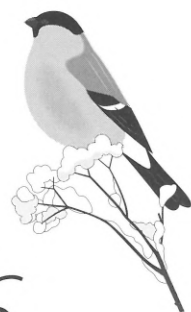
Mirja Huhtinen muistelee lapsuuttaan lämmöllä: ”Koti antoi turvallisen kasvuympäristön. Opetettiin kunnioittamaan kotia,

Viime vuoden satavuotispäivän kunniaksi monet ystävät ja sukulaiset tulivat juhlimaan Helmin kanssa.

uskontoa ja isänmaata. Opittiin antamaan arvoa rehelliselle työlle. Meille annettiin rakkautta mutta myös rajat. Näitä molempia lapsi tarvitsee kehittyäkseen.”

Mirja Huhtinen kertoo äitinsä 101-vuotispäivän lähestyessä, että hänen äitinsä on ollut viime aikoihin saakka hyvin perillä maailman menosta, ja hänellä oli hyvinkin teräviä mielipiteitä asioista. Aivan mikä tahansa ei saanut Helmin hyväksyntää. Helmi asui myös lähes 95-vuotiaaksi omassa asunnossaan, jonka jälkeen hän muutti Rauhalan palvelutaloon.

Hyvää Ioulua ja Onnellista Uutta Vuotta 2006

toivottavat myös seuraavat lehtemme tukijat

Parkanon Kangaskulma

Keskuskatu 5, puh. (03) 448 1309

Orecords-viihde Käenkoski

Ari Tuomisto, puh. 0400 848 684

Sannan Parturi-Kampaamo

Parkanontie 51, puh. (03) 448 1144

Parkanon Kirjakauppa

Parkanontie 47, puh. (03) 448 3500

Parkanon Betoni Oy

Parkano, puh. (03) 442 5125

Mikon Kuntoutuskodit Oy

Kunnalliskodintie 1, puh. (03) 448 0120

Parkanon Työttömät ry

Niementie 1, puh. 0204 202 361

Hinauspalvelu Pauli Syvänen

Parkano, puh. 0400 232 270

Kodinkonehuolto T. Mansikkaviita Ky

Sepänkatu 8, puh. (03) 44 021

Parkanon TV-Elektroniikkahuolto T. Kovesjärvi

Peltokuja 6, puh. (03) 448 1296

Ylirunsaan Pihvitila

Tervakuja 59, puh. (03) 442 1138

T. Anttila Muutto & Kuljetus

Tervakuja 19, puh. 0400 851 917

Gässäkellari

Tervakuja 19, puh. 040 744 2371

Parkanon Varaosakeskus ja Autokorjaamo S. Lepistö

Puh. (03) 448 3380, GSM 050 357 0123

Sähkösuomilammi Oy

Teollisuustie 27, puh. (03) 44 361

Parturi-Kampaamo Maija Autio

Keskuskatu 5, puh. (03) 448 2994

Parlava Oy

39750 Kuivasjärvi, puh. (03) 442 6311,

fax (03) 442 6305

Korupeili Oy

Vaasankatu 4, puh. (03) 448 0800

Kesport

Parkanontie 64

Parkanon Rakennussähkö Oy

Parkanontie 84, puh. (03) 448 1373

Parkanon Taide ja Kehys

Parkanontie 81, puh. (03) 448 1192

Kello-Kulta Raimo Syrjänen

Parkanontie 53, puh. (03) 448 2181

Parkanon Ratsastustalli J. Vesanto & P. Virranhaara

Parkanontie 52-56, puh. (03) 448 1511

Eijan Kukka

Keskuskatu, puh. (03) 448 2786

Aureskosken jalostetehdas Parkanon jalostetehdas

Surusidonnasta ilon aiheisiin

Ikikukka

KUKKAKAUPPA JA
HAUTAUSPALVELU

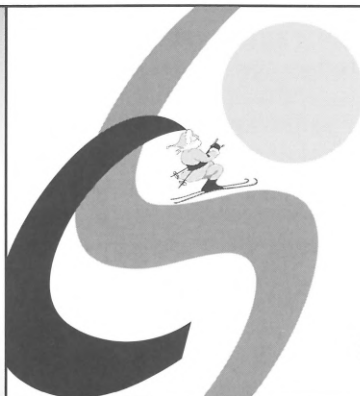
Hanna ja Timo Ojalainen

Parkanontie 70

p. (03) 448 2037

Hanna 050-401 9778 Timo 044-261 4006

Palvelemme ma-to 9-17, pe 9-18, la 9-14, su sop. mukaan

Lämmintä Joulua
ja Valoisaa
Uutta Vuotta!

 **LEPPÄKOSKEN
SÄHKÖ** KONSERNI

Sinua varten joka päivä

LAHJAPAIKKA

**PARKANON
RATSUTARVIKE**

3-Keskus, PARKANO

Puh. (03) 448 4630

Avoinna: ma-pe 9-18, la 9-14

KALUSTEMYynti
PEKKA ALI-TOLPPA

39500 IKAALINEN
Kamraatintie 5
puh. (03) 458 7459
fax (03) 458 8909

39700 PARKANO
Teollisuustie 2
puh./fax (03) 448 1331

n a n s o

Parkano, Kolmoskeskus
puh. (03) 448 2627
ma-to 9-18, pe 9-19, la 9-15.
www.nanso.com

TAMMELA

sisustaa

- kaivua
- tasausta
- pihatöitä
- maanrakennustyöt
- sora-ainetoimitukset
- pihan perustamiset
- ruokamultatoimitukset
- 7 ja 21-tonniset telakaivinkoneet

bobcat
- urakointi

**Maanrakennus ja Kuljetus
E & A Viitasalo Oy**
0400 631 248

Hanakat
LVI-ASiantuntijaliike

Hanakat
AMMATTILAiset ASIALLA
**LVI-TALO
KANNOSTO KY**
Teollisuustie 18, 39700 PARKANO, puh (03) 448 2400, 448 5123

- sinun kotisivusi -

Ylä-Satakunta

Puhelin: (03) 44 381 Fax: (03) 443 844
ilmoitukset@ylasatakuntalehti.fi

Monipuolista viestintää
painotuotteista internetsivuihin.

Parkanon Kirjapaino

Puh. (03) 443 829, 050 539 3829
Terhi Koskinen

Hyvää Joulua toivottaa

K SUPERMARKET PEKKA

PARKANO Puh. (03) 441 100
Avoinna ma-pe 7-21, la 7-18

Puusepänverstas T:mi Woodypuu

Jari Lähteenmäki

- Lasten huonekalut
- Keittiöt, komerot, kylpyhuoneet ym.
- Kalusteiden asennus- ja kokoamispalvelu

Puh. 041 503 5770

Teikankaantie 132, 39530 Kilvakkala

*Jouluiloa
ja siunausta
vuodelle 2006*

*Parkanon
seurakunta*

PARKANO

*Hyvää Joulua ja
Onnea vuodelle 2006 toivottaa*

**MUSTA
PÖRSSI**

Parkanontie 41, Parkano
Puhelin (03) 448 0244

*Raukaisaa Joulua
ja Onnea Vuodelle 2006!*

**Parturi
Kampaamo**

YLINEN

Maanantaina suljettu
Parkanontie 41
Puh. 448 2228

TM-RAUTA OY

**Myydään uutta ja vanhaa
käyttörautaa.**

Puh. (03) 448 2206
Autop. 0400 625 500

*Hyvää Joulua ja
Onnea Vuodelle 2006!*

AUTO-LAHTINEN OY

Ahertajank. 2, 39700 PARKANO, puh. (03) 448 2507

- AUTOTARVIKKEET JA VARAOSAT
- KORJAAMO
- OPEL JA HONDA -HUOLLOT

*Kiitämme asiakkaitamme
kuluneesta vuodesta ja toivotamme*

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

OLAVI KAIJA OY

Puh. 447 100

*Hyvää Joulua ja
Onnea Vuodelle 2006!*

**TILI JA KIINTEISTÖ KY
PITSINKI LKV**
Tilitoimistopalvelut
Kiinteistönvälitys
Isännöinti

Parkanontie 58
PARKANO

INSNOVA OY
Rakennussuunnittelu
Valvontatehtävät
Kuntoarviot
Kosteusmittaukset

0400 838 504
(03) 448 1438

RAVINTOLA
Parooni
puh. (03) 448 2339

LOUNAS arkisin 11-15
KARAOKE lauantaisin
PIZZAT myös mukaan

Tumma taivas jouluyönä,
tähdet tuikkivat valovyönä.
Ilmassa on lahjojen taikaa,
rauhallista joulun aikaa!

Kiitos kaikille asiakkaille
kuluneesta vuodesta!

Kuitukuun

Armi ERJA

Palvelemme joulukuussa
myös sunnuntaisin
Keskuskatu 5
Parkano

OPTIKKO SYRJÄNEN

Silmätautien erikoislääkäri J. Rekola
Parkano puh. (03) 448 1411
Ikaalinen puh. (03) 458 6520
Kankaanpää puh. (02) 578 8228

Kuljetusliike Alamettälä Oy

39700 PARKANO
Puh. (03) 448 0811

HAMSTERISTA HALVALLA

**EURO
HAMSTERI Oy**

Pahkalantie 1, 39700 PARKANO
puh. (03) 448 1142
AVOINNA: ma-pe 9-19, la 9-16
Sunnuntaisin 6.-27.11. klo 12-16
4.-18.12. klo 12-18

**Saarelan
Metalli**

Heikki Saarela
Puh. (03) 448 2831
0500 636 190

*Hyvää Joulua ja
Onnea vuodelle 2006*

Puusepäntiike

PAJUNEN KY

Teollisuustie 13
39700 Parkano, puh. (03) 448 2254

KULJETUSLIIKE SAKARI MAJA KY

Pentti Maja puh. 050 452 0280
Einonkuja 2, 39700 PARKANO
Puh. (03) 448 0441

*Joulun tunnelmiin
lahjaksi ja itselle*

marimekko®

SANELMAN VAATEAITTA

Parkano puh. 448 2747

Tee se meillä...

...syö hyvin, nuku hyvin

(03) 440 40

Uudistettu
Pesti
HOTELLI
RAVINTOLA

Puh. 44 040

Ravintola avoinna ma-pe 9-22, la 9-01, su suljettu.
Keittiö palvelee ma-pe 9-14/18-21, la 13-20, su suljettu

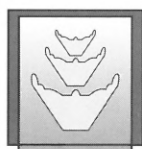

EUROMASTER®
RENGASPAROONI

Teollisuustie 20, 39700 PARKANO
puh. 448 2149

Parkanontie 62
email: erapaiva@erapaiva.com
Puh. (03) 448 2827

PARKANON HÖYLÄÄMÖ OY

KARTTIPERÄNTIE 162/34,
39700 PARKANO
Puh. (03) 442 9951,
Fax (03) 442 9954

**VOLVO K-AUTO PALVELUPISTE
PARKANOSSA**
toivottaa asiakkailleen

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

**PARKANON KONE
JA METALLI OY**
(03) 440 080, 040 504 1236

PARKANO STEEL OY

Tuomenhaara 6, 39700 Parkano
puh. (03) 442 9960
fax (03) 442 9955

Kaikkea Joulun!
PARKANON EXPERTiltä

Kodinkoneita

Ompelualan koneita

Tietokoneita

Pelikoneita

Vapaa-ajan koneita

COPLEAN OY

Vaasankatu 9, 39700 PARKANO
Puh. (03) 440 1500
Telefax (03) 440 1560

**EXPERT PARKANO
OMPELU ja KODINKONE**

Parkano, puh. (03) 448 3555

YHDESSÄ TULEVAISUUTEEN

IPP
FINNET

*Vanha Tampereentie 15-17, Ikaalinen
Satakunnankatu 7, Parkano
p. (03) 450 51 www.ipp.fi*

*Hyvää Joulua ja
Onnea vuodelle 2006*

Matin
ASUSTE Oy

Keskuskatu 5, PARKANO

IKITAITO OY

PORINKATU 1
(03) 448 1520
050 300 3150

**RAUTAVARASTO
LEMPINEN OY**

(03) 448 0430
0400 558 943

PARKANON LASIKUITU

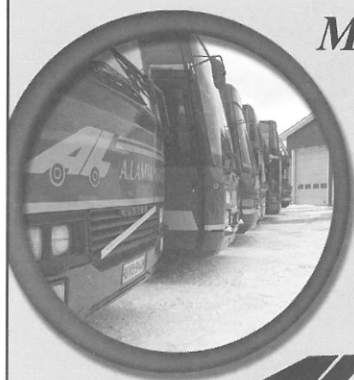
*Taimen-veneet, kanootit ja
lujitemuovityöt, raaka-aineet*

Pahkalan teollisuusalue, puh. 448 3058

**HAMMASLÄÄKÄRI
RIITTA KOIVUNEN**

Satakunnankatu 2 A
Puh. (03) 448 2616

Matkalla mukana

Ahertajankatu 3
39700 Parkano
Puh. (03) 440 190

Päivystyspuh. 0500 621 241/
050 502 0520

www.lamminmaki.fi
Email: info@lamminmaki.fi

AL
A. LAMMINMÄKI OY

HYUNDAI

Volkswagen Group

- ☐ MYYNTI
- ☐ VARAOSAT
- ☐ HUOLTO

**AUTOMYYNTI
R. LAIHONEN KY**

Teollisuustie 29
39700 Parkano puh. (03) 448 1377

**Onhan se
käytetty,
mutta
kuitenkin
martelalainen.**

Martela

POISTOMYYNTI

www.martelapoistomyynti.fi

Pa-Ri Materia Oy,
Sellukatu 5, Lielähti, 33400 Tampere
puh: 020 7553 355, fax: 020 7553 356
avoinna: ma-pe 10-17
tampere@martelapoistomyynti.fi

*Hyvää Joulua ja
Onnea Vuodelle 2006!*

- laakerit - rullaketjut - kiilahihnat - stefat
- öljyt - nivelakselit - hydrauliletkut - liittimet -

SORVAAMO E. AALTO

Parkanontie 90, Parkano
puh. (03) 448 1580, 0400 620 765

DESEC OY

desecc@desec.com

www.desec.com

**Parkanon Apteekki ja Terveyskauppa
Parkanon terveydeksi**

Parkanontie 60, puh. (03) 448 2022, fax (03) 448 0128

Palvelemme:

Maanantaisin, tiistaisin,
torstaisin ja perjantaisin

klo 9.00-17.00

Keskiviikkoisin

klo 9.00-18.00

Lauantaisin

klo 9.00-13.00

sunnuntaisin sulj.

Kaksoispyhien sattuessa toisena päivänä klo 11-14

**Rantakodon palvelukeskus
tarjoaa**

omissa tiloissaan ammattitaitoisia ja monipuolisia
keittiöpalvelujaan erilaisten juhlien, koulutus-
tilaisuuksien, tapahtumien jne. järjestämisessä.

Mahdollisuus myös lounasruokailuun.

Tilauksesta leivonnaiset ym. myös kotiin.

AVOINNA: ma-pe 11-12.30, la-su 11.30-13.

Tiedustelut puh. 440 0123 tai 440 0121.

Tervetuloa maittaville aterioille!

Syötävän hyvää... kotiruokaa

LOUNAS ma-pe 10-15

- ruokakuljetukset keskustan alueella

- tilausleivonnaiset

- pidot; tilat 100:lle + terassi

- uunituoretta heti aamu kahdeksalta

**PITO- JA
LOUNASRAPPU OY**

Teollisuustie 31, Parkano

Puh. 040 847 820

PARKANON PELLETT OY

Puupelletit Parkanosta

Sahatie 29

Puh. 0500 533 559

Anssi Rintala

**ILOISTA
JOULUNAIKAA
JA ANTOISIA
LUKUHETKIÄ
KOTISEUTULEHDEN
PARISSA!**

*Parkanon Joulun
lehtitoimikunta*

Vuosikymmenten kokemuksella

***Kun mieltäsi askarruttaa
piha ja puutarha,
hoidossa ja rakentamisessa
sinua auttaa***

Kärkölen Puutarha ja Viherpalvelu

Vaasantie 1437, 39700 Parkano
(03) 4424 125 www.viherpalvelu.com

KUKKA-ALAN ERIKOISLIIKE

**PARKANON KUKKA
ja HAUTAUSTOIMISTO**

Keskuskatu 8

**PUH. (03) 448 3085
040 554 8525**

Rehtiä, ammattitaitoista
palvelua joka päivä.

MATKUSTA MUKAVASTI

24 h

**7-9 HENGEN
TAKSEILLA
+ INVATAKSI**

MARTTILAN TAKSI PALVELU

0500 231 610, (03) 442 6255

**16-50 HENGEN
BUSSEILLA**

Marttila Tours Ky

0400 234 320
Fax (03) 442 6288
39750 KUIVASJÄRVI

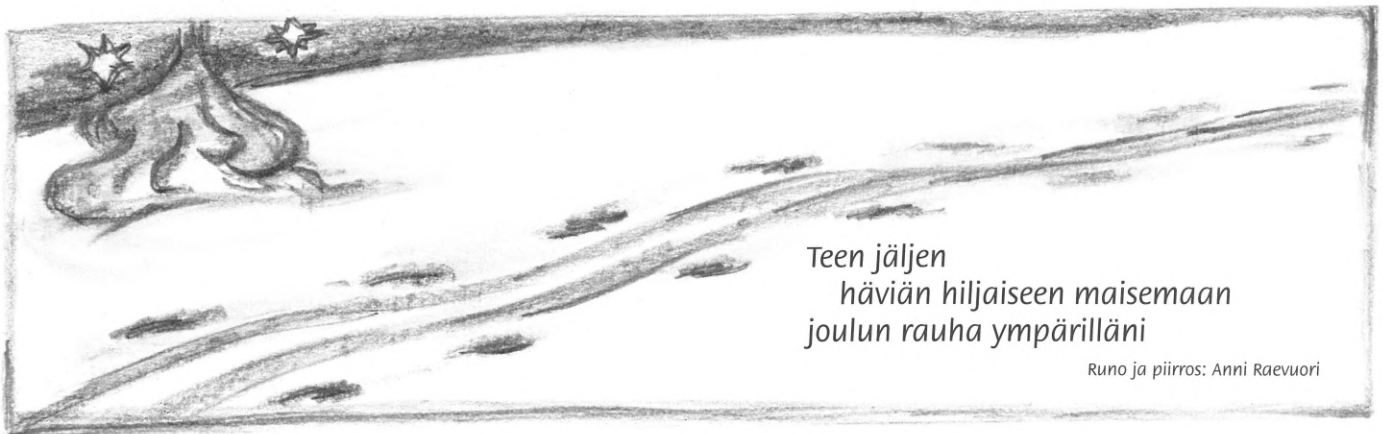

Parkanon pankit
toivottavat Parkanon Joulun
lukijoille
Joulurauhaa ja Menestystä
Vuodelle 2006

 Parkanon Säästöpankki

 PARKANON
OSUUSPANKKI

Nordea

Joulutervehdys Parkanosta

*Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta
Parkanon Joulun lukijoille*

Parkanon kaupunki

Kotiseutulehti

Parkanon Jouluku 2005 5 €